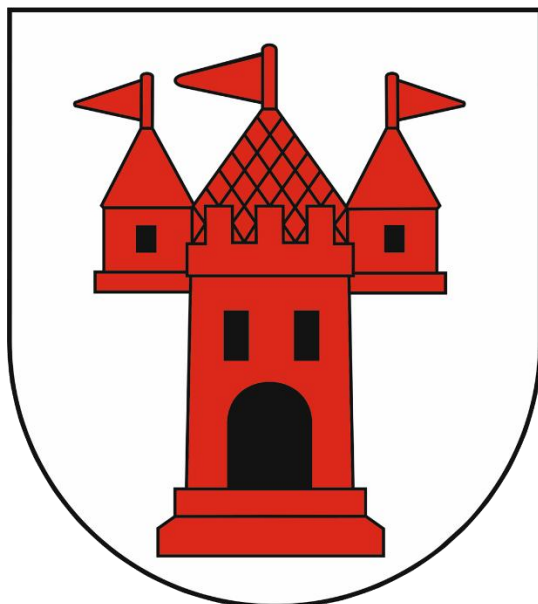

Załącznik do uchwały Nr ../.../..
Rady Miejskiej w Mszczonowie
z dnia ..... 2026 r.

Strategia Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku – aktualizacja

Projekt, wersja 1.5 z dnia 29.03.2026 r.

Mszczonów, 2026 r.

Urząd Miejski w Mszczonowie

Plac Piłsudskiego 1,

96-320 Mszczonów

tel. +48 46 858 28 40

fax. +48 46 858 28 43

e-mail: urząd.miejski@mszczonow.pl

<https://www.mszczonow.pl/>

Opracowanie:

dr hab. Andrzej Raszkowski, prof. UEW

e-mail: andrzej.raszkowski@ue.wroc.pl

tel. +48 606 262 335

LinkedIn

<https://www.linkedin.com/in/andrzej-raszkowski/>

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	6
1.1. Sfera społeczna	6
1.2. Sfera gospodarcza	16
1.3. Sfera przestrzenna	23
2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy, rekomendacje	30
3. Analiza SWOT Gminy Mszczonów	33
4. Misja i wizja Gminy Mszczonów	37
5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	38
6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	43
7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mszczonów	51
8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa mazowieckiego wraz z zakresem planowanych działań	58
9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu	63
10. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań	67
11. System realizacji strategii	69
12. Literatura pomocnicza	79
13. Spis wykresów	80
14. Spis tabel	81
15. Spis map	82
16. Załącznik (opcjonalnie)	83

Wprowadzenie

„Strategia Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku (aktualizacja)” stanowi kompleksowy dokument wyznaczający kierunki działań, które mają zapewnić harmonijny i zrównoważony rozwój gminy w perspektywie najbliższych lat. Uwzględnia ona zarówno lokalne uwarunkowania społeczno-gospodarcze, jak i szerszy kontekst regionalny, krajowy oraz unijny. Dokument jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców oraz wyzwania współczesności, takie jak zmiany demograficzne, transformacja energetyczna, rosnące znaczenie innowacyjności i cyfryzacji, a także konieczność ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatycznych. Strategia wpisuje się w cele polityki spójności Unii Europejskiej oraz strategiczne priorytety Mazowsza, co zwiększa szanse na **skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych**.

Podstawą dokumentu jest cel horyzontalny, zakładający budowanie nowoczesnej, odpornej i spójnej wspólnoty lokalnej, która harmonijnie **łączy rozwój społeczny, gospodarczy i środowiskowy**. Mszczonów, dzięki swojemu położeniu, dynamicznej gospodarce oraz bogatym zasobom społecznym i przyrodniczym, ma unikalne możliwości kreowania własnej ścieżki rozwoju. Celem nadrzędnym jest tworzenie warunków sprzyjających **podnoszeniu jakości życia mieszkańców**, wspieraniu przedsiębiorczości i inwestycji, a także dbaniu o zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych.

Strategia szczególnie nacisk kładzie na **wymiar społeczny**, gdzie priorytetem jest budowanie gminy przyjaznej mieszkańcom – miejsca, w którym zapewniona jest dostępność wysokiej jakości usług publicznych, rozwój edukacji, kultury, zdrowia oraz aktywności społecznej. Umacnianie lokalnej wspólnoty, wspieranie inicjatyw obywatelskich i wzmacnianie więzi międzypokoleniowych stanowią fundament dla dalszego rozwoju Mszczonowa jako gminy atrakcyjnej do życia i osiedlania się.

W **wymiarze gospodarczym** dokument zakłada dalsze wspieranie zróżnicowanej i nowoczesnej gospodarki lokalnej, opartej na przedsiębiorczości, innowacyjności oraz wykorzystaniu atutów lokalizacji w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych. Rozwój strefy gospodarczej, wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzenie warunków dla nowych inwestycji są kluczowe dla zwiększania konkurencyjności gminy i zapewnienia stabilnych miejsc pracy.

Jednym z filarów strategii jest troska o **środowisko naturalne i odporność gminy na zmiany klimatyczne**. Działania w tym obszarze obejmują ochronę zasobów przyrodniczych, rozwój odnawialnych źródeł energii, poprawę jakości powietrza oraz adaptację do zjawisk ekstremalnych. Zielona transformacja Mszczonowa ma służyć nie tylko podniesieniu jakości życia mieszkańców, lecz także wzmocnieniu pozycji gminy jako nowoczesnego i odpowiedzialnego ośrodka.

Nie mniej istotnym obszarem jest **rozwój inteligentnej i dostępnej infrastruktury**, obejmującej transport, komunikację cyfrową oraz infrastrukturę techniczną i społeczną. Rozbudowa sieci drogowej, transportu publicznego, systemów wodno-kanalizacyjnych oraz infrastruktury edukacyjnej i zdrowotnej jest warunkiem dalszego rozwoju demograficznego i gospodarczego.

Całość uzupełnia cel dotyczący skutecznego, przejrzystego i **partycypacyjnego zarządzania wspólnotą lokalną**, w którym kluczową rolę odgrywa dialog społeczny, transparentność procesów decyzyjnych oraz wykorzystanie nowoczesnych narzędzi cyfrowych w zarządzaniu gminą.

Andrzej Raszkowski

1. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

1.1. Sfera społeczna

W ramach wprowadzenia można zaznaczyć, że Gmina Mszczonów jest dynamicznie rozwijającą się jednostką samorządu terytorialnego, położoną w centralnej Polsce, w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie żyrardowskim. Jej lokalizacja w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych, dróg krajowych oraz linii kolejowych, ponadto bliskość autostrady A2 – sprawia, że stanowi ona atrakcyjne miejsce zarówno dla mieszkańców, jak i inwestorów. Mszczonów pełni funkcję lokalnego ośrodka administracyjnego, gospodarczego i usługowego, a jego rosnące znaczenie w regionie potwierdzają kolejne inwestycje i napływ nowych mieszkańców.

Mszczonów od lat konsekwentnie inwestuje w rozwój gospodarczy i infrastrukturalny. Funkcjonowanie strefy gospodarczej oraz obecność dużych podmiotów przemysłowych i logistycznych umacniają pozycję gminy jako ważnego ośrodka gospodarczego regionu. Równocześnie władze lokalne wspierają rozwój małych i średnich przedsiębiorstw oraz przedsiębiorczości mieszkańców, stwarzając sprzyjające warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. Wysoka aktywność inwestycyjna samorządu, stabilne finanse oraz niskie zadłużenie pozwalają na planowanie kolejnych przedsięwzięć rozwojowych.

Istotnym filarem tożsamości gminy jest rozwój społeczny i kulturalny. Na jej terenie funkcjonuje dobrze rozbudowana sieć szkół, przedszkoli i placówek opiekuńczych, a edukacja pozostaje jednym z priorytetowych obszarów działań. Bogata oferta rekreacyjna, kulturalna i sportowa, w tym Termy Mszczonów, Suntago oraz lokalne instytucje kultury, przyczyniają się do integracji mieszkańców i podnoszenia jakości życia. Gmina podejmuje również liczne inicjatywy w zakresie ochrony zdrowia, wsparcia rodzin i seniorów oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Duże znaczenie dla rozwoju Mszczonowa ma dbałość o przestrzeń i środowisko. Prowadzone są działania związane z planowaniem przestrzennym, gospodarką niskoemisyjną oraz ochroną zasobów naturalnych. Realizowane programy i strategie obejmują m.in. ograniczanie emisji, poprawę efektywności energetycznej, modernizację infrastruktury komunalnej oraz rewitalizację wybranych obszarów.

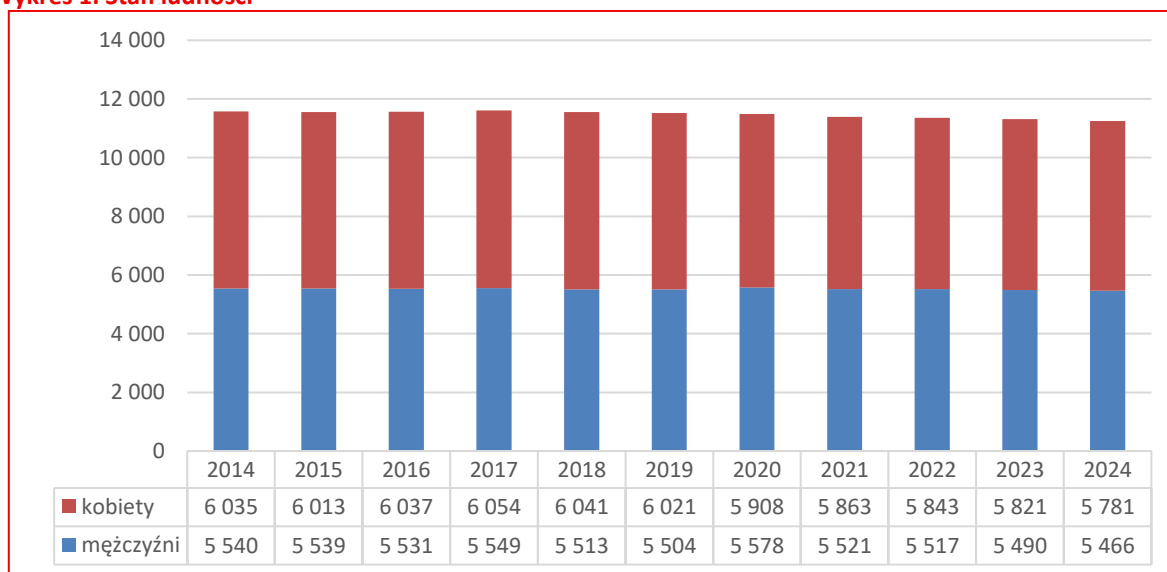

Mapa 1. Gmina Mszczonów – mapa poglądowa

Źródło: Raport o stanie Gminy Mszczonów w 2024 roku

Wykres 1. Stan ludności

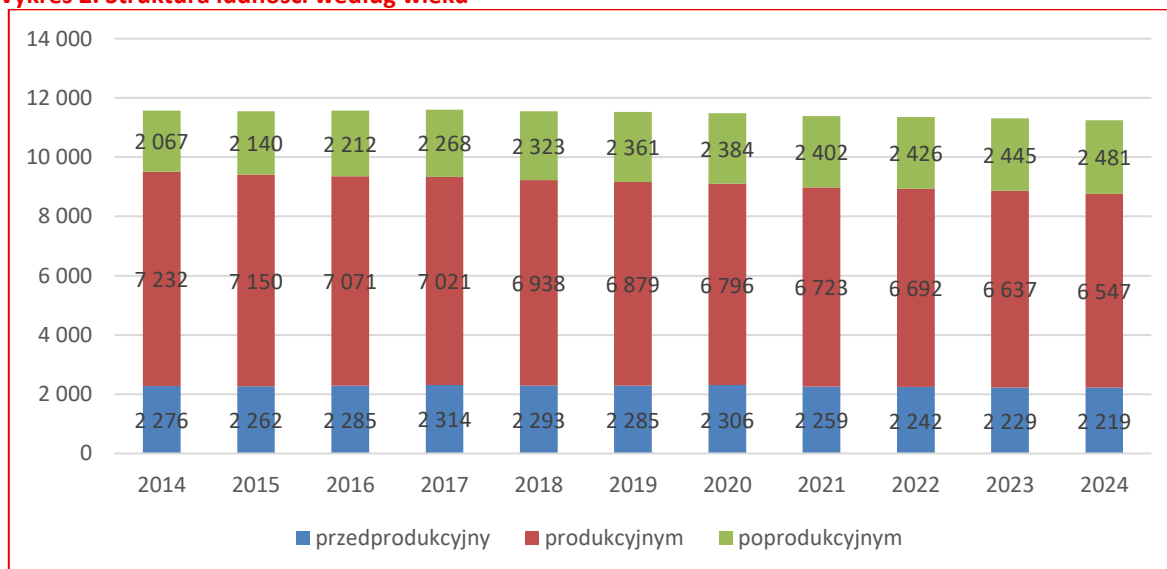

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 liczba mieszkańców Gminy Mszczonów utrzymywała się na stosunkowo stabilnym poziomie, oscylując wokół 11,5 tys. osób, z niewielką, lecz zauważalną tendencją spadkową w ostatnich latach. W strukturze płci dominują kobiety, których liczba od 2014 roku systematycznie maleje (z 6 035 do 5 781 w 2024 r.), podobnie jak liczba mężczyzn (z 5 540 do 5 466 w tym samym okresie). Dane wskazują na stopniowy proces depopulacji, który choć nie jest gwałtowny, w dłuższej perspektywie może wpływać na rynek pracy, system edukacji oraz politykę społeczną gminy. Stabilność demograficzna, przy jednoczesnym starzeniu się społeczeństwa, stanowi wyzwanie dla władz lokalnych, które w celu utrzymania atrakcyjności osiedleńczej i gospodarczej powinny podejmować działania sprzyjające zatrzymaniu mieszkańców, przyciąganiu nowych osadników oraz zapewnianiu wysokiej jakości usług publicznych i infrastruktury.

Wykres 2. Struktura ludności według wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Analiza struktury ludności Gminy Mszczonów w latach 2014–2024 wskazuje na wyraźne zmiany demograficzne, charakterystyczne dla procesu starzenia się społeczeństwa. Najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym, których liczba sukcesywnie maleje – z 7 232 w 2014 r. do 6 547 w 2024 r., co może w dłuższej perspektywie negatywnie wpłynąć na lokalny rynek pracy oraz tempo rozwoju gospodarczego. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym pozostaje stosunkowo stabilna, z lekką tendencją spadkową (z 2 276 do 2 219), co wskazuje na ograniczony dopływ młodej generacji. Jednocześnie rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym – z 2 067 w 2014 r. do 2 481 w 2024 r., co potwierdza

nasilanie się procesu demograficznego starzenia. Taka struktura ludności generuje potrzebę dostosowania polityki gminy do wyzwań związanych z usługami społecznymi i zdrowotnymi dla seniorów, równocześnie wymagając działań na rzecz zatrzymania młodzieży, przyciągania nowych mieszkańców oraz tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi rodzin i aktywizacji osób w wieku produkcyjnym.

Należy zwrócić uwagę, że **demografia** stanowi jeden z kluczowych czynników determinujących rozwój przestrzenny i społeczno-gospodarczy gminy. Choć oficjalne dane statystyczne publikowane przez Główny Urząd Statystyczny prezentują pewien obraz populacji, faktyczna liczba mieszkańców gminy Mszczonów jest znacznie wyższa. Wynika to z intensywnych procesów migracyjnych, zarówno wewnętrznych, jak i zagranicznych.

W ostatnich latach szczególne znaczenie ma napływ ludności z Ukrainy, która zasila lokalny rynek pracy, a jednocześnie osiedla się na terenie gminy – zarówno tymczasowo, jak i w formie bardziej trwałej migracji. Tego typu ruchy migracyjne zmieniają strukturę demograficzną, zwiększając zapotrzebowanie na mieszkania, usługi publiczne, transport oraz edukację.

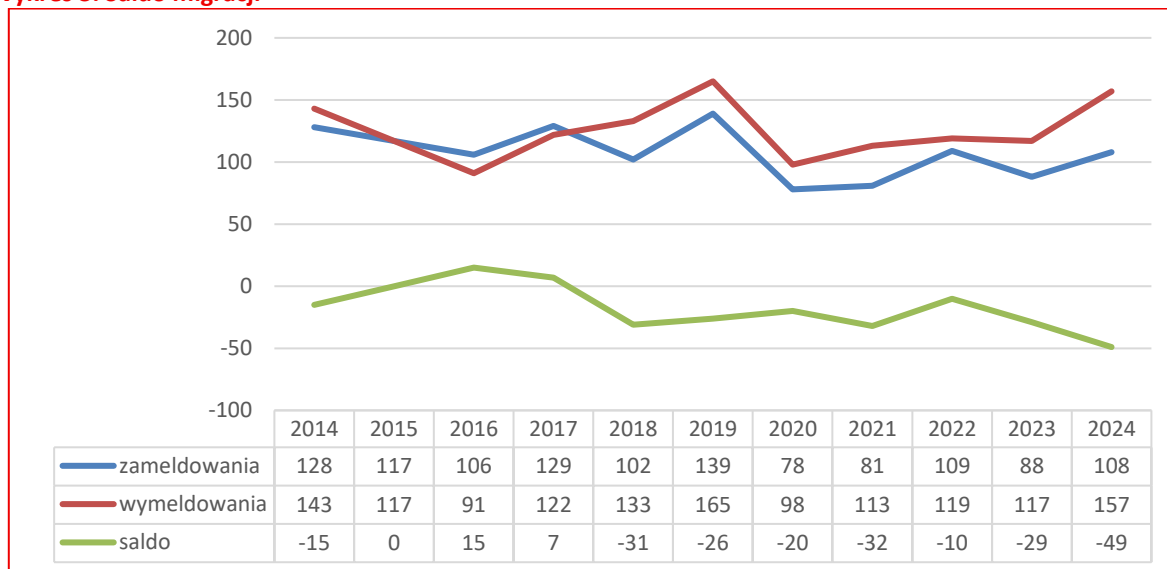
Zjawisko to prowadzi do kilku istotnych konsekwencji:

- Wzrost faktycznej liczby mieszkańców – powoduje konieczność zwiększenia podaży terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.
- Zmiana struktury wiekowej – migranci często stanowią populację młodszą, aktywną zawodowo, co sprzyja ożywieniu lokalnej gospodarki, ale jednocześnie wymaga rozbudowy usług edukacyjnych i opiekuńczych.
- Presja na infrastrukturę społeczną – większa liczba mieszkańców oznacza większe obciążenie szkół, przedszkoli, ochrony zdrowia i komunikacji publicznej.
- Wzrost dynamiki osadniczej – migracje powodują przyspieszenie procesów urbanizacyjnych, szczególnie w obszarach dobrze skomunikowanych i atrakcyjnych przestrzennie.

Demografia gminy wskazuje więc na potrzebę aktywnych działań planistycznych, które pozwolą nie tylko na absorpcję zwiększonej liczby ludności, lecz także na stworzenie warunków do integracji i stabilizacji procesów osadniczych.

Wykres 3. Saldo migracji

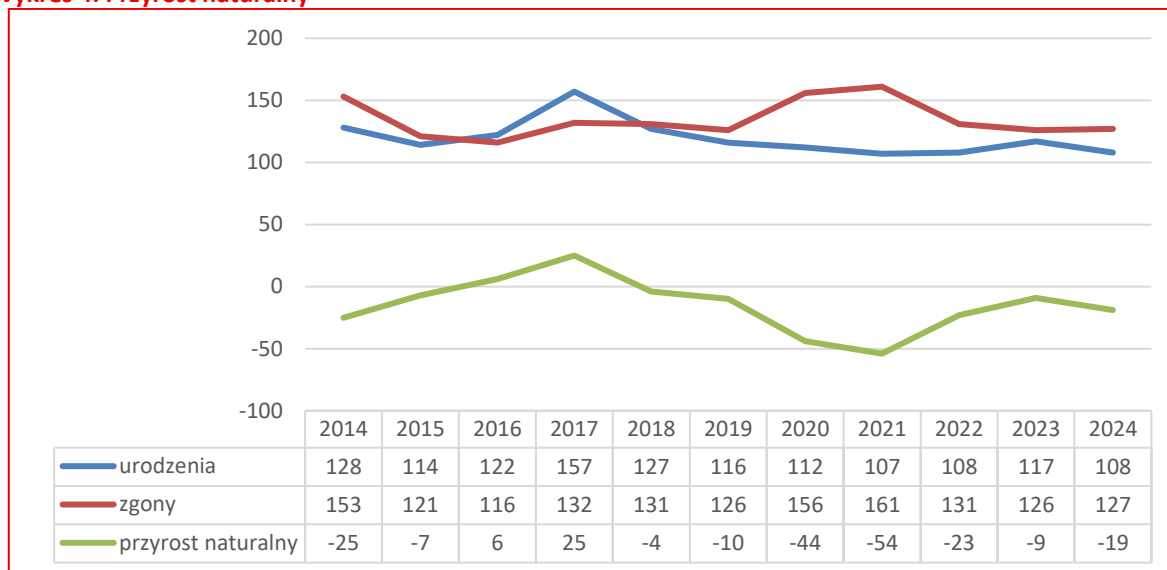

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Saldo migracji w latach 2014–2024 charakteryzuje się znacznymi wahaniami, przy czym od 2018 r. dominuje trend ujemny, świadczący o przewadze liczby wymeldowań nad zameldowaniami. O ile w latach 2015–2017 odnotowano dodatnie lub bliskie zeru wartości, wskazujące na relatywnie korzystny bilans migracyjny, o tyle kolejne lata przyniosły wyraźne pogorszenie, z najniższym poziomem w 2024 r. (-49). Dane te sugerują, że część mieszkańców decyduje się na opuszczenie gminy, co w dłuższym horyzoncie może wpływać na spadek liczby ludności, osłabienie bazy podatkowej i ograniczenie zasobów kadrowych lokalnego rynku pracy. Utrzymująca się ujemna dynamika migracyjna stanowi wyzwanie dla władz samorządowych, które powinny podejmować działania ukierunkowane na zwiększanie atrakcyjności osiedleńczej, w tym rozwój mieszkalnictwa, poprawę dostępności komunikacyjnej oraz podnoszenie jakości usług publicznych, aby zatrzymać obecnych mieszkańców i przyciągnąć nowych.

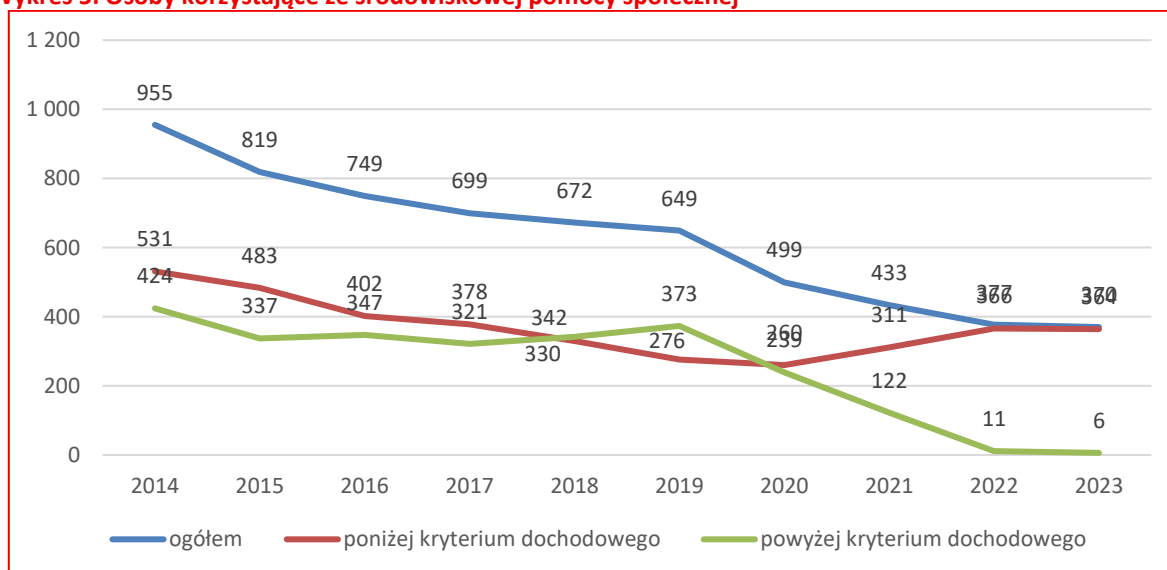
Wykres 4. Przyrost naturalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 obserwowany jest systematycznie pogarszający się bilans demograficzny wynikający z ujemnego przyrostu naturalnego. O ile w latach 2016–2017 notowano jeszcze dodatnie wartości (odpowiednio +6 i +25), to od 2018 r. przewaga liczby zgonów nad liczbą urodzeń staje się zjawiskiem trwałym, osiągając najgorsze wyniki w latach 2020–2021 (odpowiednio -44 i -54). W ostatnich latach sytuacja nieco się poprawiła, jednak w 2024 r. przyrost naturalny ponownie pozostaje ujemny (-19). Dane te potwierdzają proces starzenia się ludności oraz spadek dzietności, typowe dla trendów ogólnokrajowych.

Wykres 5. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

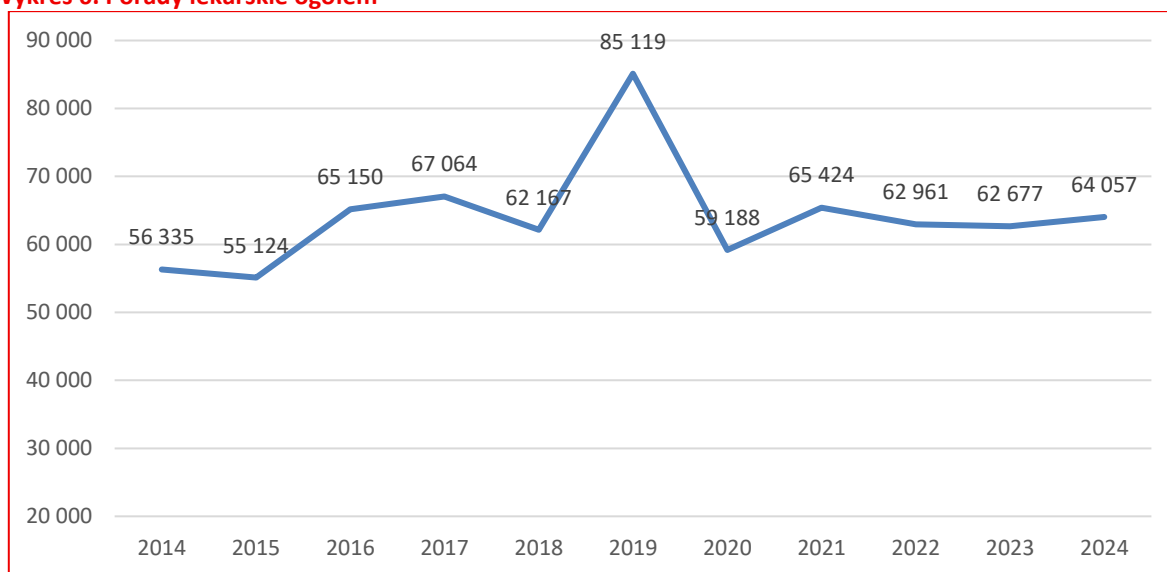

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2023 w Gminie Mszczonów widoczny jest zdecydowany spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, z 955 w 2014 r. do zaledwie 370 w 2023 r., co świadczy o poprawie sytuacji materialnej mieszkańców oraz skuteczności działań samorządu i instytucji pomocowych. Szczególnie wyraźnie zmniejszyła się liczba osób powyżej kryterium dochodowego, które w 2014 r. stanowiły znaczną część beneficjentów (424 osoby), natomiast od 2022 r. niemal całkowicie zniknęły z tej kategorii. Jednocześnie liczba osób poniżej kryterium dochodowego spadła z 531 do 364, co choć wciąż oznacza obecność grup wymagających wsparcia, pokazuje pozytywną tendencję zmniejszania się obszarów ubóstwa. Dane te sugerują, że gmina rozwija się gospodarczo i społecznie, a wzrost zatrudnienia oraz inwestycji przyczynia się do ograniczania wykluczenia. Jednocześnie konieczne jest dalsze ukierunkowanie działań polityki społecznej na osoby najbardziej potrzebujące i zagrożone marginalizacją, aby zapewnić im odpowiednie wsparcie w integracji społecznej i zawodowej.

Wykres 6. Porady lekarskie ogółem

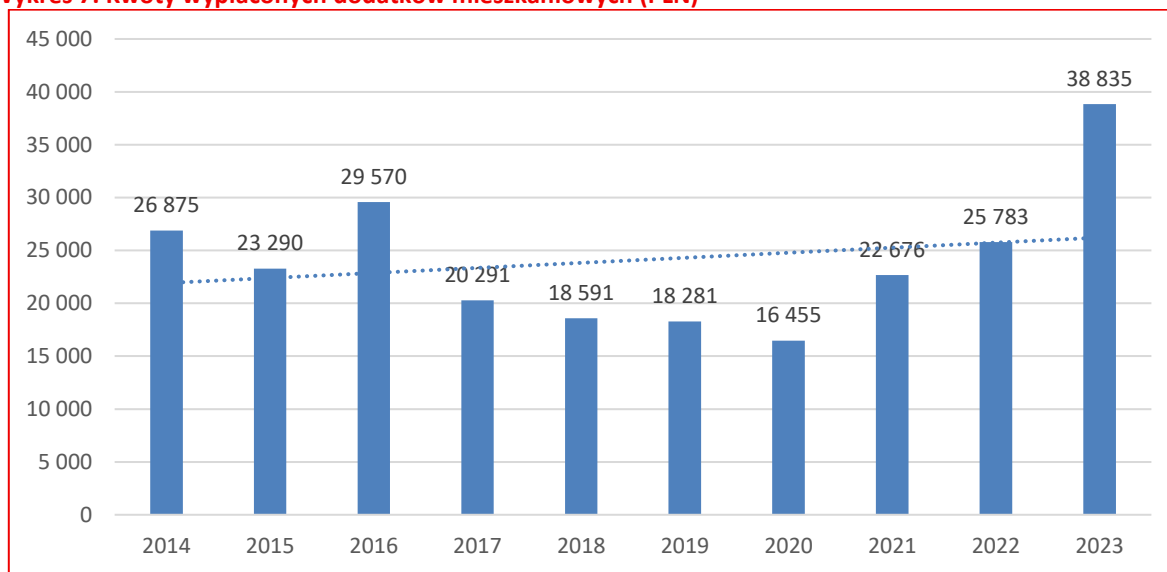
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba porad lekarskich ogółem w latach 2014–2024 charakteryzuje się znacznymi wahaniami, przy ogólnym trendzie stabilizacji na poziomie około 60–65 tys. rocznie. Wyraźny szczyt odnotowano w 2019 r. (85 119 porad), co mogło wynikać ze zwiększonego zapotrzebowania na usługi medyczne w związku z czynnikami epidemiologicznymi lub reorganizacją systemu świadczeń. Rok później nastąpił gwałtowny spadek do 59 188 porad, co należy wiązać z ograniczeniami i zmianami w funkcjonowaniu ochrony zdrowia w czasie pandemii COVID-19. W kolejnych latach poziom porad utrzymywał się na względnie

stabilnym poziomie, co świadczy o odbudowie dostępności i popytu na usługi medyczne. Dane te wskazują, że system opieki zdrowotnej w gminie wykazuje odporność na wahania i jest w stanie zapewniać mieszkańcom względnie stabilny dostęp do usług, choć obserwowane wahania potwierdzają potrzebę dalszego wzmacniania lokalnej infrastruktury medycznej i rozwoju nowoczesnych form opieki, w tym e-zdrowia oraz profilaktyki zdrowotnej.

Wykres 7. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN)

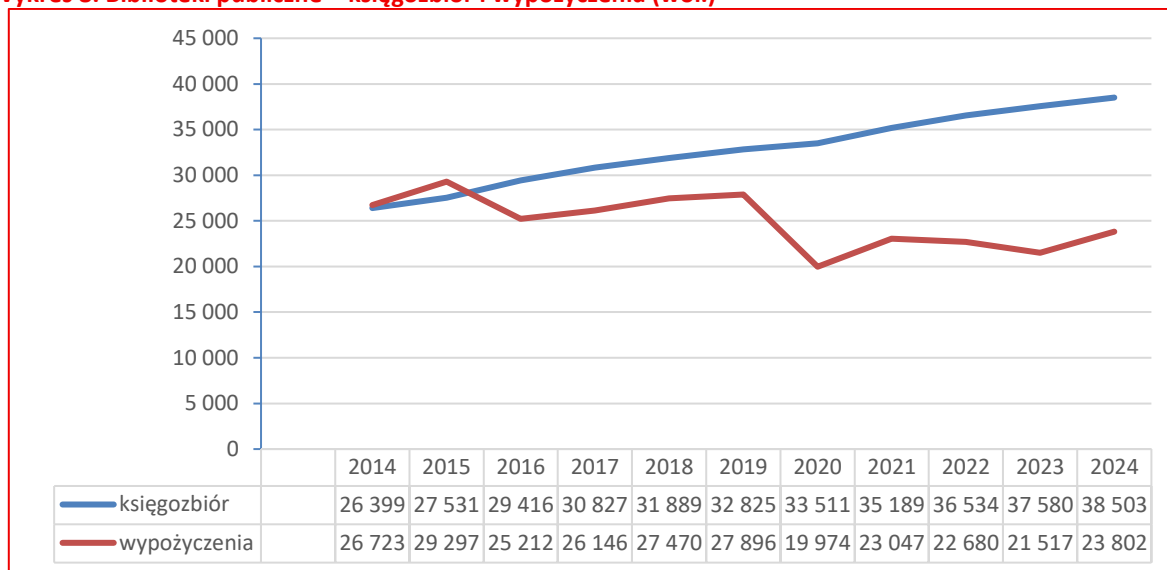

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych w latach 2014–2023 cechowały się dużą zmiennością, przy ogólnym trendzie wzrostowym. Po początkowych wahaniami, z maksimum na poziomie 29,6 tys. zł w 2016 r. i minimum 16,5 tys. zł w 2020 r., w ostatnich latach nastąpił wyraźny wzrost, osiągając rekordową wartość 38,8 tys. zł w 2023 r. Dane te mogą wskazywać zarówno na rosnące potrzeby mieszkańców związane z kosztami utrzymania mieszkań, jak i na większą dostępność oraz wykorzystanie instrumentów wsparcia. Dynamiczny wzrost w latach 2021–2023 może być pochodną wzrostu kosztów życia, w tym szczególnie cen energii i ogrzewania, co zwiększa obciążenia gospodarstw domowych. W kontekście rozwoju gminy sygnał ten wskazuje na konieczność dalszego wspierania osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji ekonomicznej, a równocześnie na potrzebę wdrażania działań ograniczających koszty eksploatacji mieszkań, m.in. poprzez modernizację energetyczną budynków i promocję efektywności energetycznej.

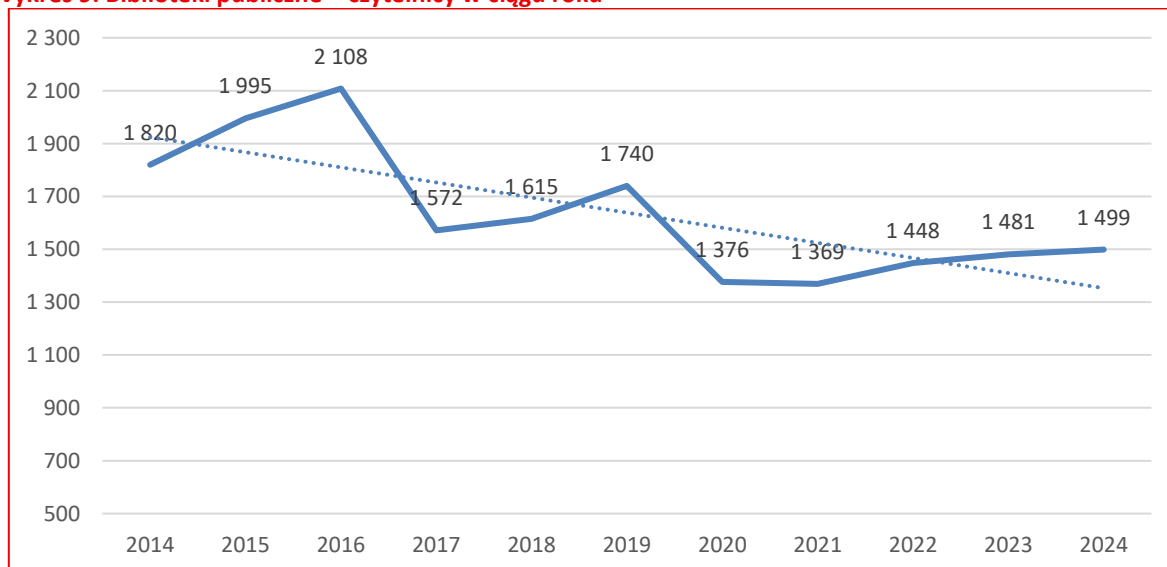
Wykres 8. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W okresie 2014–2024 w Gminie Mszczonów systematycznie powiększał się księgozbiór bibliotek publicznych – z 26,4 tys. woluminów w 2014 r. do 38,5 tys. w 2024 r., co świadczy o konsekwentnym wzmacnianiu oferty kulturalnej i edukacyjnej. Jednocześnie liczba wypożyczeń charakteryzowała się dużą zmiennością – po wzroście do 29,3 tys. w 2015 r. nastąpił spadek, szczególnie widoczny w 2020 r. (19,9 tys.), związany z ograniczeniami pandemicznymi, a w kolejnych latach nie powróciła już do wcześniejszego poziomu, stabilizując się na poziomie około 22–24 tys. woluminów. Dane te wskazują, że zainteresowanie tradycyjnymi wypożyczeniami jest ograniczone.

Wykres 9. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku

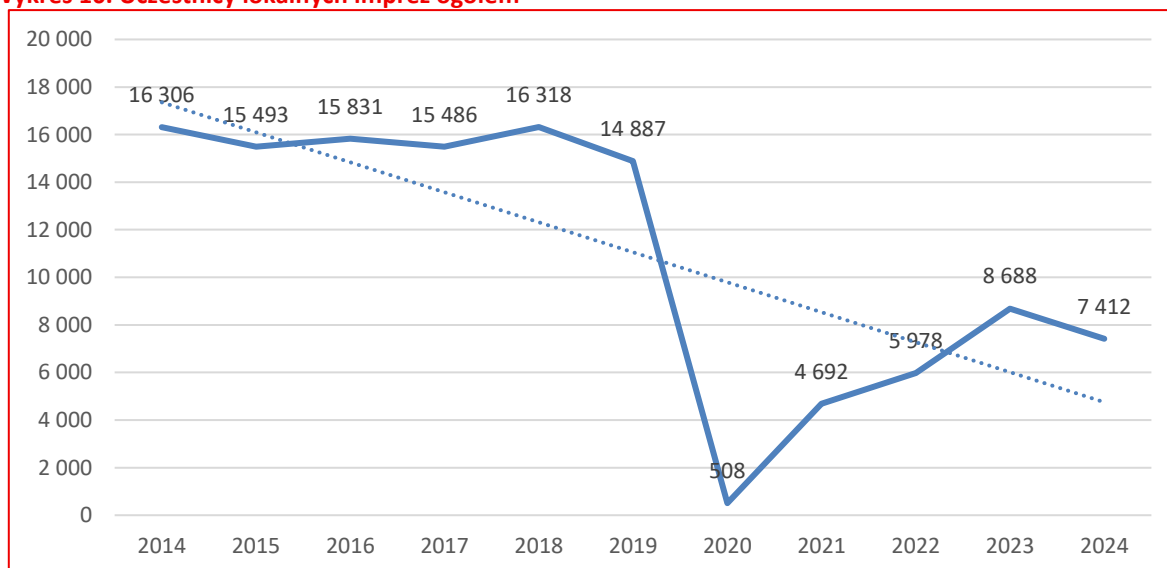

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 liczba czytelników korzystających z bibliotek publicznych w Gminie Mszczonów wykazywała tendencję spadkową – od 1 820 osób w 2014 r. do 1 499 w 2024 r., mimo przejściowych wzrostów, m.in. w 2016 r. (2 108) i 2019 r. (1 740). Spadek ten wpisuje się w ogólnokrajowe zjawisko ograniczania aktywności czytelniczej, szczególnie wśród młodszych grup wiekowych, a także zmian w sposobach korzystania z kultury, w tym rosnącej popularności treści cyfrowych. W kontekście rozwoju gminy zjawisko to wskazuje na potrzebę dalszej modernizacji bibliotek, poszerzania oferty o e-booki, audiobooki oraz inicjatywy animujące czytelnictwo, aby instytucje te mogły skuteczniej pełnić funkcję centrów edukacyjno-kulturalnych i miejsc integracji społecznej.

Wykres 10. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem

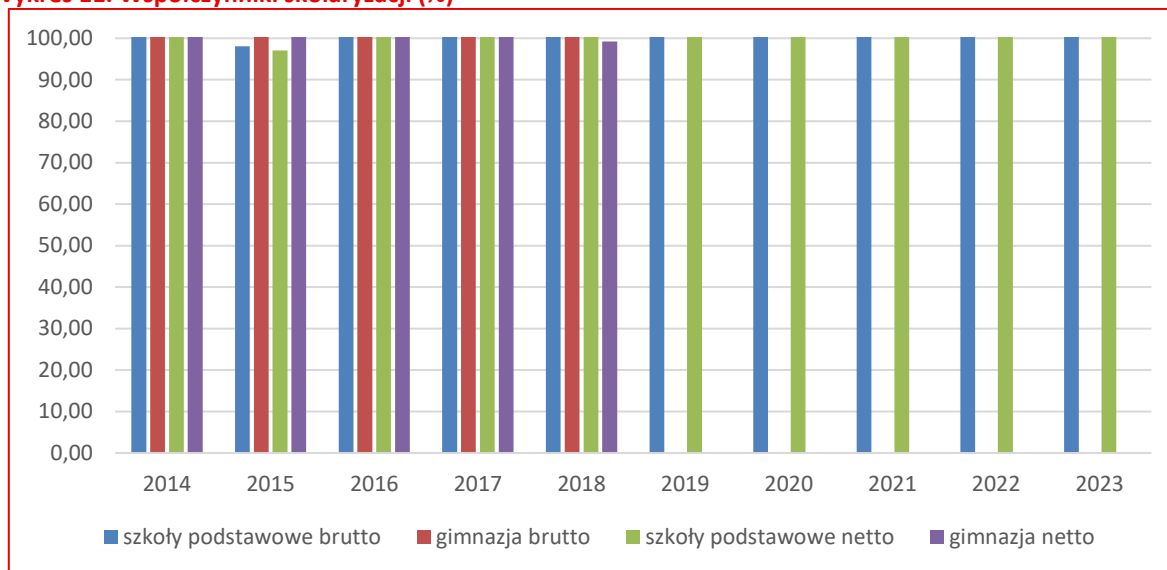

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W przypadku uczestnictwa w lokalnych imprezach kulturalnych i społecznych widoczna jest znaczna zmienność, z wysokim poziomem uczestników do 2019 r. (ponad 16 tys.), gwałtownym spadkiem w 2020 r. do zaledwie 508 osób – co bezpośrednio wiązało się z ograniczeniami pandemicznymi – oraz stopniowym odbudowywaniem aktywności w kolejnych latach, przy osiągnięciu 8 688 uczestników w 2023 r. i lekkim spadku do 7 412 w 2024 r. Dane te dowodzą, że lokalne wydarzenia odgrywają istotną rolę w życiu społeczności, jednak wymagają dalszych działań promocyjnych i organizacyjnych, aby przyciągać mieszkańców i odbudować frekwencję sprzed pandemii. Z punktu widzenia rozwoju gminy oznacza to potrzebę inwestowania w atrakcyjną i zróżnicowaną ofertę kulturalną, która wspiera integrację lokalną, wzmacnia tożsamość gminy.

Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Współczynniki skolaryzacji w Gminie Mszczonów w latach 2014–2023 utrzymywały się na bardzo wysokim, praktycznie pełnym poziomie, co oznacza, że niemal wszystkie dzieci w wieku szkolnym objęte były obowiązkiem nauki zarówno na poziomie szkół podstawowych, jak i – do czasu ich wygaszania – gimnazjów. Po reformie systemu edukacji w 2017–2018 r. wskaźniki dotyczą wyłącznie szkół podstawowych, gdzie zarówno współczynnik brutto, jak i netto osiągał wartość bliską 100%. Dane te potwierdzają, że gmina zapewnia pełną dostępność edukacyjną i skutecznie realizuje obowiązek szkolny, co ma fundamentalne znaczenie dla rozwoju kapitału ludzkiego i wyrównywania szans edukacyjnych. Stabilnie wysoki poziom skolaryzacji stanowi atut gminy, zwiększający jej atrakcyjność dla rodzin z dziećmi i wspierający długofalowy rozwój społeczno-gospodarczy.

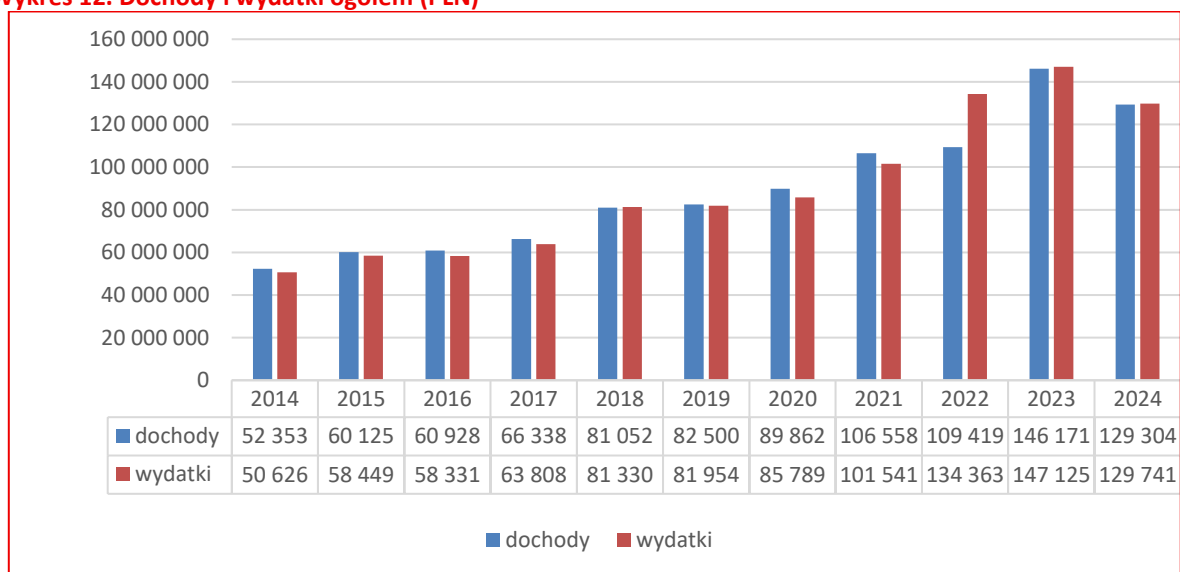
1.2. Sfera gospodarcza

Sfera gospodarcza Gminy Mszczonów charakteryzuje się wysoką dynamiką rozwoju, co wynika z korzystnego położenia, dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej oraz konsekwentnej polityki inwestycyjnej samorządu. Gmina jest jednym z ważniejszych lokalnych ośrodków gospodarczych w regionie, a jej strategiczne atuty – takie jak dostęp do głównych szlaków komunikacyjnych i bliskość aglomeracji warszawskiej – sprzyjają lokowaniu inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym. Strefa gospodarcza Mszczonowa pozostaje kluczowym motorem rozwoju, przyciągając nowych inwestorów z sektora przemysłowego, logistycznego

i usługowego, co przekłada się na wzrost zatrudnienia, rozwój lokalnego rynku pracy oraz znaczące wpływy do budżetu gminy. Stabilne finanse samorządu oraz wysoka zdolność do realizacji inwestycji sprzyjają tworzeniu przyjaznego klimatu biznesowego i wzmocnieniu konkurencyjności gospodarczej gminy. Istotnym elementem rozwoju gospodarczego Mszczonowa jest także różnicowanie struktury gospodarki i wspieranie przedsiębiorczości lokalnej. Obok dużych podmiotów gospodarczych coraz większą rolę odgrywają małe i średnie przedsiębiorstwa oraz usługi związane z obsługą mieszkańców i rozwijającym się rynkiem turystycznym.

Wykres 12. Dochody i wydatki ogółem (PLN)

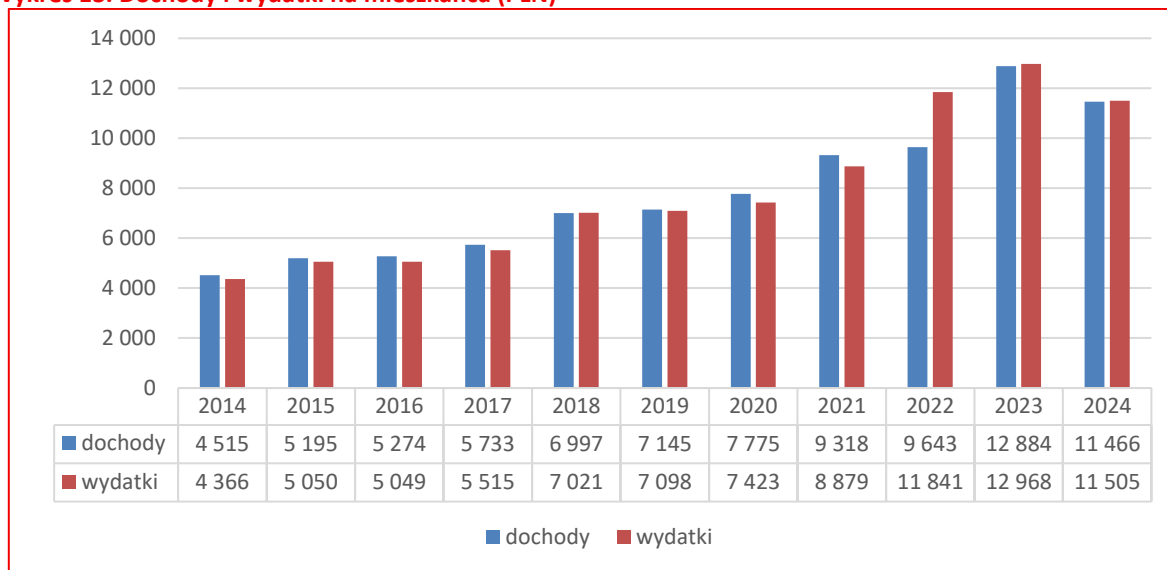

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Dochody i wydatki Gminy Mszczonów w latach 2014–2024 wykazują wyraźny trend wzrostowy, od poziomu około 52 mln zł dochodów i 50 mln zł wydatków w 2014 r. do odpowiednio 129,3 mln zł i 129,7 mln zł w 2024 r. Szczególnie dynamiczny wzrost miał miejsce w latach 2021–2023, kiedy dochody wzrosły z 106,6 mln zł do rekordowych 146,2 mln zł, a wydatki osiągnęły w 2022 r. aż 134,4 mln zł, by rok później wynieść 147,1 mln zł. Dane te potwierdzają intensywną aktywność inwestycyjną samorządu oraz jego rosnącą zdolność finansową, przy czym w niektórych latach (np. 2022 i 2023) wydatki przewyższały dochody, co wskazuje na potrzebę korzystania z dodatkowych źródeł finansowania, takich jak kredyty czy środki zewnętrzne. Ogólnie stabilny i rosnący poziom dochodów, w połączeniu z wysoką dynamiką wydatków, świadczy o prorozwojowej polityce finansowej gminy, pozwalającej na realizację licznych projektów inwestycyjnych i podnoszenie jakości życia mieszkańców.

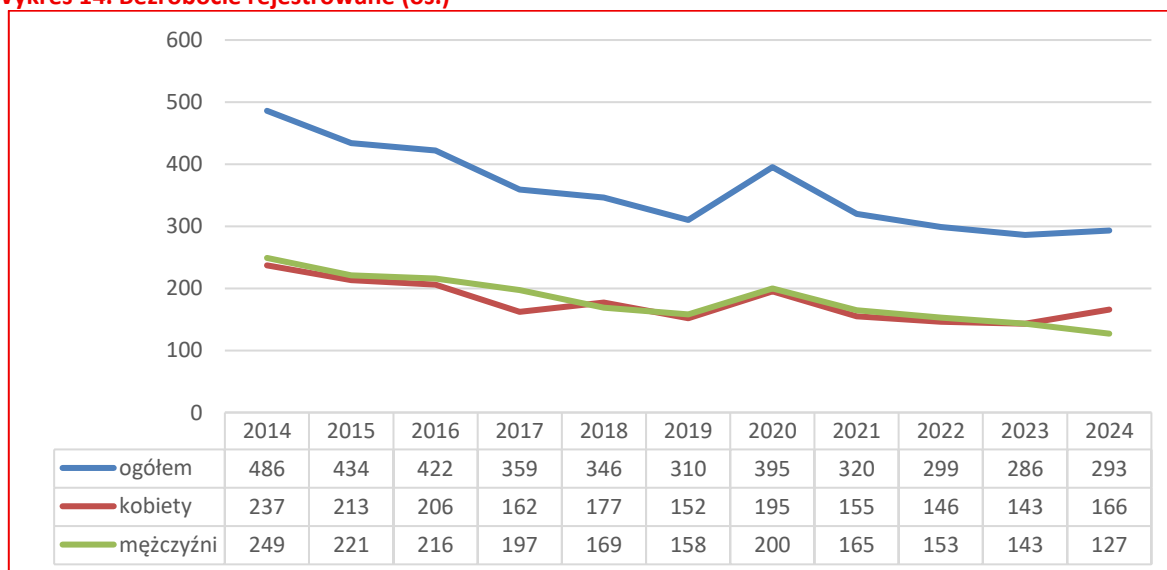
Wykres 13. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Dochody i wydatki na mieszkańca w Gminie Mszczonów w latach 2014–2024 systematycznie rosły, od poziomu około 4,5 tys. zł dochodów i 4,4 tys. zł wydatków w 2014 r. do odpowiednio 11,5 tys. zł i 11,5 tys. zł w 2024 r., osiągając rekordowy poziom w 2023 r. (ponad 12,8 tys. zł). Dane te potwierdzają istotny wzrost możliwości finansowych gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca, co świadczy o rosnącej efektywności dochodowej i zdolności do realizacji coraz większych inwestycji oraz programów społecznych. W niektórych latach (np. 2022 i 2023) wydatki przewyższyły dochody, co oznaczało konieczność korzystania ze źródeł zewnętrznych, ale jednocześnie wskazywało na aktywną politykę rozwojową.

Wykres 14. Bezrobocie rejestrowane (os.)

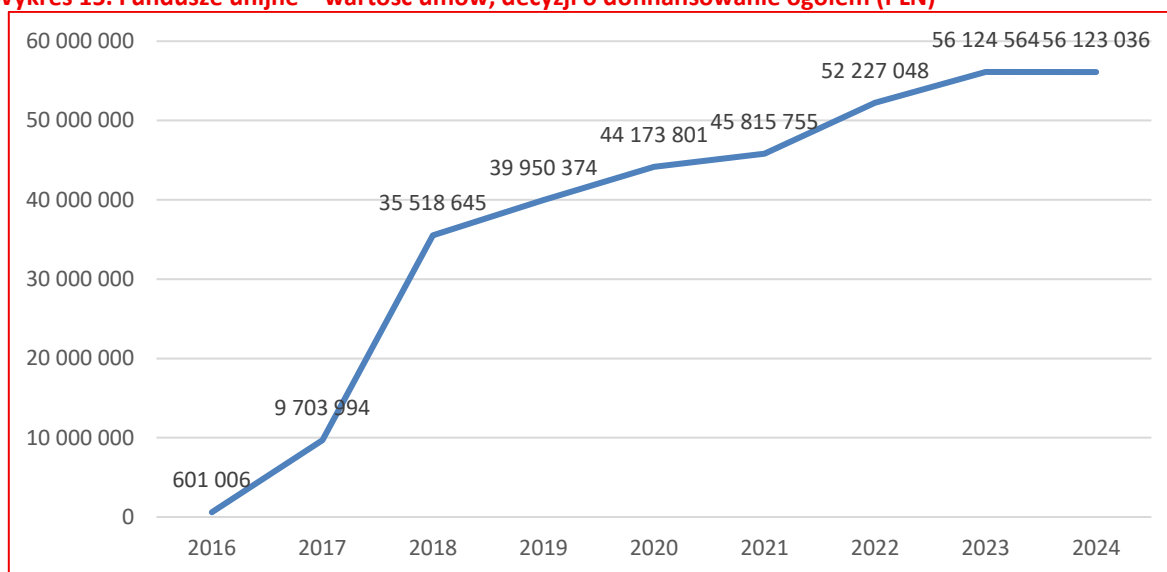

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 w Gminie Mszczonów obserwowany był wyraźny spadek liczby osób bezrobotnych, z poziomu 486 w 2014 r. do 293 w 2024 r., co potwierdza pozytywne zmiany na lokalnym rynku pracy i rosnącą atrakcyjność gminy dla inwestorów. Największe spadki notowano do 2019 r., kiedy liczba bezrobotnych zmniejszyła się do 310 osób, a chwilowe odbicie w 2020 r. (395 osób) było efektem ogólnokrajowych perturbacji związanych z pandemią. Struktura bezrobocia wskazuje na stopniowe zmniejszanie się różnic między kobietami i mężczyznami, choć w ostatnich latach odnotowano relatywnie większy udział kobiet w rejestrach bezrobotnych. Dane te świadczą o efektywności działań aktywizacyjnych, napływie nowych miejsc pracy w sektorach przemysłowych i logistycznych oraz ogólnym wzroście gospodarczym gminy. W kontekście dalszego rozwoju wyzwaniem pozostaje aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych oraz wsparcie w zdobywaniu kwalifikacji odpowiadających dynamicznie zmieniającym się potrzebom rynku pracy.

Wykres 15. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (PLN)

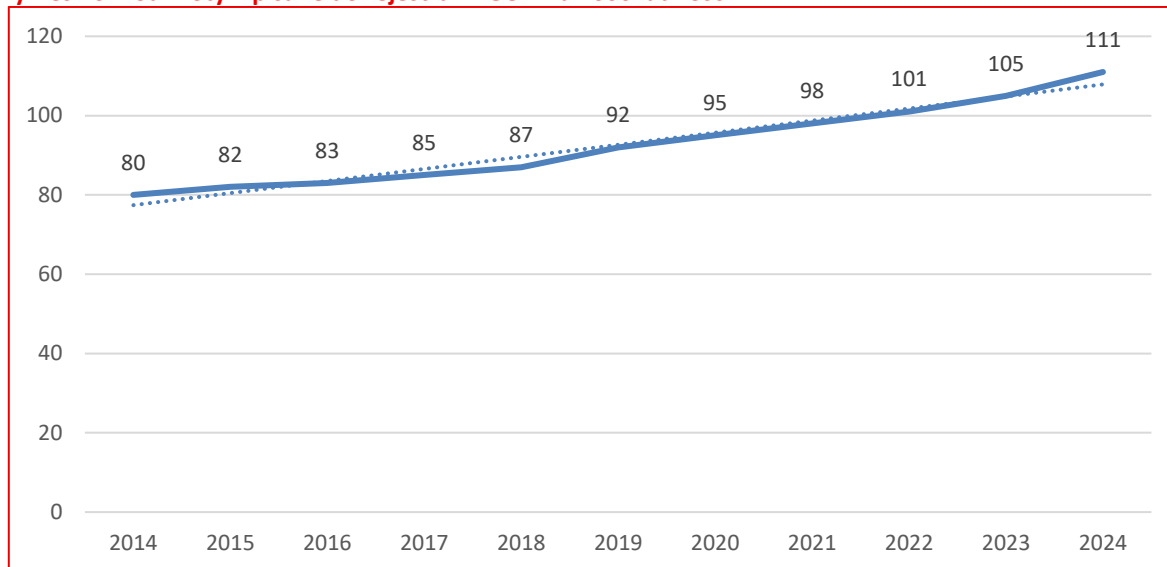
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Wykres ilustruje bardzo dynamiczny wzrost wartości umów i decyzji o dofinansowanie ze środków unijnych w Gminie Mszczonów w latach 2016–2024 – od zaledwie 0,6 mln zł w 2016 r. do ponad 56,1 mln zł w latach 2023–2024. Najbardziej intensywny przyrost miał miejsce w okresie 2017–2018, kiedy wartość środków zwiększyła się z 9,7 mln zł do 35,5 mln zł, a następnie utrzymywała się na stabilnym, wysokim poziomie, z dalszym wzrostem w latach 2021–2022. Dane te wskazują na wysoką skuteczność samorządu w pozyskiwaniu funduszy

europejskich, co ma kluczowe znaczenie dla finansowania inwestycji infrastrukturalnych, społecznych i środowiskowych. Stałe wykorzystywanie środków zewnętrznych umożliwia gminie przyspieszenie rozwoju, ograniczanie kosztów własnych oraz zwiększanie jakości usług publicznych, co wzmacnia jej konkurencyjność i atrakcyjność zarówno dla mieszkańców, jak i inwestorów.

Wykres 16. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności

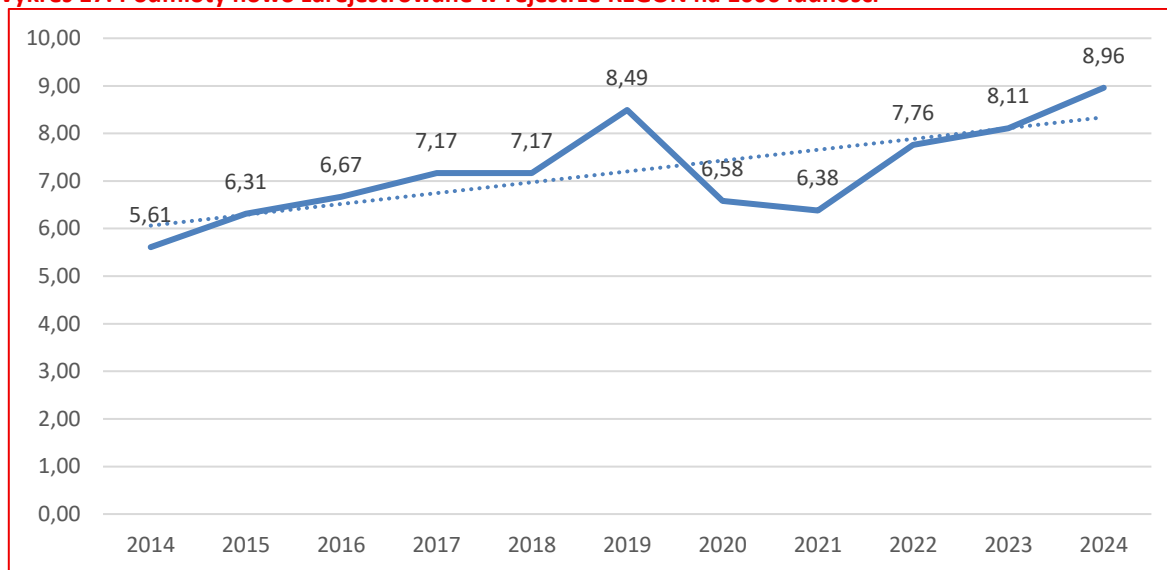

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w Gminie Mszczonów systematycznie rosła – od 80 w 2014 r. do 111 w 2024 r., co oznacza wzrost o niemal 40% w ciągu dekady. Stały przyrost świadczy o rosnącej aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości lokalnej, a także o korzystnym klimacie inwestycyjnym sprzyjającym zakładaniu firm. Dynamika wzrostu widoczna jest szczególnie po 2018 r., kiedy liczba podmiotów zaczęła intensywniej rosnąć, osiągając symboliczną granicę 100 podmiotów na 1000 mieszkańców w 2022 r. Dane te potwierdzają, że gmina rozwija się jako atrakcyjne miejsce prowadzenia działalności gospodarczej, korzystając ze swojego położenia, infrastruktury oraz wsparcia instytucjonalnego. W kontekście rozwoju Mszczonowa wskaźnik ten jest bardzo pozytywnym sygnałem, wskazującym na potrzebę dalszego wzmocnienia lokalnego ekosystemu biznesowego i wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią fundament lokalnej gospodarki.

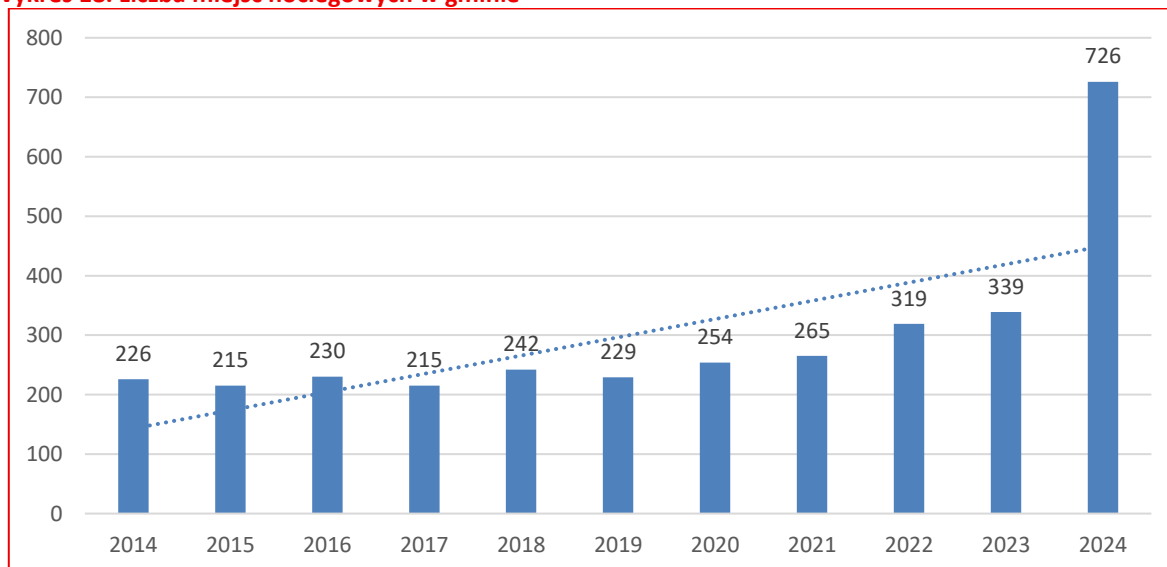
Wykres 17. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON na 1000 mieszkańców wykazywała generalnie rosnącą tendencję, wzrastając z 5,61 w 2014 r. do 8,96 w 2024 r. Po okresie stabilnego wzrostu do 2019 r. (8,49), w latach 2020–2021 odnotowano spadek aktywności rejestracyjnej, co było efektem niepewności gospodarczej związanej z pandemią COVID-19. Od 2022 r. widoczna jest jednak odbudowa dynamiki przedsiębiorczości i stopniowe zwiększanie się liczby nowych podmiotów, co potwierdza rosnącą atrakcyjność gminy jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej. Wysoki wskaźnik z 2024 r. wskazuje na korzystny klimat inwestycyjny.

Wykres 18. Liczba miejsc noclegowych w gminie

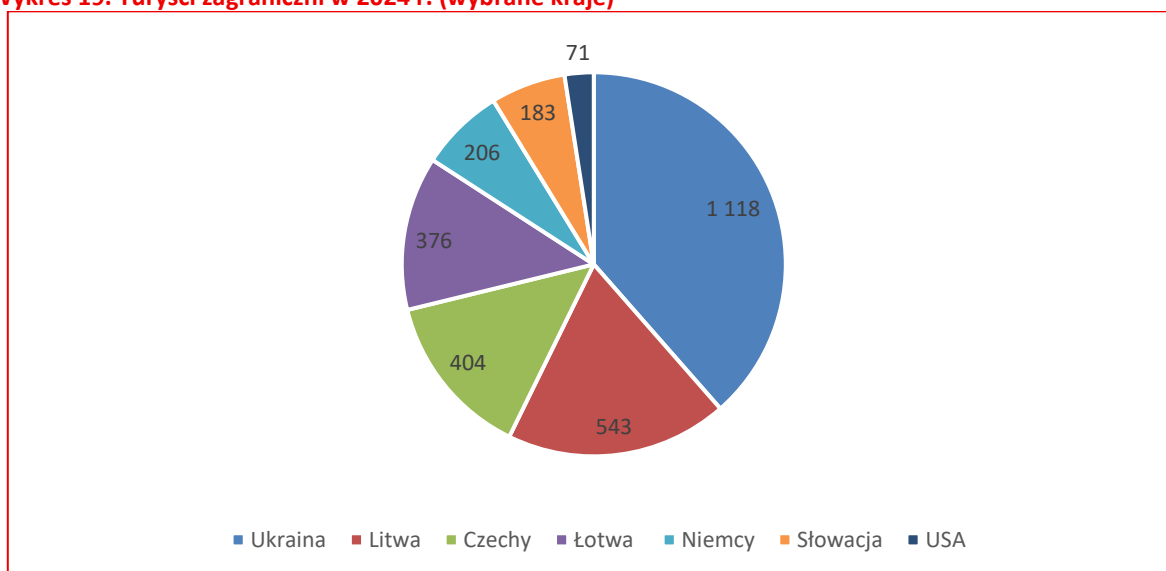

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 liczba miejsc noclegowych wykazywała umiarkowaną, stopniową tendencję wzrostową, od 226 w 2014 r. do 339 w 2023 r., natomiast w 2024 r. nastąpił bardzo dynamiczny skok do 726 miejsc. Taki przyrost potwierdza rosnące znaczenie turystyki i sektora usługowego w strukturze gospodarki lokalnej oraz wskazuje na inwestycje w rozwój bazy noclegowej, odpowiadające na rosnące zainteresowanie regionem zarówno wśród turystów, jak i osób podróżujących służbowo. Dane te jednoznacznie świadczą o wzroście atrakcyjności gminy jako destynacji turystyczno-rekreacyjnej, co jest dodatkowo wspierane obecnością Term Mszczonów i bogatej oferty kulturalno-sportowej. Rozbudowa infrastruktury noclegowej tworzy nowe możliwości rozwoju lokalnych usług towarzyszących, zwiększa wpływy do budżetu gminy oraz sprzyja kreowaniu nowych miejsc pracy, a w perspektywie długoterminowej może stać się istotnym elementem dywersyfikacji gospodarki.

Wykres 19. Turyści zagraniczni w 2024 r. (wybrane kraje)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Struktura turystów zagranicznych odwiedzających Gminę Mszczonów w 2024 r. wskazuje na wyraźną dominację gości z Ukrainy (1 118 osób), którzy stanowili największą grupę odwiedzających, co może być związane zarówno z migracjami zarobkowymi i rodzinnymi, jak i turystyką krótkookresową. Kolejne pod względem liczebności grupy stanowili turyści z Litwy (543 osoby), Czech (404) i Łotwy (376), co potwierdza silne powiązania z krajami Europy Środkowo-Wschodniej. Istotną rolę odgrywali również goście z Niemiec (206 osób) oraz Słowacji (183), natomiast stosunkowo niewielki udział mieli turyści z USA (71 osób). Dane te świadczą o rosnącej rozpoznawalności Mszczonowa na arenie

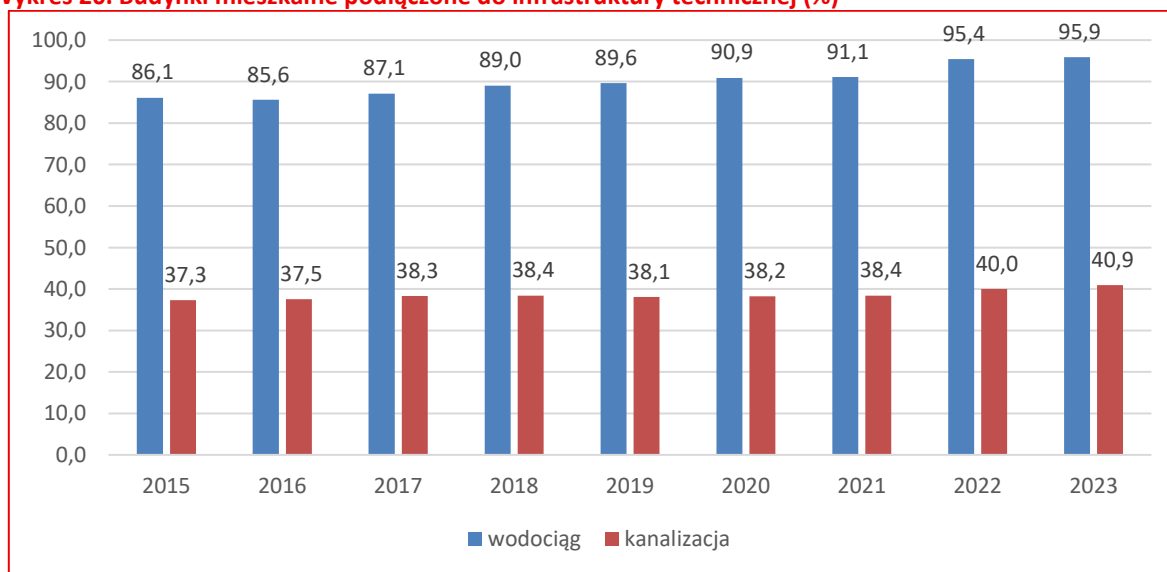

międzynarodowej, przy czym dominacja turystów z krajów sąsiednich potwierdza atrakcyjność gminy przede wszystkim w ruchu regionalnym. W kontekście rozwoju lokalnej gospodarki turystycznej ważnym kierunkiem będzie dalsza dywersyfikacja rynków docelowych, promocja oferty w krajach Europy Zachodniej oraz wykorzystanie potencjału Term Mszczonów i bazy noclegowej jako czynników przyciągających zagranicznych gości.

1.3. Sfera przestrzenna

Układ przestrzenny Gminy Mszczonów stanowi jeden z kluczowych czynników determinujących jej rozwój społeczno-gospodarczy i możliwości inwestycyjne. Dynamiczne procesy urbanizacyjne, związane z rozwojem strefy przemysłowej i logistycznej, a także napływem nowych mieszkańców, wymagają prowadzenia odpowiedzialnej polityki planistycznej. Gmina, korzystając z atrakcyjnego położenia przy głównych szlakach komunikacyjnych, staje się miejscem intensywnej działalności gospodarczej, co z jednej strony zwiększa jej potencjał ekonomiczny, a z drugiej generuje potrzebę zachowania równowagi pomiędzy zabudową a ochroną środowiska i terenów rolnych. W ostatnich latach obserwuje się rosnące znaczenie inwestycji infrastrukturalnych, obejmujących rozbudowę sieci drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej czy energetycznej, które warunkują dalszy rozwój przestrzenny gminy. Ważnym aspektem jest również poprawa ładu przestrzennego i estetyki miejscowości, w tym rewitalizacja centralnych części Mszczonowa i sołectw.

Wykres 20. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)

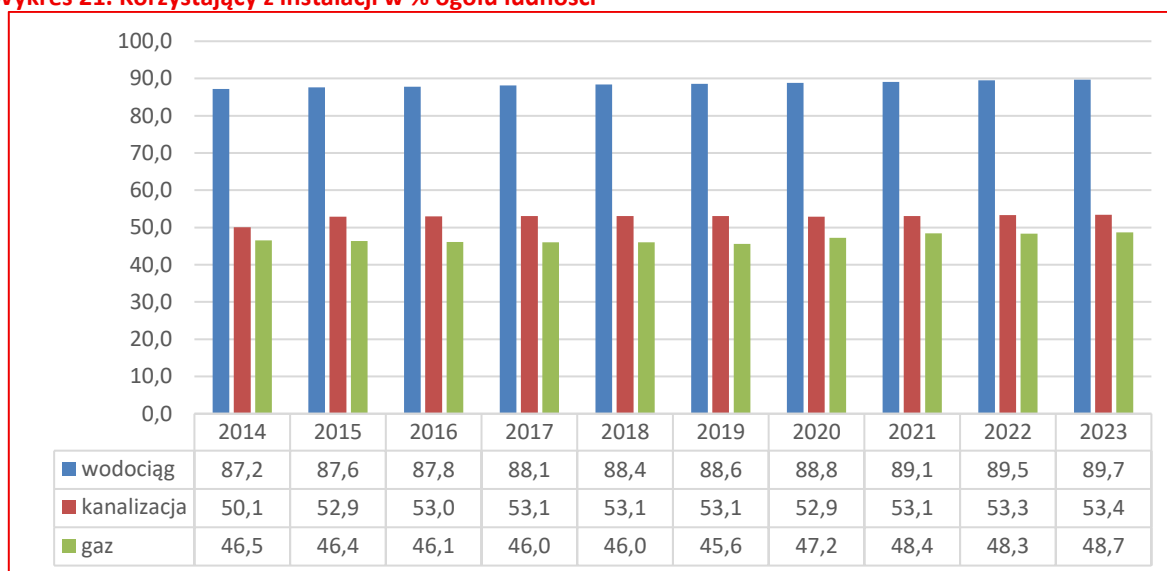

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2015–2023 obserwuje się systematyczną poprawę w zakresie dostępu budynków mieszkalnych do infrastruktury technicznej, szczególnie sieci wodociągowej, gdzie wskaźnik wzrósł z 86,1% w 2015 r. do 95,9% w 2023 r., osiągając bardzo wysoki poziom zbliżony do pełnego pokrycia. Znacznie wolniej postępuje rozwój sieci kanalizacyjnej, od 37,3% w 2015 r. do 40,9% w 2023 r., co wskazuje na istotne wyzwania w tym obszarze i konieczność intensyfikacji inwestycji. Dane te potwierdzają, że gmina skutecznie realizuje modernizację i rozbudowę sieci wodociągowej, jednak dalszy rozwój infrastruktury kanalizacyjnej powinien stać się jednym z priorytetów, gdyż ma kluczowe znaczenie dla jakości życia mieszkańców, ochrony środowiska i atrakcyjności inwestycyjnej. W kontekście rozwoju przestrzennego i demograficznego Mszczonowa szczególnie ważne jest zapewnienie spójnego rozwoju obu systemów, aby ograniczać dysproporcje i sprostać rosnącym potrzebom osiedleńczym oraz gospodarczym.

Wykres 21. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności

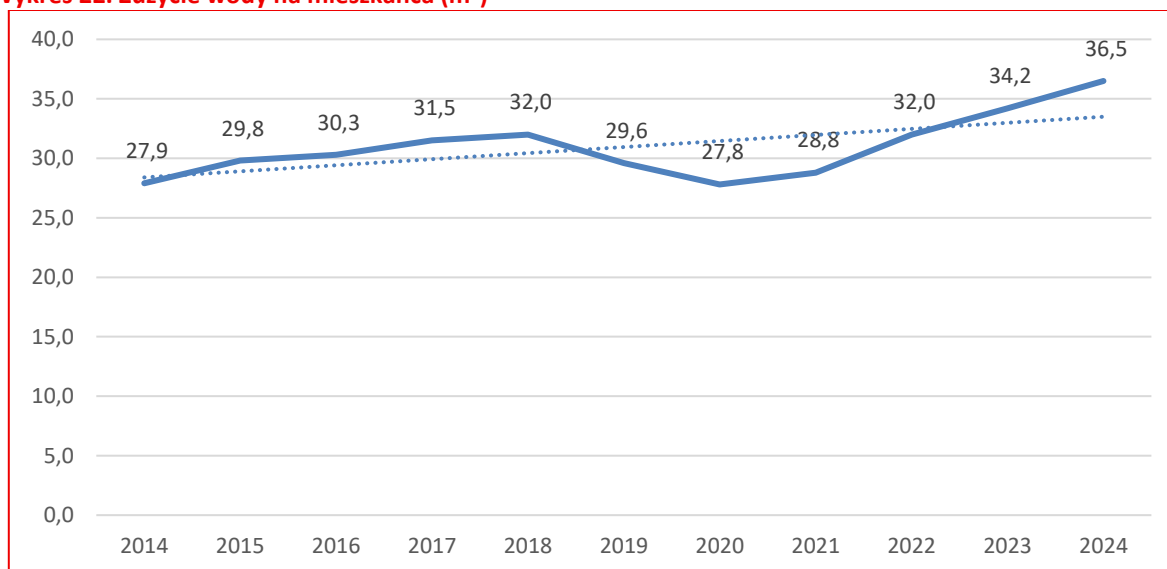
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2023 poziom korzystania z podstawowych instalacji technicznych pozostawał stabilny, z niewielką tendencją wzrostową w przypadku sieci wodociągowej, gdzie wskaźnik wzrósł z 87,2% do 89,7% ogółu ludności, osiągając bardzo wysoki standard dostępności. W przypadku kanalizacji udział ludności korzystającej z sieci kształtował się na poziomie około 50–53%, co wskazuje na utrzymującą się od lat potrzebę intensyfikacji inwestycji w tym obszarze, kluczowym dla ochrony środowiska i jakości życia. Z kolei dostęp do sieci gazowej pozostaje niższy – w granicach 46–49% – przy czym w ostatnich latach widać

powolny wzrost, osiągając 48,7% w 2023 r. Dane te potwierdzają, że mimo wysokiego poziomu rozwoju wodociągów, dalszy rozwój systemu kanalizacji i gazyfikacji gminy powinien stanowić jeden z priorytetów polityki infrastrukturalnej, szczególnie w kontekście dynamicznego rozwoju osiedleńczego i przemysłowego.

Wykres 22. Zużycie wody na mieszkańca (m³)

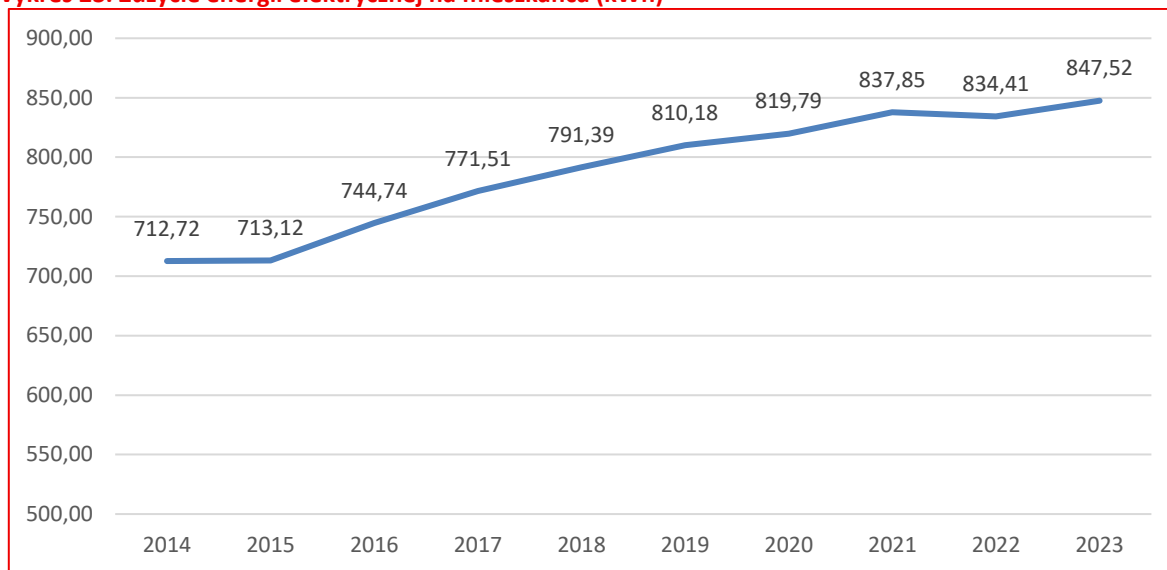

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zużycie wody na mieszkańca w Gminie Mszczonów w latach 2014–2024 wykazuje ogólną tendencję wzrostową, z poziomu 27,9 m³ w 2014 r. do rekordowych 36,5 m³ w 2024 r., mimo okresowych spadków w latach 2019–2020 (odpowiednio 29,6 i 27,8 m³). Początkowy spadek mógł być związany z działaniami oszczędnościowymi oraz ograniczeniami w czasie pandemii, jednak w kolejnych latach nastąpił systematyczny wzrost, który w ostatnich latach przybrał na sile. Wskazuje to zarówno na rosnący poziom życia mieszkańców i intensyfikację aktywności gospodarczej, jak i na zwiększone zapotrzebowanie wynikające z rozwoju budownictwa mieszkaniowego i usługowego. Dane te potwierdzają konieczność dalszej rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej, aby sprostać rosnącym potrzebom, a jednocześnie podkreślają wagę działań edukacyjnych i technologicznych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą w kontekście wyzwań klimatycznych i środowiskowych. Zużycie wody na mieszkańca jest jednym z kluczowych wskaźników obrazujących poziom życia i standard infrastruktury technicznej w gminie. Wysokie wartości świadczą o rozwoju gospodarstw domowych, zwiększonej konsumpcji i rosnącej aktywności gospodarczej, zwłaszcza w sektorach usługowych i przemysłowych.

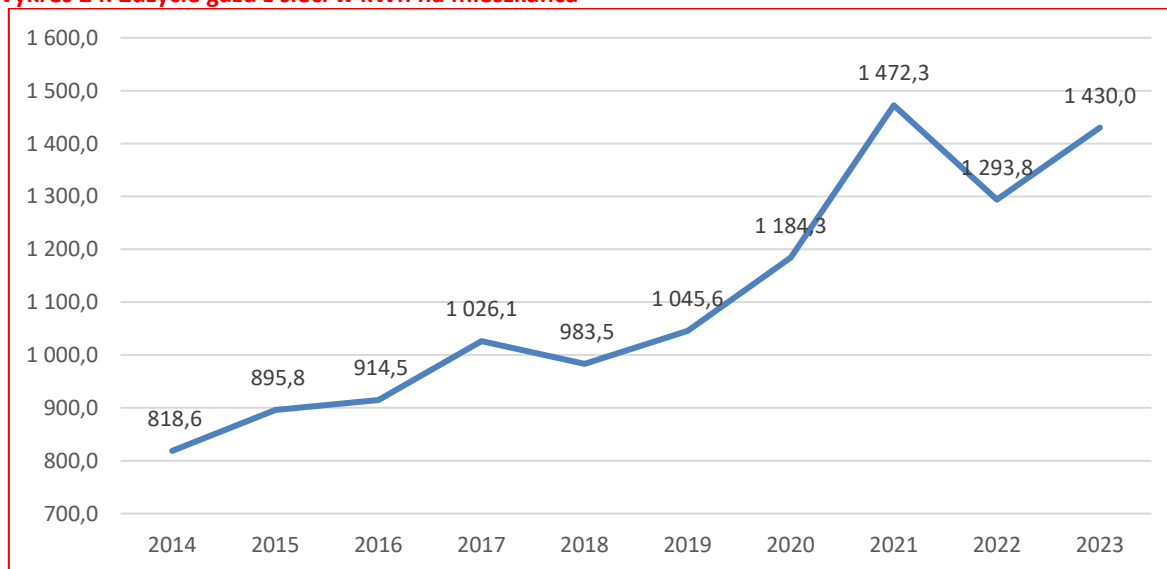
Wykres 23. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca w Gminie Mszczonów w latach 2014–2023 wykazuje wyraźny trend wzrostowy, od 712,7 kWh w 2014 r. do 847,5 kWh w 2023 r., co oznacza wzrost o blisko 19% w ciągu dekady. Największy przyrost nastąpił w latach 2016–2021, gdy wskaźnik wzrósł z 744,7 do 837,9 kWh, po czym w 2022 r. odnotowano niewielki spadek, a w kolejnym roku ponowny wzrost. Dane te wskazują na rosnący poziom konsumpcji energii, związany zarówno z poprawą standardu życia mieszkańców, jak i dynamicznym rozwojem budownictwa mieszkaniowego, usługowego oraz aktywności gospodarczej. Jednocześnie rosnące zapotrzebowanie na energię stawia przed gminą kolejne wyzwania.

Wykres 24. Zużycie gazu z sieci w kWh na mieszkańca

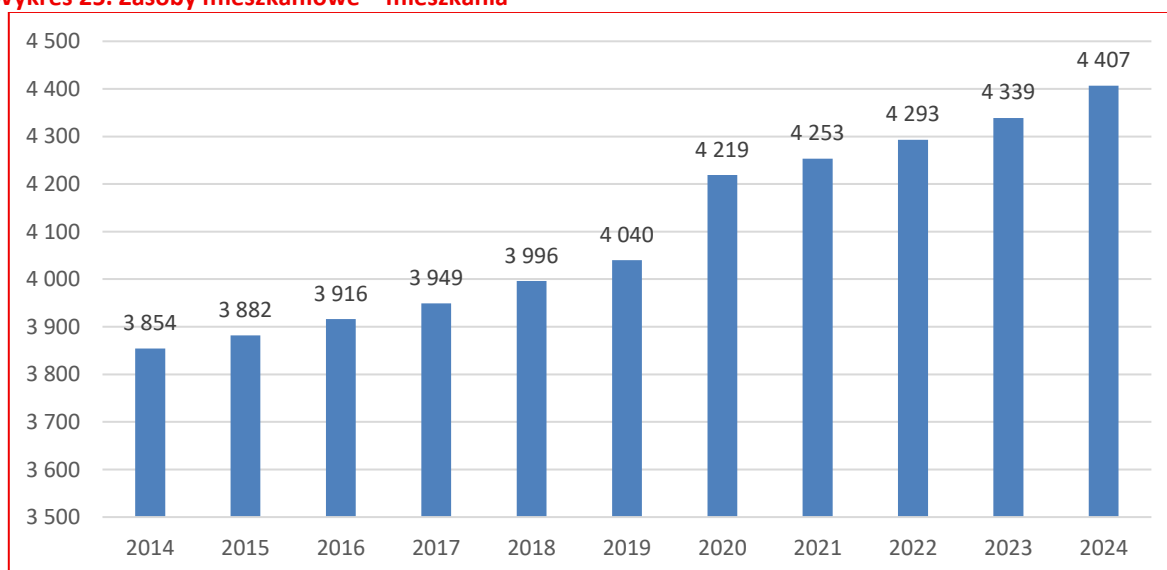

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Zużycie gazu z sieci w przeliczeniu na mieszkańca w latach 2014–2023 wykazuje wyraźny trend wzrostowy, z poziomu 818,6 kWh w 2014 r. do 1 430,0 kWh w 2023 r., przy czym najbardziej dynamiczny przyrost odnotowano w latach 2019–2021, kiedy wskaźnik wzrósł z 1 045,6 do 1 472,3 kWh. Spadek zużycia w 2022 r. do 1 293,8 kWh można wiązać z kryzysem energetycznym i wysokimi cenami paliw, które skłaniały mieszkańców do oszczędności, jednak już w 2023 r. wskaźnik ponownie wzrósł. Dane te wskazują na rosnące znaczenie gazu jako źródła energii w gospodarstwach domowych i sektorze usługowym, co ma bezpośredni związek z modernizacją infrastruktury oraz podłączaniem kolejnych odbiorców do sieci. W kontekście rozwoju gminy rosnące zapotrzebowanie na gaz wymaga dalszych inwestycji w rozbudowę i bezpieczeństwo systemu dystrybucyjnego, a równocześnie stwarza konieczność równoległego wspierania rozwiązań opartych na odnawialnych źródłach energii, aby zapewnić mieszkańcom stabilność dostaw i odporność na wahania rynkowe.

Wykres 25. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

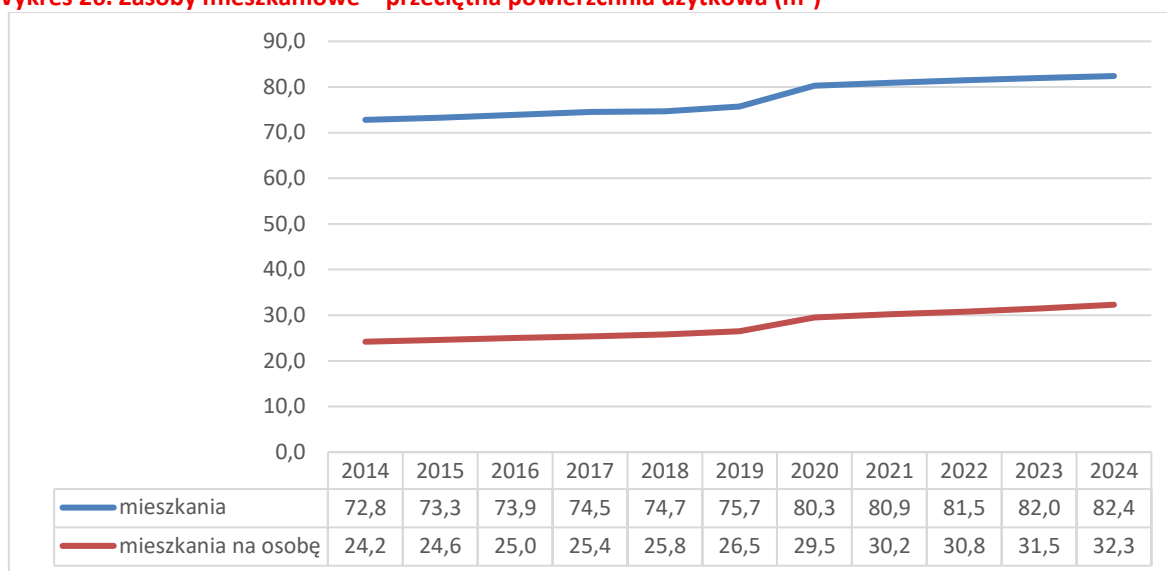
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 zasoby mieszkaniowe w Gminie Mszczonów systematycznie rosły, zwiększając się z 3 854 mieszkań w 2014 r. do 4 407 w 2024 r., co oznacza przyrost o ponad 550 lokali w ciągu dekady. Największy wzrost zanotowano w latach 2019–2020, kiedy liczba mieszkań zwiększyła się skokowo o prawie 180 jednostek, co można wiązać z intensyfikacją budownictwa mieszkaniowego. Stała tendencja wzrostowa potwierdza atrakcyjność gminy jako miejsca do zamieszkania, zarówno dla mieszkańców lokalnych, jak i osób napływających z zewnątrz, poszukujących dobrej jakości warunków życia w sąsiedztwie aglomeracji

warszawskiej. Rozwój zasobów mieszkaniowych sprzyja również wzmocnieniu bazy podatkowej oraz rozwojowi usług lokalnych, jednak równolegle wymaga inwestycji w infrastrukturę techniczną, komunikacyjną i społeczną, aby zapewnić odpowiedni standard życia i utrzymać zrównoważony rozwój przestrzenny gminy.

Wykres 26. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m²)

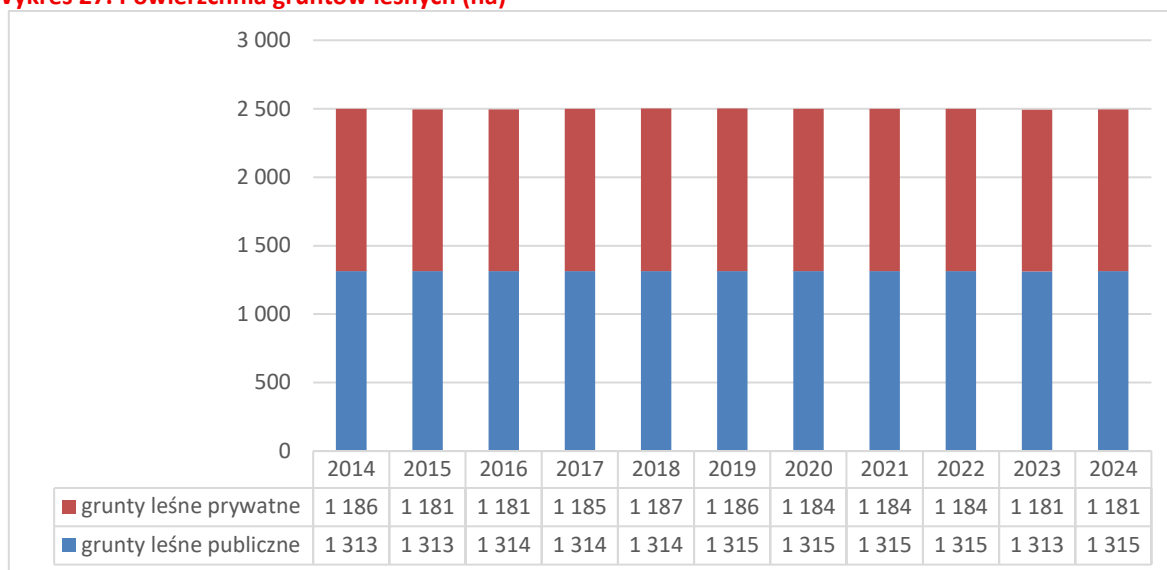

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

W latach 2014–2024 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Mszczonów systematycznie rosła – z 72,8 m² w 2014 r. do 82,4 m² w 2024 r., co świadczy o poprawie standardu mieszkaniowego i rosnących możliwościach inwestycyjnych mieszkańców. Równocześnie wyraźnie zwiększyła się powierzchnia użytkowa przypadająca na osobę – z 24,2 m² do 32,3 m², co oznacza wzrost o ponad 30% w ciągu dekady. Dane te potwierdzają pozytywne zmiany w zakresie jakości warunków życia, związane zarówno z rozwojem nowego budownictwa, jak i modernizacją istniejących zasobów. Wzrost powierzchni użytkowej mieszkań wskazuje także na rosnące oczekiwania mieszkańców wobec standardów mieszkaniowych oraz ich zdolność do inwestowania w większe i bardziej komfortowe lokale. Z punktu widzenia rozwoju gminy tendencja ta jest korzystna, gdyż sprzyja osiedlaniu się nowych mieszkańców, wzmocnia lokalny rynek nieruchomości oraz wpływa na zwiększenie atrakcyjności Mszczonowa jako miejsca do życia i inwestowania.

Wykres 27. Powierzchnia gruntów leśnych (ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

Powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Mszczonów w latach 2014–2024 pozostawała na stabilnym poziomie, wynoszącym łącznie około 2 500 ha, z czego nieco ponad połowę stanowiły grunty publiczne (1 313-1 315 ha), a pozostałą część grunty prywatne (około 1 181-1 187 ha). Brak istotnych zmian w strukturze własnościowej i powierzchni lasów wskazuje na stabilność zasobów leśnych oraz ich ochronę przed presją inwestycyjną i urbanizacyjną. Utrzymanie stałego arealu lasów ma istotne znaczenie dla równowagi ekologicznej gminy, ochrony bioróżnorodności oraz adaptacji do zmian klimatycznych. Z punktu widzenia rozwoju przestrzennego Mszczonowa zachowanie stabilnych powierzchni leśnych świadczy o odpowiedzialnej polityce środowiskowej, a jednocześnie stwarza potencjał do dalszego rozwoju funkcji rekreacyjnych i turystycznych związanych z zasobami przyrodniczymi.

2. Podsumowanie przeprowadzonej diagnozy, rekomendacje

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę, analizę dostępnych danych, raportów oraz ocenę uwarunkowań przestrzennych, infrastrukturalnych i społeczno-gospodarczych Gminy Mszczonów, można wskazać kluczowe rekomendacje, wnioski i zalecenia, które stanowią podstawę do wyznaczenia kierunków dalszego, zrównoważonego rozwoju gminy.

Sfera społeczna:

- Stabilna i relatywnie korzystna struktura demograficzna, ale z wyzwaniami w zakresie starzenia się społeczeństwa. Gmina Mszczonów utrzymuje stabilną liczbę mieszkańców, natomiast odnotować można ujemne saldo migracji w ostatnich latach. Ponadto widoczny jest powolny wzrost udziału osób starszych, co w dłuższej perspektywie będzie wymagać rozwijania usług opiekuńczych, zdrowotnych i aktywizujących seniorów.
- Wysoka aktywność obywatelska i dostępność oferty kulturalnej oraz sportowej. Gmina prowadzi wiele działań w obszarze kultury, rekreacji i sportu – w tym działalność Term Mszczonów, bibliotek, ośrodków kultury i lokalnych inicjatyw. Wysoki poziom inwestycji w infrastrukturę rekreacyjną sprzyja integracji społecznej i wzmocnieniu tożsamości lokalnej.
- Dobra jakość i dostępność edukacji, lecz potrzeba dalszej digitalizacji i kształcenia kompetencji przyszłości. Wysoki poziom wydatków na edukację, dobrze rozwinięta sieć przedszkoli i szkół oraz wzrost inwestycji w infrastrukturę edukacyjną zapewniają wysoką jakość nauczania. W kontekście dynamicznych zmian technologicznych, rośnie potrzeba rozwijania kompetencji cyfrowych, językowych i przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży.
- Ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej i usług społecznych na poziomie lokalnym. Choć gmina rozwija infrastrukturę społeczną, mieszkańcy nadal mogą doświadczać ograniczonego dostępu do usług medycznych, zwłaszcza specjalistycznych. Należy wzmocnić lokalne formy opieki zdrowotnej i społecznej, również poprzez współpracę z NGO i partnerami prywatnymi.
- Relatywnie dobre warunki mieszkaniowe, jednak nierównomierny rozwój przestrzenny. Gmina przyciąga nowych mieszkańców, co świadczy o atrakcyjności

osiedleńczej. Jednak rozwój budownictwa mieszkaniowego powinien być zrównoważony przestrzennie i wsparty odpowiednią infrastrukturą społeczną i techniczną, zwłaszcza na obszarach peryferyjnych.

Sfera gospodarcza:

- Silna pozycja gospodarcza gminy, z dominacją sektora przemysłowo-logistycznego. Gmina Mszczonów zbudowała pozycję jako ośrodek przemysłowo-logistyczny, przyciągając inwestorów krajowych i zagranicznych. Obszar strefy gospodarczej Mszczonowa jest motorem wzrostu lokalnego rynku pracy i wpływów do budżetu gminy.
- Potencjał dla rozwoju innowacyjnej i zrównoważonej przedsiębiorczości. Obecność dużych przedsiębiorstw i inwestycji infrastrukturalnych może stanowić podstawę dla rozwoju lokalnych firm usługowych, technologicznych i związanych z zieloną transformacją. Istnieje potrzeba wsparcia MŚP, zwłaszcza w zakresie innowacyjności i współpracy z nauką.
- Wysoki poziom wydatków inwestycyjnych oraz stabilne finanse samorządu. Gmina skutecznie pozyskuje środki zewnętrzne i prowadzi prorozwojową politykę inwestycyjną. Utrzymywana jest nadwyżka operacyjna i niski poziom zadłużenia, co pozwala planować kolejne duże przedsięwzięcia infrastrukturalne.
- Niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego i uzdrowiskowego. Obecność Term Mszczonów oraz zasobów przyrodniczych i kulturowych stwarza możliwości rozwoju turystyki prozdrowotnej, weekendowej i rekreacyjnej. Potrzebna jest spójna oferta, system promocji oraz infrastruktura wspierająca lokalny ruch turystyczny.
- Rynek pracy cechuje się niskim bezrobociem, ale niedopasowaniem kwalifikacyjnym. Gmina oferuje wiele miejsc pracy w przemyśle, transporcie i logistyce. Jednocześnie pojawia się problem niedoboru pracowników o odpowiednich kwalifikacjach technicznych oraz potrzeba kształcenia ustawicznego i dopasowanego do potrzeb inwestorów.

Sfera przestrzenna oraz infrastrukturalna:

- Dogodne położenie komunikacyjne jako kluczowy atut rozwojowy gminy. Lokalizacja przy ważnych szlakach komunikacyjnych (m.in. drogi krajowe, bliskość autostrady A2,

dostępność linii kolejowej) wzmacnia konkurencyjność inwestycyjną i logistyczną gminy. Potrzebne jest jednak dalsze rozwijanie transportu publicznego oraz integracja wewnętrzna obszaru gminy.

- Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, ale wymagająca modernizacji i adaptacji do zmian klimatu. Gmina posiada rozbudowaną sieć wodociągów, kanalizacji, systemów oświetleniowych oraz energetycznych. Rosnące znaczenie ma adaptacja tej infrastruktury do wyzwań związanych z efektywnością energetyczną, gospodarką wodną i odpornością na zmiany klimatu.
- Potrzeba rewitalizacji wybranych przestrzeni i centrów miejscowości. Niektóre obszary gminy, w tym centralne części Mszczonowa i okolicznych miejscowości, wymagają działań rewitalizacyjnych ukierunkowanych na poprawę estetyki, dostępności usług i funkcji społeczno-gospodarczych. Konieczne są zintegrowane projekty rewitalizacji i ożywienia przestrzeni publicznych.
- Nacisk na zrównoważony rozwój przestrzenny i ochronę terenów rolnych oraz środowiska. Intensywny rozwój gospodarczy i osiedleńczy niesie ze sobą ryzyko nadmiernej presji na grunty rolne, tereny zielone i przyrodnicze. Konieczne jest strategiczne planowanie przestrzenne z uwzględnieniem zasady równowagi między rozwojem a ochroną zasobów.
- Potrzeba rozwoju cyfrowej infrastruktury i usług smart city. Gmina podejmuje pierwsze działania w kierunku cyfryzacji, jednak dalszy rozwój e-usług, inteligentnego zarządzania energią, mobilnością i informacją publiczną może stanowić istotny czynnik zwiększający jakość życia mieszkańców i efektywność zarządzania.

3. Analiza SWOT Gminy Mszczonów

Analiza SWOT jest jednym z podstawowych narzędzi diagnostycznych stosowanych w procesie planowania strategicznego, zarówno w sektorze prywatnym, jak i publicznym. Jej istotą jest identyfikacja czynników wewnętrznych, takich jak mocne i słabe strony organizacji lub jednostki terytorialnej, oraz czynników zewnętrznych, czyli szans i zagrożeń płynących z otoczenia. Dzięki temu możliwe jest nie tylko zdefiniowanie aktualnej sytuacji rozwojowej, ale również wskazanie obszarów wymagających interwencji oraz potencjałów, które mogą zostać wykorzystane w przyszłości.

Dla jednostek samorządu terytorialnego analiza SWOT ma szczególne znaczenie, ponieważ umożliwia kompleksowe spojrzenie na lokalny system społeczno-gospodarczy i przestrzenny. Uwzględnia zarówno czynniki endogeniczne – takie jak zasoby ludzkie, infrastruktura, gospodarka czy jakość życia mieszkańców – jak i czynniki egzogeniczne, wynikające z trendów regionalnych, krajowych i globalnych. Takie podejście sprzyja bardziej świadomemu podejmowaniu decyzji oraz tworzeniu strategii rozwoju dostosowanej do realnych warunków i wyzwań, przed którymi stoi dana gmina.

W przypadku Gminy Mszczonów analiza SWOT pełni podwójną funkcję. Z jednej strony pozwala usystematyzować dotychczasowe osiągnięcia i zidentyfikować zasoby, które przyczyniają się do jej dynamicznego rozwoju gospodarczego i społecznego. Z drugiej strony wskazuje bariery i ograniczenia, które mogą hamować dalszy rozwój, takie jak problemy demograficzne, infrastrukturalne czy środowiskowe. Analiza otoczenia zewnętrznego umożliwia natomiast określenie potencjalnych kierunków rozwoju gminy w kontekście szans związanych z dostępem do funduszy unijnych, położeniem komunikacyjnym czy rosnącym zainteresowaniem inwestorów, a także zagrożeń wynikających z niekorzystnych trendów gospodarczych lub zmian klimatycznych.

Dzięki przeprowadzeniu analizy SWOT Gmina Mszczonów zyskuje narzędzie wspierające proces podejmowania decyzji strategicznych. Pozwala ono powiązać działania rozwojowe z realnymi potrzebami mieszkańców i możliwościami finansowymi gminy, a także lepiej przygotować się na nadchodzące wyzwania. Stanowi to podstawę do budowania strategii rozwoju opartej na równowadze między wzrostem gospodarczym, wysoką jakością życia mieszkańców i dbałością o środowisko naturalne.

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Mszczonów

Czynniki wewnętrzne	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne – bliskość autostrady A2 i głównych szlaków transportowych. • Dynamicznie rozwijająca się strefa gospodarcza Mszczonowa. • Stabilne finanse gminy i wysoka zdolność inwestycyjna. • Wysoki poziom skolaryzacji – bliski 100% w szkołach podstawowych. • Rozbudowana oferta edukacyjna i wychowawcza. • Nowoczesna infrastruktura sportowa i rekreacyjna, m.in. Termy Mszczonów. • Systematyczny wzrost zasobów mieszkaniowych i powierzchni mieszkań. • Bogata oferta kulturalna i aktywność lokalnych instytucji. • Skuteczne pozyskiwanie środków unijnych – ponad 56 mln zł do 2024 r. • Niskie bezrobocie rejestrowane i napływ inwestorów tworzących miejsca pracy. • Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. • Dobrze rozwinięta infrastruktura wodociągowa (prawie 96% podłączeń). • Wzrost liczby miejsc noclegowych – rozwój bazy turystycznej. • Zasoby leśne utrzymywane na stabilnym poziomie (ok. 2500 ha). • Systematyczny rozwój infrastruktury gazowej i energetycznej. • Pozytywny wizerunek gminy jako miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców i inwestorów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ujemny przyrost naturalny utrzymujący się od 2018 r. • Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i starzenie się społeczeństwa. • Negatywne saldo migracji w ostatnich latach. • Niewystarczający rozwój sieci kanalizacyjnej (ok. 40% budynków). • Ograniczony dostęp do sieci gazowej (poniżej 50% mieszkańców). • Wysokie koszty energii i rosnące zużycie energii elektrycznej. • Rosnące obciążenie systemu ochrony zdrowia (stabilne, ale wysokie zapotrzebowanie na porady lekarskie). • Spadek liczby aktywnych czytelników bibliotek. • Zmienna frekwencja w wydarzeniach lokalnych, szczególnie po pandemii. • Ograniczona oferta mieszkań komunalnych. • Nierównomierny rozwój infrastruktury między centrum gminy a sołectwami. • Presja urbanizacyjna prowadząca do utraty części terenów rolnych. • Niewystarczające działania na rzecz gospodarki obiegu zamkniętego. • Zagrożenie marginalizacją grup wymagających wsparcia społecznego. • Stosunkowo niski poziom innowacyjności lokalnych MŚP. • Ograniczona integracja transportu publicznego z systemami regionalnymi.
Czynniki zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość dalszego pozyskiwania środków z funduszy UE (perspektywa 2021-2027, 2028-2034). • Bliskość Warszawy jako potencjał rozwojowy dla rynku pracy i osiedleńczego. • Rosnące zainteresowanie inwestorów sektora logistycznego i przemysłowego. • Rozwój turystyki termalnej, wellness i aktywnej dzięki Termom Mszczonów. • Trend wzrostu zainteresowania mieszkaniem poza dużymi aglomeracjami. • Możliwość rozwoju oferty kulturalnej i turystycznej opartej na dziedzictwie lokalnym. • Rosnące znaczenie zielonej energii i inwestycji w OZE. • Współpraca z sąsiednimi gminami i powiatem w zakresie usług i infrastruktury. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogłębiający się spadek liczby urodzeń i starzenie demograficzne. • Dalsze ujemne saldo migracji, odpływ mieszkańców do większych miast. • Ryzyko spowolnienia gospodarczego w kraju i regionie. • Rosnące koszty energii i surowców obciążające gospodarstwa domowe i firmy. • Zmiany klimatyczne i związane z nimi ryzyko niedoborów wody. • Konkurencja innych gmin w przyciąganiu inwestorów i mieszkańców. • Presja urbanizacyjna prowadząca do degradacji krajobrazu i terenów rolnych. • Ryzyko niewystarczającej modernizacji systemu kanalizacyjnego. • Ograniczenia finansowe wynikające z rosnących wydatków bieżących.

<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój przedsiębiorczości, prowadzenia własnych działalności gospodarczych. • Rozwój cyfryzacji i e-usług publicznych. • Dalsza rozbudowa infrastruktury technicznej (kanalizacja, gaz). • Możliwość przyciągania turystów zagranicznych, rosnące zainteresowanie z Ukrainy, Litwy i Niemiec. • Wykorzystanie stabilnych zasobów leśnych w kierunku rekreacji i turystyki. • Rosnąca świadomość społeczna w zakresie ekologii i zrównoważonego rozwoju. • Szansa na rozwój budownictwa energooszczędnego i smart city. • Możliwość promowania gminy jako atrakcyjnego miejsca dla rodzin i biznesu.	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost oczekiwań mieszkańców wobec usług publicznych przy ograniczonych zasobach. • Zmniejszająca się liczba czytelników i aktywnych uczestników życia kulturalnego. • Utrzymywanie się grup wymagających długotrwałej pomocy społecznej. • Wysoka wrażliwość lokalnej gospodarki na wahania globalne (np. logistyka). • Możliwość nasilenia zjawisk smogowych przy rosnącym zużyciu energii i gazu. • Ryzyko niedostosowania systemu edukacji do potrzeb rynku pracy. • Potencjalne zmniejszenie funduszy unijnych w przyszłych perspektywach finansowych.
---	---

Źródło: opracowanie na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miejski w Mszczonowie

Analiza SWOT Gminy Mszczonów wskazuje na silne fundamenty rozwojowe, które opierają się przede wszystkim na korzystnym położeniu komunikacyjnym, dynamicznie rozwijającej się strefie gospodarczej oraz stabilnych finansach publicznych. Gmina wyróżnia się również wysokim poziomem skolaryzacji, bogatą ofertą edukacyjną i kulturalną, nowoczesną infrastrukturą sportowo-rekreacyjną, a także konsekwentnym rozwojem zasobów mieszkaniowych. Szczególnie ważnym atutem jest skuteczność w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych oraz atrakcyjność inwestycyjna, co wzmacnia pozytywny wizerunek Mszczonowa jako miejsca przyjaznego mieszkańcom i przedsiębiorcom.

Jednocześnie diagnoza ujawnia pewne słabości, które w długim okresie mogą stanowić barierę dla rozwoju. Do najważniejszych należą negatywne tendencje demograficzne, w tym ujemny przyrost naturalny, spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i starzenie się społeczeństwa. Problemem pozostaje również utrzymujące się ujemne saldo migracji, a także niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej i gazowej. Wyzwaniem są również wysokie koszty energii, ograniczona oferta mieszkań komunalnych, spadające zainteresowanie kulturą i czytelnictwem oraz ryzyko marginalizacji wybranych grup społecznych.

Analiza czynników zewnętrznych pokazuje szeroki wachlarz szans, które Mszczonów może wykorzystać. Szczególne znaczenie mają dalsze możliwości finansowania projektów ze środków unijnych, rozwój zielonej energii i OZE, a także rosnące zainteresowanie osiedlaniem się poza dużymi aglomeracjami. Dodatkowymi atutami są rozwój turystyki termalnej

i wellness, rosnąca rola cyfryzacji i e-usług, a także perspektywa wzmocnienia współpracy z sąsiednimi gminami.

Z drugiej strony, otoczenie niesie ze sobą zagrożenia, takie jak pogłębiające się niekorzystne procesy demograficzne, ryzyko spowolnienia gospodarczego, rosnące koszty energii, a także skutki zmian klimatycznych, w tym ryzyko niedoborów wody. Ważnym czynnikiem jest także konkurencja ze strony innych gmin w przyciąganiu inwestorów, konieczność modernizacji infrastruktury kanalizacyjnej oraz rosnące oczekiwania mieszkańców wobec jakości usług publicznych.

W ramach podsumowania, Gmina Mszczonów dysponuje solidnym potencjałem rozwojowym i atrakcyjną pozycją gospodarczą w regionie, jednak jej dalszy rozwój wymaga zrównoważonej polityki odpowiadającej na wyzwania demograficzne, środowiskowe i infrastrukturalne. Konieczne jest intensyfikowanie działań prorodzinnych i prospołecznych, rozwój sieci kanalizacyjnej i gazowej, wspieranie innowacyjności lokalnych przedsiębiorstw oraz skuteczne wykorzystanie dostępnych funduszy europejskich. Jednocześnie gmina powinna aktywnie reagować na globalne trendy, takie jak transformacja energetyczna, cyfryzacja czy zmiany klimatyczne, które mogą decydować o jej konkurencyjności i jakości życia mieszkańców w perspektywie do 2030 roku.

4. Misja i wizja Gminy Mszczonów

Misją Gminy Mszczonów jest tworzenie warunków dla harmonijnego i zrównoważonego rozwoju, który zapewnia wysoką jakość życia mieszkańców, wspiera lokalną przedsiębiorczość i innowacyjność oraz chroni środowisko naturalne. Gmina, korzystając z dogodnego położenia, dynamicznej gospodarki i rozwiniętej infrastruktury, dąży do budowania wspólnoty otwartej, aktywnej i solidarnej, w której zaspokajane są zarówno podstawowe potrzeby społeczne, jak i aspiracje edukacyjne, kulturalne oraz zawodowe. Mszczonów stawia sobie za cel wspieranie rozwoju rodzin, seniorów i młodzieży, równocześnie dbając o to, aby lokalny rynek pracy, infrastruktura techniczna i oferta usług publicznych odpowiadały na wyzwania współczesności i oczekiwania przyszłych pokoleń.

Wizja, w 2030 roku Gmina Mszczonów będzie postrzegana jako jeden z najbardziej dynamicznych i nowoczesnych ośrodków lokalnych w regionie mazowieckim, łączący funkcje mieszkaniowe, gospodarcze, turystyczne i rekreacyjne w sposób zrównoważony i przyjazny mieszkańcom. To gmina o silnej gospodarce, rozwiniętej infrastrukturze i bogatej ofercie kulturalno-edukacyjnej, zapewniająca bezpieczeństwo socjalne i zdrowotne swoim mieszkańcom. Mszczonów będzie miejscem atrakcyjnym do osiedlania się, oferującym komfortowe warunki życia, wysokiej jakości usługi publiczne, nowoczesne zasoby mieszkaniowe i przestrzenie wspólne sprzyjające integracji społecznej. Jednocześnie gmina pozostanie otwarta na innowacje, zieloną transformację i wykorzystanie technologii cyfrowych, tworząc przyjazne środowisko zarówno dla mieszkańców, jak i inwestorów oraz turystów.

Tak zdefiniowana misja i wizja odzwierciedlają aktualne uwarunkowania społeczno-gospodarcze Gminy Mszczonów, akcentując jej atuty – położenie, rozwój gospodarczy, aktywność inwestycyjną i atrakcyjność turystyczną – a jednocześnie wskazując na konieczność dalszego wspierania procesów prorodzinnych, edukacyjnych i proekologicznych. Misja podkreśla codzienne zadania i odpowiedzialność samorządu wobec mieszkańców, natomiast wizja kreśli długofalowy obraz przyszłości, do którego gmina konsekwentnie dąży.

5. Cel horyzontalny, cele strategiczne i operacyjne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Niniejszy rozdział stanowi kluczowy element strategii, w którym zaprezentowany został cel horyzontalny, cele strategiczne i zadania, porządkujące działania gminy w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Cele te stanowią usystematyzowaną odpowiedź na wyzwania zdiagnozowane w analizie społeczno-ekonomicznej oraz w analizie SWOT, a ich nadrzędnym zadaniem jest zapewnienie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju gminy w perspektywie do 2030 roku. Ujęcie horyzontalne ma na celu nadanie spójnego kierunku wszystkim podejmowanym inicjatywom, natomiast cele strategiczne i operacyjne porządkują konkretne obszary działań i wyznaczają priorytety rozwojowe.

Przyjęta struktura celów zasadniczo opiera się na trzech wymiarach rozwoju, społecznym, gospodarczym i przestrzennym, które w sposób komplementarny i wzajemnie powiązany tworzą fundament dla realizacji wizji gminy jako miejsca atrakcyjnego do życia, pracy, inwestowania i wypoczynku. W wymiarze społecznym cele koncentrują się na podnoszeniu jakości życia mieszkańców, w gospodarczym, na wspieraniu przedsiębiorczości, innowacyjności i lokalnego rynku pracy, zaś w przestrzennym, na zapewnieniu ładu przestrzennego, rozwoju infrastruktury i ochronie środowiska naturalnego. Tak skonstruowany układ pozwala na **efektywne powiązanie działań samorządu z oczekiwaniami mieszkańców** i inwestorów oraz zapewnia spójność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym.

Tabela 2. Zestawienie celów strategii rozwoju Gminy Mszczonów

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY Budowanie nowoczesnej, odpornej i spójnej wspólnoty lokalnej poprzez harmonijne łączenie rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego	
Cel strategiczny 1. Gmina przyjazna mieszkańcom, silna wspólnota, dostępne usługi, wysoka jakość życia	
Zadanie 1.1	Rozwój usług społecznych i opiekuńczych dla seniorów, osób niesamodzielnych i rodzin w trudnej sytuacji.
Zadanie 1.2	Wspieranie rozwoju lokalnych centrów aktywności społecznej i integracji międzypokoleniowej.
Zadanie 1.3	Wzmacnianie oferty edukacyjnej w kluczowych obszarach, w tym dla uczniów ze specjalnymi potrzebami.
Zadanie 1.4	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury przedszkolnej i szkolnej, w tym zapewnienie dostępności obiektów dla osób ze specjalnymi potrzebami.
Zadanie 1.5	Rozwój programów wsparcia zdrowia psychicznego, profilaktyki i promocji zdrowego stylu życia.
Zadanie 1.6	Poszerzanie oferty zajęć sportowych i kulturalnych dla dzieci i młodzieży.

Zadanie 1.7	Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami społecznymi.
Zadanie 1.8	Zwiększenie dostępności usług medycznych, w tym rozwój telemedycyny.
Zadanie 1.9	Rewitalizacja przestrzeni publicznych sprzyjających integracji mieszkańców.
Zadanie 1.10	Wprowadzenie systemów stypendialnych i programów wsparcia dla uzdolnionej młodzieży.
Zadanie 1.11	Rozwój oferty mieszkań komunalnych i wspieranych.
Zadanie 1.12	Wdrożenie programów wsparcia rodzin wielodzietnych i młodych rodzin.
Cel strategiczny 2. Nowoczesna i zróżnicowana gospodarka lokalna wspierająca przedsiębiorczość i zatrudnienie	
Zadanie 2.1	Dalsza rozbudowa i promocja strefy gospodarczej Mszczonowa.
Zadanie 2.2	Tworzenie lokalnych inkubatorów i hubów przedsiębiorczości.
Zadanie 2.3	Rozwój oferty doradztwa dla start-upów i sektora MŚP.
Zadanie 2.4	Organizacja programów współpracy szkół i firm – dualne kształcenie.
Zadanie 2.5	Rozwój turystyki termalnej, wellness i rekreacyjnej opartej na Termach Mszczonów.
Zadanie 2.6	Wspieranie agroturystyki i lokalnych produktów regionalnych.
Zadanie 2.7	Promocja inwestycji w sektorach nowoczesnych technologii i logistyki.
Zadanie 2.8	Stworzenie programów ulg i zachęt podatkowych dla przedsiębiorców.
Zadanie 2.9	Wspieranie rozwoju gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ).
Zadanie 2.10	Rozbudowa infrastruktury konferencyjnej i biznesowej.
Zadanie 2.11	Organizacja targów, wydarzeń gospodarczych i kulturalnych promujących gminę.
Zadanie 2.12	Kreowanie marki Mszczonowa jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów.
Cel strategiczny 3. Zielona i odporna Gmina dbająca o zasoby naturalne i jakość życia	
Zadanie 3.1	Intensyfikacja rozwoju sieci kanalizacyjnej i systemów gospodarki wodnej.
Zadanie 3.2	Rozwój instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE) w budynkach publicznych i prywatnych.
Zadanie 3.3	Wspieranie programów dofinansowania dla mieszkańców na termomodernizację i fotowoltaikę.
Zadanie 3.4	Rozwój systemów małej retencji i adaptacji do zmian klimatycznych.
Zadanie 3.5	Zwiększenie powierzchni terenów zielonych w przestrzeni publicznej.
Zadanie 3.6	Program ochrony powietrza i redukcji emisji niskiej.
Zadanie 3.7	Edukacja ekologiczna mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży.
Zadanie 3.8	Wdrażanie systemów segregacji odpadów z naciskiem na recykling i ponowne użycie.
Zadanie 3.9	Rozwój oferty turystyki przyrodniczej i rekreacji na terenach leśnych.
Zadanie 3.10	Wspieranie zielonych inwestycji przemysłowych i budownictwa energooszczędnego.
Zadanie 3.11	Tworzenie lokalnych planów ochrony bioróżnorodności.
Zadanie 3.12	Współpraca z organizacjami ekologicznymi i sąsiednimi gminami w zakresie ochrony środowiska.
Cel strategiczny 4. Inteligentna i dostępna infrastruktura wspierająca rozwój i integrację terytorialną	
Zadanie 4.1	Modernizacja i budowa dróg lokalnych oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu.
Zadanie 4.2	Rozwój systemu transportu publicznego wewnątrz gminy i w powiązaniu z regionem.
Zadanie 4.3	Budowa nowych dróg dla pieszych i rowerów.
Zadanie 4.4	Rozbudowa infrastruktury technicznej: wodociągi, kanalizacja, gaz.
Zadanie 4.5	Modernizacja sieci energetycznej i rozwój inteligentnych rozwiązań energetycznych.
Zadanie 4.6	Rozwój infrastruktury cyfrowej – szerokopasmowy Internet, e-usługi.
Zadanie 4.7	Rewitalizacja przestrzeni wiejskich i miejskich w gminie.
Zadanie 4.8	Zwiększenie dostępności do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.
Zadanie 4.9	Rozbudowa oferty mieszkaniowej – nowe osiedla, budownictwo komunalne.
Zadanie 4.10	Poprawa estetyki przestrzeni publicznej i małej architektury.
Zadanie 4.11	Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną (szkoły, przedszkola, punkty przedszkolne), kulturalną i zdrowotną, w tym zapewnienie dostępności obiektów dla osób ze specjalnymi potrzebami.
Zadanie 4.12	Integracja rozwoju infrastruktury z planowaniem przestrzennym gminy.
Cel strategiczny 5. Skuteczne, przejrzyste i partycypacyjne zarządzanie wspólnotą lokalną	
Zadanie 5.1	Rozwój cyfrowych usług administracyjnych (e-urząd, aplikacje mobilne).
Zadanie 5.2	Wdrażanie budżetu obywatelskiego i wspieranie inicjatyw lokalnych.

Zadanie 5.3	Prowadzenie regularnych konsultacji społecznych i debat publicznych.
Zadanie 5.4	Transparentność finansów i działalności samorządu (otwarte dane).
Zadanie 5.5	Rozwój kompetencji pracowników urzędu w zakresie nowoczesnego zarządzania.
Zadanie 5.6	Tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych dla realizacji inwestycji.
Zadanie 5.7	Zacieśnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami.
Zadanie 5.8	Rozwój współpracy międzynarodowej i partnerskiej z innymi gminami.
Zadanie 5.9	Wprowadzenie systemu monitoringu strategii i raportowania postępów.
Zadanie 5.10	Promowanie aktywności obywatelskiej, wolontariatu i samopomocy.
Zadanie 5.11	Szkolenia i programy dla radnych, sołtysów i liderów lokalnych.
Zadanie 5.12	Wykorzystanie nowych technologii (smart city) do zarządzania gminą.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji przekazanych przez Urząd Miejski w Mszczonowie

Kluczowe założenia programowe w kontekście realizacji strategii:

- Kontynuacja modelu rozwoju zrównoważonego, opartego na równowadze społecznej, gospodarczej i środowiskowej. Strategia będzie uwzględniać powiązania między jakością życia mieszkańców, dynamicznym rozwojem gospodarczym oraz koniecznością ochrony zasobów naturalnych.
- Wzmocnienie lokalnej odporności i spójności terytorialnej. Działania strategiczne będą dążyć do zrównoważenia rozwoju wewnątrz gminy (miasto–wieś), zaspokajania potrzeb seniorów, rodzin i osób z ograniczeniami oraz do zwiększania dostępności usług publicznych na całym obszarze gminy.
- Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej. Strategia będzie wzmocniać dotychczasowe atuty lokalizacyjne i gospodarcze Mszczonowa, jednocześnie rozwijając infrastrukturę społeczną, mieszkaniową i komunikacyjną.
- Rozwój gospodarki opartej na wiedzy, innowacjach i zielonej transformacji. Celem będzie wykorzystanie potencjału istniejącego przemysłu i logistyki do tworzenia nowych miejsc pracy w sektorach niskoemisyjnych, usługowych i technologicznych.
- Integracja działań strategicznych z krajowymi i unijnymi politykami rozwoju. Strategia zostanie zaktualizowana w oparciu o nowe wytyczne programowe UE (Polityka Spójności 2021–2027, Zielony Ład, FEnIKS) oraz Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030.
- Silny nacisk na partycypację społeczną i zarządzanie opartym na danych. planowane działania będą uwzględniać opinie mieszkańców, a system monitorowania strategii będzie oparty na realnych wskaźnikach i ewaluacji skuteczności interwencji.

Propozycje kierunków działań rozwojowych Gminy Mszczonów do 2030 roku.

- Gmina Mszczonów powinna rozwijać usługi skierowane do seniorów oraz osób niesamodzielnych, uwzględniając prognozowane zmiany demograficzne. Należy wspierać tworzenie dziennych domów opieki, rozwijać usługi środowiskowe i opiekę domową, a także wdrażać nowoczesne rozwiązania w zakresie teleopieki i aktywizacji seniorów poprzez programy społeczne, edukacyjne i wolontariat międzypokoleniowy.
- Zalecane jest dalsze inwestowanie w nowoczesną edukację, która wyposaży dzieci i młodzież w kompetencje przyszłości. Obejmuje to rozbudowę i modernizację placówek oświatowych, a także wprowadzenie programów rozwijających umiejętności cyfrowe, językowe, techniczne i przedsiębiorcze. Warto zacieśnić współpracę szkół z lokalnymi przedsiębiorstwami w celu lepszego dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy.
- Gmina powinna wzmocnić lokalną wspólnotę poprzez rozwój oferty kulturalno-rekreacyjnej oraz rewitalizację przestrzeni wspólnych. Niezbędne są inwestycje w centra miejscowości, obiekty sportowe, domy kultury oraz aktywizacja mieszkańców poprzez wsparcie dla organizacji pozarządowych, kół gospodyń wiejskich i inicjatyw obywatelskich.
- Kluczowe jest wyrównywanie dostępu do usług publicznych w całej gminie. Należy inwestować w poprawę dostępności usług medycznych, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, rozwijać cyfryzację urzędu i e-usługi dla mieszkańców, a także wdrożyć lokalny system transportu publicznego umożliwiający wygodne przemieszczanie się między miejscowościami i dojazd do ośrodków usług.
- Gmina powinna kontynuować rozwój Strefy Gospodarczej, zapewniając nowe tereny inwestycyjne, ich uzbrojenie oraz wsparcie administracyjne dla przedsiębiorców. Równocześnie warto wspierać lokalne małe i średnie przedsiębiorstwa poprzez tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, doradztwo biznesowe i preferencyjne programy wsparcia dla start-upów, szczególnie w sektorach ekologicznych i technologicznych.
- Rozwój turystyki i gospodarki czasu wolnego powinien opierać się na promocji walorów uzdrowiskowych Term Mszczonów oraz oferty turystyki aktywnej i lokalnej. Należy rozbudować infrastrukturę turystyczną, taką jak drogi dla rowerów, punkty

informacji turystycznej czy strefy gastronomiczno-rekreacyjne, a także wspierać agroturystykę i lokalne produkty regionalne.

- Działania rozwojowe powinny obejmować programy zwiększające aktywność zawodową mieszkańców, szczególnie młodzieży, osób powracających na rynek pracy i osób 50+. W tym celu warto rozwijać ofertę kształcenia ustawicznego, szkoleń i kursów zawodowych oraz wspierać lokalne partnerstwa edukacyjno-biznesowe służące lepszemu dopasowaniu kwalifikacji do potrzeb inwestorów.
- Gmina powinna konsekwentnie rozwijać niskoemisyjną infrastrukturę, modernizując oświetlenie uliczne, wprowadzając rozwiązania OZE w obiektach publicznych oraz wspierając mieszkańców w instalacji fotowoltaiki czy pomp ciepła. Konieczne jest wdrażanie systemów małej retencji i adaptacji infrastruktury technicznej do zmian klimatycznych, w tym zarządzania wodą opadową.
- Inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną powinny obejmować zarówno modernizację dróg lokalnych, jak i rozwój zrównoważonego transportu – w tym dróg dla rowerów, przystanków i rozwiązań wspólnego użytkowania pojazdów. Warto również rozwijać inteligentne systemy zarządzania ruchem i integrację transportową w skali gminy i regionu.
- Rozwój przestrzenny powinien być zrównoważony i oparty na aktualnych planach miejscowych, chroniących grunty rolne, przyrodę i ład urbanistyczny. Należy prowadzić kompleksowe działania rewitalizacyjne w zdegradowanych częściach Mszczonowa i miejscowości wiejskich, integrujące aspekty społeczne, funkcjonalne i estetyczne. Wskazane jest również wprowadzenie rozwiązań smart city zwiększających efektywność zarządzania gminą.

6. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Cele zawarte w „Strategii Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku” zostały **zaplanowane w ścisłej korelacji z priorytetami strategicznymi o charakterze krajowym, regionalnym i unijnym**. Takie podejście gwarantuje spójność działań gminy z nadrzędnymi politykami rozwojowymi oraz zwiększa jej możliwości w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, w szczególności funduszy europejskich w ramach perspektywy finansowej 2021–2027 oraz kolejnych. Harmonizacja lokalnych priorytetów z wytycznymi wyższego szczebla sprzyja skuteczniejszemu planowaniu projektów, zwiększa szanse aplikacyjno-finansowe i pozwala realizować inwestycje o strategicznym znaczeniu bez nadmiernego obciążania budżetu samorządu.

Zgodność celów strategicznych Mszczonowa z priorytetami krajowymi i europejskimi przyczynia się także do ich umiejscowienia w szerszym kontekście społeczno-gospodarczym i przestrzennym. Dzięki temu działania gminy są lepiej skoordynowane z inicjatywami realizowanymi w regionie, co sprzyja współpracy z innymi samorządami, organizacjami społecznymi oraz sektorem prywatnym. W efekcie procesy rozwojowe przebiegają szybciej i w sposób bardziej zintegrowany, a ich rezultaty mają trwałe i długofalowy charakter. Takie podejście nie tylko zwiększa konkurencyjność Mszczonowa w otoczeniu regionalnym, ale również **pozytywnie wpływa na jakość życia mieszkańców**, wzmacnia atrakcyjność inwestycyjną oraz umacnia pozycję gminy jako nowoczesnego i odpowiedzialnego ośrodka rozwoju.

W trakcie analizy spójności celów wzięto pod uwagę kluczowe dokumenty strategiczne przygotowane na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym.

- Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności),
- Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027,
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze,

- Strategii rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (projekt),
- Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim,
- Strategia Rozwoju dla Powiatu Żyrardowskiego na lata 2015-2025.

Tabela 3. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi

Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 1. Gmina przyjazna mieszkańcom, silna wspólnota, dostępne usługi, wysoka jakość życia	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	<ul style="list-style-type: none"> • „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 4: Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 10: Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar: Spójność społeczna: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza • Fundusze Europejskie dla nowoczesnej i dostępnej edukacji na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu • Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	<ul style="list-style-type: none"> • Mazowsze zintegrowane społecznie • Mazowsze bogate kulturowo
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (projekt)	<ul style="list-style-type: none"> • Efektywne partnerstwo • Konkurencyjna otwartość
Strategia Rozwoju dla Powiatu Żyrardowskiego na lata 2015-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Integracja społeczna osób oraz grup wykluczonych społecznie • Wzmocnienie roli edukacji w rozwoju społecznym i gospodarczym Powiatu Żyrardowskiego • Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych przez powiat dla mieszkańców • Rozwój infrastruktury społecznej Powiatu Żyrardowskiego • Rozbudowa i modernizacja Centrum Zdrowia Mazowsza Zachodniego • Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu Żyrardowskiego
Opracowanie strategiczne	Zbiżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 2. Nowoczesna i różnicowana gospodarka lokalna wspierająca przedsiębiorczość i zatrudnienie	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	<ul style="list-style-type: none"> • „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej” (CP1) • „Lepiej połączona Europa” (CP3)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji • Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych • Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa: Przemiany strukturalne sektora; Nowe formy działania i współpracy; Nowoczesne instrumenty wsparcia • Obszar: Spójność społeczna: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy • Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze

	<ul style="list-style-type: none"> • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza • Fundusze Europejskie dla nowoczesnej i dostępnej edukacji na Mazowszu
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze • Dostępne i mobilne Mazowsze • Zielone niskoemisyjne Mazowsze
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (projekt)	<ul style="list-style-type: none"> • Wygodna przestrzeń • Konkurencyjna otwartość
Strategia Rozwoju dla Powiatu Żyrardowskiego na lata 2015-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój przedsiębiorczości na terenie Powiatu Żyrardowskiego • Wzmocnienie roli edukacji w rozwoju społecznym i gospodarczym Powiatu Żyrardowskiego • Poprawa dostępu do Internetu mieszkańców powiatu
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 3. Zielona i odporna Gmina dbająca o zasoby naturalne i jakość życia	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	<ul style="list-style-type: none"> • „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) • „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 6: Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 13: Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom • Cel 15: Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustoszenia, powstrzymywanie i odwracanie proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<ul style="list-style-type: none"> • 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze • Zielone niskoemisyjne Mazowsze
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (projekt)	<ul style="list-style-type: none"> • Wygodna przestrzeń • Elastyczna odporność
Strategia Rozwoju dla Powiatu Żyrardowskiego na lata 2015-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie roli edukacji w rozwoju społecznym i gospodarczym Powiatu Żyrardowskiego • Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych przez powiat dla mieszkańców
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 4. Inteligentna i dostępna infrastruktura wspierająca rozwój i integrację terytorialną	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	<ul style="list-style-type: none"> • „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2) • „Lepiej połączona Europa” (CP3) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 7: Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie • Cel 9: Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność • Cel 11: Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie: Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów; Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<ul style="list-style-type: none"> • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla lepiej połączonego i dostępnego Mazowsza • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	<ul style="list-style-type: none"> • Dostępne i mobilne Mazowsze • Mazowsze zintegrowane społecznie

Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (projekt)	<ul style="list-style-type: none"> • Wygodna przestrzeń • Elastyczna odporność
Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim	<ul style="list-style-type: none"> • Koncepcja wyznacza priorytetowe trasy rowerowe do realizacji w województwie mazowieckim do 2030 r., odpowiadając na wyzwania i kierunki działania definiowane na poziomie UE, kraju i regionu. Proponowane trasy bazują na przebiegach wzdłuż linii kolejowych i dolin rzecznych, co podnosi ich atrakcyjność, bezpieczeństwo i ogranicza kolizje z układem drogowym, a wykorzystanie wałów przeciwpowodziowych sprzyja zarówno budowie dróg rowerowych, jak i trwałości samych wałów. Trasy mają funkcje komunikacyjne i rekreacyjne, prowadząc przez centra miast, osiedla, stacje kolejowe i popularne tereny wypoczynkowe, przy jednoczesnym utrzymaniu możliwie prostego przebiegu. Obejmują one odcinki międzynarodowych szlaków EuroVelo 2 i 11, krajowe trasy nr 5, 6, 7 i 8 oraz regionalne połączenia wzdłuż głównych linii kolejowych, uzgodnione na styku regionów z sąsiednimi województwami.
Strategia Rozwoju dla Powiatu Żyrardowskiego na lata 2015-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa jakości systemu komunikacyjnego i transportowego Powiatu Żyrardowskiego • Rozwój infrastruktury społecznej Powiatu Żyrardowskiego • Poprawa dostępu do Internetu mieszkańców powiatu
Opracowanie strategiczne	Zbieżne założenia, cele, obszary, priorytety
Cel strategiczny 5. Skuteczne, przejrzyste i partycypacyjne zarządzanie wspólnotą lokalną	
Umowa partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (cele polityki spójności)	<ul style="list-style-type: none"> • „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4) • „Europa bliższa obywatelom” (CP5) • „Umożliwienie regionom i ludności łagodzenia wpływających na społeczeństwo, zatrudnienie, gospodarkę i środowisko skutków transformacji w kierunku osiągnięcia celów Unii na rok 2030 w dziedzinie energii i klimatu oraz w kierunku neutralnej dla klimatu gospodarki Unii do roku 2050 w oparciu o porozumienie paryskie” (CP6)
Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030	<ul style="list-style-type: none"> • Cel 8: Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi • Cel 12: Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji • Cel 16: Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu • Cel 17: Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem: Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców; Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym • Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe • Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne

	<ul style="list-style-type: none"> • Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE: Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<ul style="list-style-type: none"> • 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo • 1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze • 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów • 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym • 3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem • 3.2 Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym • 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych • 3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej
Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza • Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu • Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza • Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu • Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze	<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze • Mazowsze zintegrowane społecznie • Mazowsze bogate kulturowo
Strategia rozwoju metropolii warszawskiej do 2040 roku (projekt)	<ul style="list-style-type: none"> • Efektywne partnerstwo • Elastyczna odporność • Konkurencyjna otwartość
Strategia Rozwoju dla Powiatu Żyrardowskiego na lata 2015-2025	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa dostępności i jakości usług świadczonych przez powiat dla mieszkańców • Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Powiatu Żyrardowskiego

Źródło: opracowanie własne

Podsumowując, zestawienie przedstawione w tabeli ukazuje silne powiązanie celów strategicznych Gminy Mszczonów z priorytetami rozwojowymi zdefiniowanymi na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym. Zbieżności dotyczą m.in. kluczowych obszarów takich jak podnoszenie jakości życia mieszkańców, wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności, ochrona środowiska, rozwój infrastruktury czy budowanie nowoczesnych instytucji publicznych. Spójność ta oznacza, że działania planowane w strategii gminy wpisują się w szersze ramy polityk publicznych, wzmacniając ich skuteczność i **zwiększając szanse na pozyskiwanie środków zewnętrznych**, w szczególności z **funduszy europejskich**.

Przeprowadzona analiza dowodzi również, że cele strategiczne Gminy Mszczonów są kompatybilne z kierunkami wyznaczonymi w Umowie Partnerstwa 2021–2027, Agendzie 2030, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju czy dokumentach wojewódzkich i powiatowych. Dzięki temu strategia lokalna nie tylko odpowiada na potrzeby mieszkańców, ale także wpisuje się w **długofalowe procesy modernizacyjne i transformacyjne zachodzące w Polsce i Unii Europejskiej**. Taka zbieżność sprzyja realizacji ambitnych inwestycji, ułatwia współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz **wzmacnia konkurencyjność gminy w regionie**, tworząc trwałe podstawy dla zrównoważonego rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

Ponadto w tym miejscu należy dodać, że Gmina Mszczonów jest w trakcie realizacji zadania pn. **„Mobilność miejska w ŻOF. Rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej na terenie gmin powiatu żyrardowskiego”** współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Priorytetu: III: „Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej na Mazowszu” Działania: 3.1: „Mobilność miejska” programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027. Powyższe zadanie wpisane jest w Strategii terytorialnej Żyrardowskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027.

W procesie realizacji strategii uwzględnione zostaną inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, o których mowa w art. 39 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w tym w szczególności przedsięwzięcia związane z modernizacją linii kolejowej nr 4 (Centralna Magistrala Kolejowa) oraz prace na linii kolejowej C-E 20 na odcinku Skierniewice – Pilawa – Łuków. Inwestycje te stanowią istotny element kształtowania dostępności transportowej gminy oraz wzmacniania jej powiązań funkcjonalnych w układzie regionalnym i krajowym.

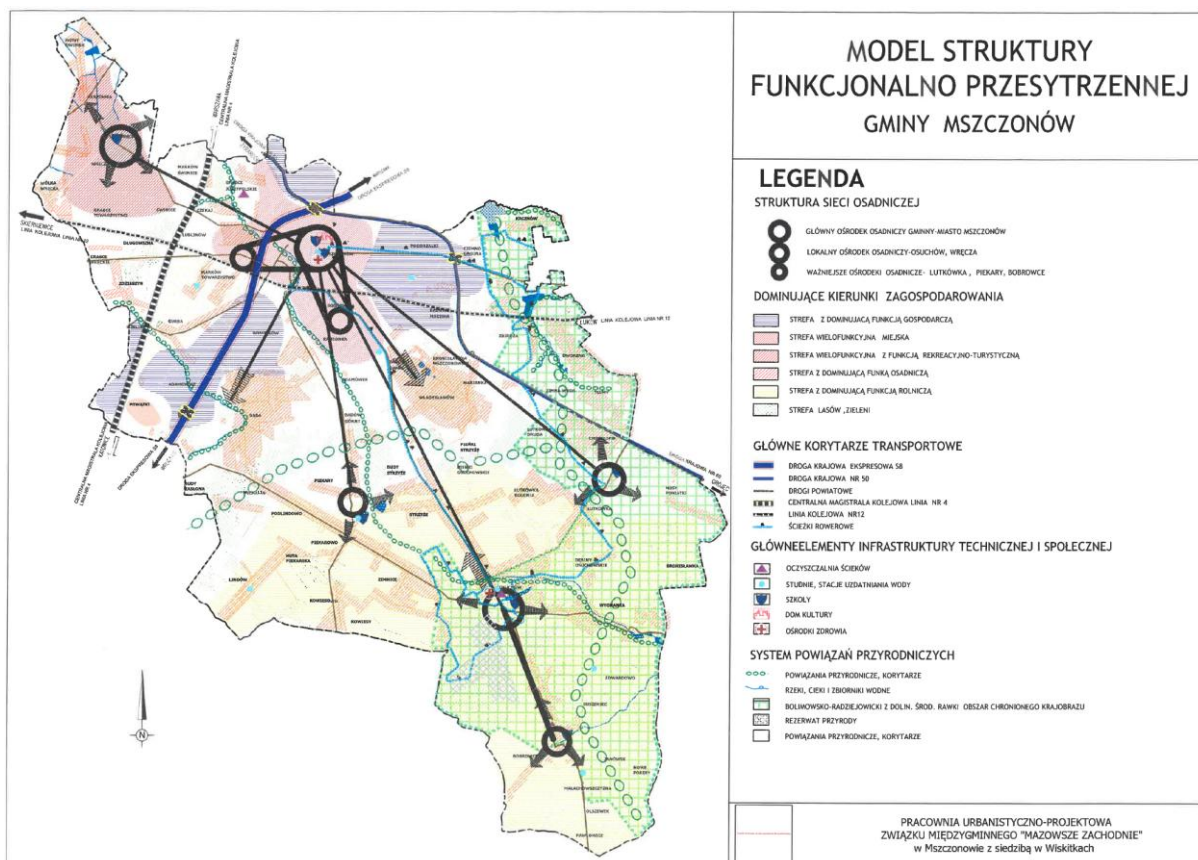
Strategia, w toku swojej realizacji, będzie również uwzględniała istniejący na terenie gminy element systemu przesyłowego gazu wysokiego ciśnienia, tj. gazociąg DN 400 Mory – Piotrków Trybunalski wraz z odgałęzieniem do Żyrardowa jako infrastrukturę o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa energetycznego i warunków zagospodarowania przestrzennego.

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mszczonów

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mszczonów stanowi integralny element strategii rozwoju, będąc docelową koncepcją organizacji przestrzeni w układzie lokalnym. Określa on zarówno rozmieszczenie i hierarchię jednostek osadniczych, jak i powiązania pomiędzy elementami przyrodniczymi, komunikacyjnymi oraz infrastrukturalnymi. Jego opracowanie pozwala na harmonijne łączenie funkcji mieszkaniowych, gospodarczych, rolniczych, usługowych i rekreacyjnych, z zachowaniem ładu przestrzennego i zasad zrównoważonego rozwoju. Model ten nie tylko porządkuje istniejące procesy urbanizacyjne, ale także wyznacza kierunki dalszych przekształceń, tak aby zapewnić spójność przestrzenną, efektywność funkcjonalną oraz wysoką jakość życia mieszkańców.

Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mszczonów

Źródło: Urząd Miejski w Mszczonowie

Składowe modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mszczonów:

- **Struktura sieci osadniczej.** Centralnym elementem układu osadniczego pozostaje miasto Mszczonów, pełniące funkcję głównego ośrodka administracyjnego, usługowego, edukacyjnego i gospodarczego gminy. Jego rola opiera się na koncentracji instytucji publicznych, placówek edukacyjnych, usług komercyjnych oraz infrastruktury technicznej i transportowej. Mszczonów pełni funkcję nadrzędnego centrum rozwoju, generującego impulsy osadnicze i gospodarcze dla całej gminy. Otaczające go **sołectwa** pełnią rolę uzupełniającą, wnosząc do układu osadniczego funkcje mieszkaniowe, rolnicze i usługowe. Są one istotnym zapleczem rozwojowym oraz miejscem kształtowania ładu przestrzennego w oparciu o harmonijne powiązanie tradycyjnej zabudowy wiejskiej z nowymi kierunkami urbanizacji. Szczególne znaczenie, poza zachodnim pasmem rozwoju zabudowy mieszkaniowej, gdzie już dziś następuje intensywny rozwój zabudowy mieszkaniowej, obejmującym miejscowości położone na zachód od Mszczonowa (Marków Towarzystwo, Grabce Józefpolskie, Czekaj i Świnice) zyskuje **południowa część gminy**, obejmująca obszary w rejonie miejscowości **Piekary, Władysławów i Gąba**. Tereny te, dzięki korzystnemu położeniu komunikacyjnemu i przestrzennemu, stanowią istotny potencjał dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz funkcji uzupełniających (usługi podstawowe, infrastruktura społeczna, przestrzenie rekreacyjne). Z uwagi na istniejące powiązania drogowe z Mszczonowem oraz sąsiednimi ośrodkami, a także na stosunkowo rozproszoną zabudowę wiejską, możliwe jest kształtowanie tu **strefy osadniczej o podwyższonym znaczeniu mieszkaniowym**. Dodatkowym czynnikiem kształtującym przyszłą strukturę osadniczą gminy jest planowana budowa **linii kolejowej nr 88 na odcinku CPK – Grójec – Warka**, której przebieg przewidziano przez teren gminy, wraz z lokalizacją portu intermodalnego. Nowa infrastruktura transportowa może istotnie zmienić układ funkcjonalno-przestrzenny, szczególnie w **centralnej części gminy**, gdzie wzrośnie presja inwestycyjna związana z obsługą transportu towarowego i pasażerskiego. W związku z tym należy przewidzieć **nowy kierunek rozwoju osadniczego w południowej części gminy**, który pozwoli na równoważenie wpływu infrastruktury kolejowej oraz wykorzystanie szans rozwojowych, jakie stwarza jej realizacja. Południowe miejscowości – **Piekary, Władysławów i Gąba** – mogą stać się naturalnym obszarem ekspansji zabudowy mieszkaniowej i lokalnych usług, pełniąc funkcję osiedleńczego zaplecza gminy,

wzmocnionego dostępem do nowoczesnych szlaków transportowych.

Tak ukształtowana **sieć osadnicza zakłada:**

- Mszczonów jako główne centrum,
- zachodnie pasmo rozwoju osadnictwa,
- sołectwa wokół miasta jako strefę uzupełniającą (rolniczo-mieszkaniową),
- centralną część gminy z potencjałem rozwoju funkcji transportowo-logistycznych,
- południowy rejon Piekar, Adamowice i Gąby jako obszar przeznaczony do wzmocnienia funkcji mieszkaniowych i rozwoju lokalnych centrów wiejskich, w powiązaniu z układem komunikacyjnym oraz planowaną infrastrukturą kolejową.

Urbanizacja i przekształcenia terenów wiejskich:

- Tradycyjny charakter wiejskiego osadnictwa ulegnie zmianie. Coraz częściej pojawiać się będą osiedla o charakterze podmiejskim, powiązane z rynkiem pracy w Centralnym Porcie Komunikacyjnym (CPK).
- Może nastąpić stopniowa **suburbanizacja**, czyli przekształcenie sołectw w przestrzenie typowo mieszkaniowe, z ograniczeniem funkcji rolniczych.
- Dzięki nowej infrastrukturze kolejowej i drogowej czas dojazdu do Warszawy, Łodzi czy innych miast znacznie się skróci.
- To sprawi, że Gmina Mszczonów stanie się **atrakcyjnym miejscem osiedlenia** dla osób, które chcą mieszkać w spokojniejszym otoczeniu, a jednocześnie korzystać z szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami.

W kontekście rozwoju przestrzennego Gminy Mszczonów kluczowe znaczenie ma uwzględnienie obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego, które wyznaczają ramy dla lokalizacji nowych inwestycji, w tym zabudowy mieszkaniowej. W praktyce oznacza to **możliwość tworzenia zwartych i dobrze skomunikowanych stref osiedleńczych**, zapewniających dostęp do infrastruktury technicznej i społecznej oraz powiązanych z głównymi ciągami komunikacyjnymi. Takie podejście pozwoli na racjonalne wykorzystanie terenów, równoczesną ochronę zasobów przyrodniczych i rolnych oraz tworzenie nowych przestrzeni mieszkaniowych odpowiadających na rosnące zapotrzebowanie demograficzne i migracyjne. Dzięki temu rozwój zabudowy w gminie będzie odbywał się w sposób zrównoważony, wspierając zarówno potrzeby mieszkańców, jak i długofalowe cele rozwojowe Mszczonowa.

- **System powiązań przyrodniczych.** Na strukturę przestrzenną gminy istotnie oddziałują tereny zielone i leśne, obejmujące zarówno kompleksy leśne, jak i tereny chronione o funkcjach przyrodniczo-rekreacyjnych. Elementy te tworzą sieć powiązań ekologicznych, które zapewniają równowagę przyrodniczą i sprzyjają ochronie bioróżnorodności. System ten pełni również funkcję klimatyczno-regulacyjną, zwiększając odporność gminy na zmiany klimatyczne.
- **Główne korytarze i elementy sieci transportowych.** Przestrzeń gminy przenika układ transportowy o znaczeniu lokalnym, regionalnym i krajowym. Kluczowe znaczenie mają: autostrada A2, droga ekspresowa S8, drogi krajowe i wojewódzkie oraz powiązania kolejowe, które zapewniają dostępność komunikacyjną i stwarzają dogodne warunki dla rozwoju gospodarczego. W strukturze uwzględniono również sieć dróg lokalnych oraz rozwijający się system dróg dla pieszych i rowerów, wspierających mobilność mieszkańców i rozwój turystyki aktywnej.
- **Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.** Model obejmuje także rozmieszczenie kluczowych obiektów infrastruktury technicznej, takich jak sieci wodociągowe, kanalizacyjne, gazowe i energetyczne, których rozwój jest warunkiem dalszej urbanizacji i podnoszenia standardu życia. W strukturze uwzględniono również infrastrukturę społeczną – placówki oświatowe, obiekty kultury, sportu i rekreacji, a także instytucje zdrowotne i opiekuńcze. Ich równomierne rozmieszczenie ma fundamentalne znaczenie dla zapewnienia dostępności usług publicznych oraz budowania silnej i spójnej wspólnoty lokalnej.

Poniżej przedstawiono **kluczowe ustalenia i rekomendacje dotyczące kształtowania oraz realizacji polityki przestrzennej w Gminie Mszczonów**. Jej głównym celem będzie tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego, poprawa komfortu życia mieszkańców oraz ochrona zasobów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego. Priorytetem stanie się utrzymanie ładu przestrzennego, ograniczanie nadmiernego rozpraszania zabudowy, racjonalne zagospodarowanie terenów inwestycyjnych oraz rozbudowa infrastruktury technicznej i układu komunikacyjnego. Równocześnie polityka przestrzenna gminy będzie ukierunkowana na działania proekologiczne, właściwe lokalizowanie inwestycji celu publicznego oraz rewitalizację obszarów wymagających przekształceń i modernizacji. Ustalenia i rekomendacje polityki przestrzennej Gminy Mszczonów:

- **Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu.** Polityka przestrzenna Gminy Mszczonów powinna szczególnie uwzględniać ochronę terenów leśnych oraz cennych przyrodniczo obszarów, które pełnią funkcję buforu ekologicznego i rekreacyjnego. Priorytetem będzie przeciwdziałanie zanieczyszczeniu powietrza, m.in. poprzez ograniczanie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych i niskiej emisji. Zachowanie walorów krajobrazowych gminy, zwłaszcza w rejonach atrakcyjnych turystycznie, stanowi fundament dla jej dalszej promocji i rozwoju funkcji rekreacyjnych.
- **Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.** Na terenie Mszczonowa i sołectw znajdują się obiekty historyczne i zabytki kultury materialnej, które wymagają ochrony i odpowiedniego zagospodarowania. Polityka przestrzenna powinna sprzyjać rewitalizacji historycznych obszarów miejskich, zachowaniu układów urbanistycznych oraz właściwej ekspozycji dóbr kultury współczesnej. Rozwój nowych inwestycji powinien harmonijnie wpisywać się w lokalny krajobraz kulturowy.
- **Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.** Gmina Mszczonów doświadcza napływu mieszkańców, co wymaga planowania nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, zarówno jednorodziną, jak i wielorodziną. Ważne jest zapewnienie równowagi między rozwojem budownictwa a ochroną terenów rolnych i przyrodniczych. Nowe osiedla powinny powstawać w sposób zwarty, z pełnym dostępem do infrastruktury technicznej i społecznej.
- **Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.** Lokalizacja obiektów handlu wielkopowierzchniowego powinna być ściśle związana z głównymi ciągami komunikacyjnymi oraz terenami o odpowiednim potencjale inwestycyjnym. Zasadne jest koncentrowanie takich obiektów w obrębie miasta Mszczonów, tak aby nie zakłócały równowagi przestrzennej sołectw i nie powodowały nadmiernych obciążeń środowiskowych.
- **Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego.** Inwestycje celu publicznego, takie jak szkoły, przedszkola, obiekty sportowe, instytucje kultury czy ośrodki zdrowia, powinny być rozmieszczane w sposób równomierny, z uwzględnieniem potrzeb

mieszkańców całej gminy. Ich lokalizacja musi sprzyjać integracji społecznej i poprawie dostępności usług publicznych.

- **Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej.** Rozwój układu drogowego i transportu publicznego ma kluczowe znaczenie dla gminy położonej w pobliżu Warszawy i głównych korytarzy transportowych. Polityka przestrzenna powinna obejmować rozbudowę dróg lokalnych, modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz dalszy rozwój sieci gazowej i energetycznej. Równolegle należy inwestować w infrastrukturę społeczną, edukacyjną, zdrowotną i rekreacyjną, aby sprostać rosnącej liczbie mieszkańców.
- **Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW.** Gmina powinna wspierać rozwój odnawialnych źródeł energii, takich jak instalacje fotowoltaiczne i biogazownie, jednak ich lokalizacja musi być starannie dobierana, z poszanowaniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Wskazane jest sytuowanie tego typu obiektów w rejonach przemysłowych lub na terenach mniej atrakcyjnych przyrodniczo.
- **Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.** Potencjalne inwestycje tego typu wymagają szczególnej analizy środowiskowej i lokalizacji w strefach oddalonych od zabudowy mieszkaniowej. Gmina powinna minimalizować ryzyko negatywnego oddziaływania na zdrowie mieszkańców, jakość powietrza i wód powierzchniowych. Ważne jest również odpowiednie zabezpieczenie terenów rolnych przed presją inwestycyjną. W niniejszej strategii nie zaplanowano przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
- **Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.** Rolnictwo w gminie powinno być utrzymywane jako istotny element lokalnej gospodarki i krajobrazu. Niezbędne jest wspieranie modernizacji gospodarstw, rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki oraz ochrona gleb wysokiej klasy bonitacyjnej. W odniesieniu do lasów należy zachować ich powierzchnię i zwiększać rolę w turystyce oraz ochronie klimatu.
- **Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji.** Na terenach zdegradowanych, w tym poprzemysłowych, powinny być prowadzone działania rewitalizacyjne i modernizacyjne. Polityka przestrzenna Mszczonowa powinna wspierać przekształcenia tych terenów

w kierunku nowych funkcji mieszkaniowych, usługowych, gospodarczych lub rekreacyjnych. Ważne jest także zagospodarowanie obszarów wymagających rekultywacji i remediacji, tak aby ponownie mogły pełnić funkcje produkcyjne lub społeczne.

8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa mazowieckiego wraz z zakresem planowanych działań

Można przyjąć, że **obszar strategicznej interwencji (OSI)** to wyznaczony w planie, strategii rozwoju region o specyficznych powiązaniach funkcjonalnych lub wyróżniających się warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, które mogą **ograniczać jego rozwój** lub stanowić **niewykorzystany potencjał**. W takich miejscach kierowana jest interwencja publiczna, obejmująca inwestycje, takie jak projekty gospodarcze, infrastrukturalne lub działania na rzecz rozwoju kapitału ludzkiego, finansowane z różnych źródeł. Innymi słowy, jest to obszar wymagający wsparcia w celu przeciwdziałania degradacji lub miejsce, gdzie inwestycje mogą generować korzystne efekty dla całego regionu, na przykład dzięki wysokiej jakości kapitału kreatywnego.

W „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+” zdiagnozowano zasadniczo obszary strategicznej interwencji (OSI), które nawiązują do problemów utrudniających rozwój poszczególnych podregionów bądź potencjałów możliwych do wykorzystania w celu pobudzenia procesów rozwojowych w określonych częściach regionu, czyli **dwa typy OSI**.

Delimitacja OSI umożliwi lepszą koordynację działań strategicznych wpisujących się w politykę rozwoju i planowania przestrzennego regionu. Usprawni także przyporządkowanie właściwych narzędzi interwencji publicznej, co warunkuje większą skuteczność i efektywność podejmowanych działań rozwojowych.

OSI problemowe (podregiony NUTS 3): ciechanowski, ostrołęcki, płocki, radomski, siedlecki, żyrardowski, warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa.

OSI bieguny wzrostu, miejskie obszary funkcjonalne (MOF): miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny) jako istniejący biegun wzrostu; miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa jako potencjalne bieguny wzrostu.

OSI określone na poziomie województwa obejmują także OSI z **poziomu krajowego**, wskazane w „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” oraz „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030”, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją (101 gmin w województwie mazowieckim) oraz miasta średnie tracące

funkcje społeczno-gospodarcze: Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrow Mazowiecka, Gostynin, Sierpc, Kozienice.

Mapa 3. Obszary strategicznej interwencji (OSI) województwa mazowieckiego

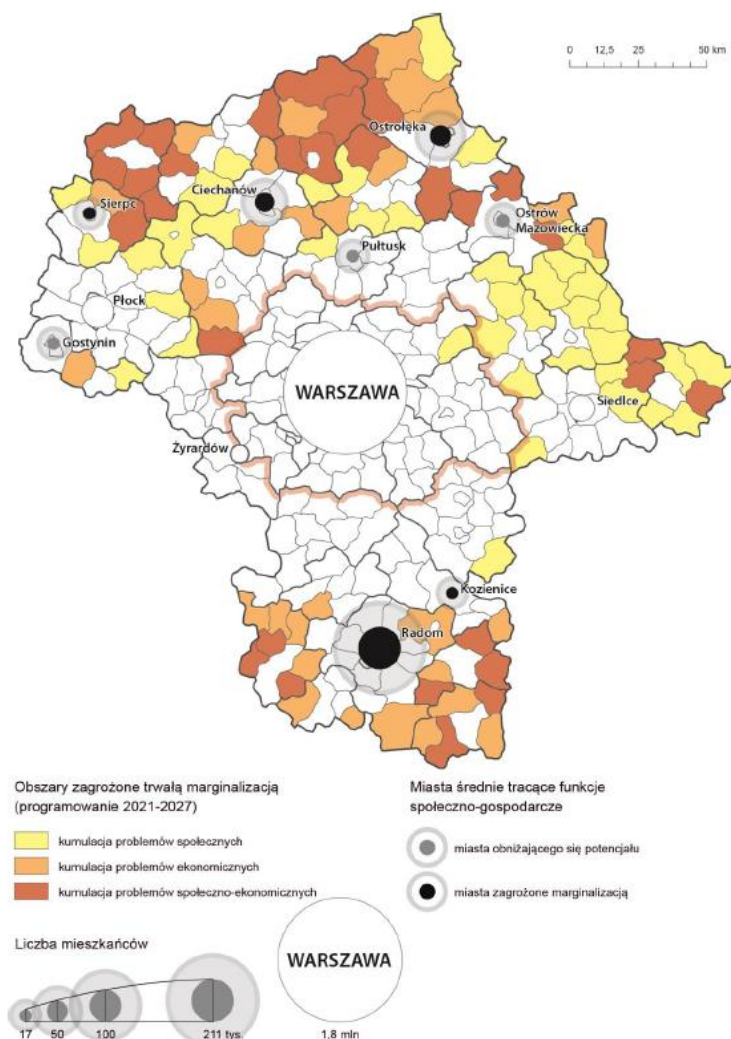

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

Pomimo wskazania MOF jako odrębnej kategorii OSI, ich rozwój jest ściśle powiązany z rozwojem OSI obejmujących podregiony NUTS 3, ukierunkowanych na przewyżnianie barier rozwojowych. W wyniku tej zależności działania prowadzone na obszarze poszczególnych MOF, jako istniejących bądź potencjalnych biegunów wzrostu, będą przekładać się na poprawę konkurencyjności i spójności w skali całego podregionu, z korzyścią dla całego województwa.

Mapa 4. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

W nawiązaniu do wcześniejszych wyjaśnień, **Gmina Mszczonów** należy do **żyrardowskiego obszaru strategicznej interwencji**. Działania we wskazanym OSI skoncentrowane będą na poniższych obszarach.

Kreowanie warunków dla rozwoju specjalizacji podregionu poprzez:

- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej,
- wspieranie usieciowienia gospodarki podregionu,
- wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, w tym rozwój bazy skupowo-przetwórczej dla produktów rolnych,
- wdrażanie przyjaznych dla środowiska rozwiązań technologicznych w przedsiębiorstwach.

Poprawa stanu środowiska poprzez:

- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej,
- wspieranie usieciowienia gospodarki podregionu,
- wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, w tym rozwój bazy skupowo-przetwórczej dla produktów rolnych,
- wdrażanie przyjaznych dla środowiska rozwiązań technologicznych w przedsiębiorstwach.

Ponadto **Gmina Mszczonów** mieści się także w granicach **MOF miast subregionalnych i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – potencjalne bieguny wzrostu**.

Miasta subregionalne i średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, takie jak Radom, Żyrardów, Płock czy Ciechanów, powinny stać się potencjalnymi biegunami wzrostu dla swojego otoczenia. Warunkiem jest efektywne wykorzystanie ich zasobów oraz rozwój współpracy w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych. Działania te pozwolą nie tylko na wzmocnienie powiązań między miastami a otaczającymi je gminami, ale także na włączenie obszarów wiejskich – w tym zagrożonych marginalizacją – w procesy rozwojowe. W przypadku miast średnich kluczowe będzie zahamowanie utraty dotychczasowych funkcji i dywersyfikacja gospodarki, m.in. poprzez rozwój nowych sektorów, które poprawią ich konkurencyjność i sytuację społeczną, przy jednoczesnej dbałości o środowisko.

Współpraca w ramach MOF powinna koncentrować się na działaniach wspólnych, obejmujących rozwój lokalnych rynków pracy i aktywizację zawodową mieszkańców, dostosowanie systemu edukacji do potrzeb gospodarki, a także poprawę atrakcyjności inwestycyjnej poprzez wspieranie przedsiębiorczości i zielonych technologii. Ważnym elementem jest również rozwój uczelni wyższych w ośrodkach subregionalnych, co sprzyjać będzie kształceniu kadr dla nowoczesnych gałęzi gospodarki i wzmacnianiu potencjału rozwojowego całych obszarów funkcjonalnych.

Na terenie objętym strategią rozwoju występują **formy ochrony przyrody**, których zachowanie i poszanowanie powinno być uwzględniane przy realizacji działań rozwojowych. Należą do nich Bolimowsko-Radziejowicki z doliną Śródkowej Rawki Obszar Chronionego Krajobrazu, dla którego zastosowanie mają przepisy art. 23 i art. 24 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a także rezerwaty przyrody „Grądy Osuchowskie” oraz „Stawy Gnojna im. Rodziny Bieleckich”, objęte odpowiednio zadaniami ochronnymi ustanowionymi

Zarządzeniem Nr 35 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 stycznia 2022 r. oraz Zarządzeniem Nr 3 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 4 marca 2021 r. Na obszarze gminy występują również pomniki przyrody, do których odnoszą się przepisy art. 45 ustawy o ochronie przyrody, oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów, realizowana niezależnie od miejsca ich występowania, zgodnie z art. 51 i art. 52 tej ustawy. Oznacza to, że realizacja celów strategicznych i planowanych przedsięwzięć powinna odbywać się z uwzględnieniem ograniczeń, nakazów i **zasad ochrony wynikających z obowiązujących przepisów**, tak aby nie naruszać cennych siedlisk, gatunków oraz walorów krajobrazowych gminy.

9. Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t. j. Dz.U. z 2025 r., poz. 960). Strategia Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1-3 ww. ustawy tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Należy podkreślić, że strategia uwzględnia obowiązek integrowania ustaleń dokumentów planistycznych gospodarki wodnej, o których mowa w art. 315 pkt 1–3 ustawy Prawo wodne, tj. planów zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP), planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (PGW) oraz planu przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS), zgodnie z art. 326 tej ustawy. Oznacza to, że cele, kierunki działań i inwestycje lokalne muszą pozostawać spójne z krajowym systemem planowania w gospodarce wodnej i adaptacji do zmian klimatu.

Terytorium gminy odwadniają ciek dorzecza Bzury (dopływ Wisły), z kluczową rolą rzeki Okrzeszy (dopływ Pisi Gągoliny), przepływającej przez Mszczonów i pełniącej funkcję odbiornika ścieków komunalnych miasta. Reżim hydrologiczny obszaru cechują wezbrania roztopowe (zima–wiosna) i intensywne wezbrania opadowe (maj–lipiec) oraz okresowe niżówki letnie; czynniki te determinują zarządzanie ryzykiem powodziowym, jakością wód i retencją.

PZRP definiują działania ograniczające potencjalne skutki powodzi dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego i gospodarki, obejmując zarówno prewencję (zagospodarowanie przestrzenne, retencja, edukacja i ostrzeganie), ochronę (infrastruktura przeciwpowodziowa, udrażnianie koryt) jak i przygotowanie i reagowanie (systemy ostrzegawcze, plany ewakuacji). Aktualny cykl PZRP został zaktualizowany i obowiązuje w kraju w oparciu o dyrektywę powodziową; stosowne rozporządzenia wdrożono w 2022 r. Wnioski dla Mszczonowa: porządkowanie zabudowy w strefach zagrożenia, zwiększanie retencji rozproszonej w zlewniach Okrzeszy i Pisi Gągoliny, utrzymanie cieków i rowów, ochrona przepustowości przepustów i mostów, rozwój systemów wczesnego ostrzegania oraz ćwiczeń kryzysowych.

PGW wdrażają Ramową Dyrektywę Wodną i są aktualizowane co 6 lat; II aktualizacja weszła w życie w 2023 r. Dokumenty te wyznaczają cele środowiskowe dla jednolitych części wód (dobry stan/potencjał), działania poprawiające jakość i ilość zasobów (m.in. ograniczanie presji zrzutów, renaturyzacje, retencję krajobrazową) oraz zasady zintegrowanego planowania w dorzeczach. Dla Mszczonowa oznacza to priorytet poprawy jakości wód Okrzeszy i wód podziemnych, minimalizację ładunku zanieczyszczeń z systemu kanalizacyjnego i powierzchni uszczelnionych, rozwój zielono-błękitnej infrastruktury oraz gospodarowanie wód opadowych „u źródła”.

PPSS (lata 2021–2027) wskazuje działania na rzecz ograniczania skutków suszy i deficytów wody, m.in. retencję naturalną i techniczną, małą retencję w krajobrazie rolnym i leśnym, retencję miejską (zbiorniki, ogrody deszczowe), efektywność wykorzystania wody, monitoring i edukację. Dokument jest w trakcie pierwszej aktualizacji, a jego wdrażanie wymaga współpracy samorządów z Wodami Polskimi i interesariuszami lokalnymi. Wnioski dla Mszczonowa: rozwijanie systemów retencji opadowej przy inwestycjach (publicznych i prywatnych), modernizacja sieci wodociągowej (ograniczenie strat), optymalizacja bilansu poboru i zrzutów, wzmacnianie retencji glebowej i leśnej, a także planowanie zieleni odpornej na suszę.

Identyfikacja lokalnych wyzwań klimatyczno-wodnych zawiera następujące elementy. Jakość i ilość wód powierzchniowych – presje związane z urbanizacją i uszczelnianiem, kanalizacją wciąż niewystarczająco rozwiniętą na obszarach wiejskich (potencjał do ograniczania ładunku zanieczyszczeń i przelewów burzowych). 2) Ryzyko powodziowe, lokalne podtopienia w dolinach cieków i w obniżeniach terenu po intensywnych opadach; potrzeba działań nietechnicznych (planistycznych) i technicznych (retencja, odwodnienia). 3) Ryzyko suszy – obserwowane niżówki letnie i rosnące zużycie wody w gospodarstwach domowych oraz usług wskazują na konieczność zwiększania retencji i efektywności wodnej. 4) Zmiany klimatu – intensyfikacja zdarzeń ekstremalnych (nawalne deszcze, fale upałów) wymaga projektowania odpornej zielono-błękitnej infrastruktury oraz dostosowania standardów technicznych inwestycji komunalnych. (Diagnoza lokalnych uwarunkowań hydrologicznych oraz trendy w krajowych dokumentach planistycznych).

Gospodarka wodna stanowi jeden z kluczowych obszarów rozwoju Gminy Mszczonów, ponieważ warunkuje zarówno bezpieczeństwo środowiskowe, jak i jakość życia mieszkańców, odporność przestrzeni na skutki zmian klimatu oraz możliwości dalszego rozwoju funkcji

mieszkaniowych, gospodarczych i rolniczych. Szczególne znaczenie ma ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, w tym przed dopływem biogenów oraz substancji mogących pogarszać stan cieków i wód podziemnych. W tym kontekście istotne pozostaje upowszechnianie i stosowanie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, obejmujących między innymi racjonalne nawożenie, właściwe przechowywanie nawozów naturalnych i mineralnych oraz ograniczanie lokalizowania kiszonek i innych potencjalnych źródeł zanieczyszczeń w bezpośrednim sąsiedztwie cieków. Równocześnie ważnym kierunkiem działań pozostaje wzmacnianie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych poprzez prawidłowe użytkowanie gleb, prowadzenie działań przeciwoerozyjnych, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków oraz ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł i innych elementów naturalnej retencji.

Gmina Mszczonów położona jest w zasięgu siedmiu jednolitych części wód powierzchniowych: RW200010254929 Mogielanka, RW20001025819 Jeziorka do Kraski, RW200010272669 Białka, RW2000102726729 Chojnatka, RW200010272694 Korabiewka, RW2000102727299 Sucha oraz RW2000102727619 Pisia Gągolina do Okrzeszy. Jednocześnie obszar gminy znajduje się w granicach trzech jednolitych części wód podziemnych: PLGW200063, PLGW200065 oraz PLGW200073. Takie położenie przesądza o konieczności prowadzenia polityki rozwoju z uwzględnieniem celów środowiskowych odnoszących się do ochrony i poprawy stanu wód, wynikających z aktualnych dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami. W praktyce oznacza to potrzebę konsekwentnego porządkowania i rozwoju infrastruktury ściekowej, zwłaszcza poza aglomeracjami, zwiększania efektywności działań ograniczających dopływ zanieczyszczeń do wód powierzchniowych oraz zachowania możliwie naturalnego charakteru cieków, w szczególności na obszarach cennych przyrodniczo.

Ważnym uwarunkowaniem rozwojowym gminy jest również występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią związanych z rzekami Pisia Gągolina oraz Jeziorka. Obejmują one zarówno obszary zagrożone zalewem wodą o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na sto lat, jak i tereny, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na dziesięć lat. Uwarunkowanie to ma istotne znaczenie dla sposobu zagospodarowania przestrzeni, ponieważ obszary te podlegają szczególnym zasadom gospodarowania, wynikającym z przepisów prawa wodnego oraz ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Rozwój funkcji osadniczych, infrastrukturalnych i gospodarczych

powinien zatem uwzględniać konieczność racjonalnego gospodarowania terenami zagrożonymi powodzią, tak aby nie zwiększać ryzyka dla mieszkańców, mienia i środowiska oraz nie utrudniać prowadzenia działań z zakresu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Istotnym elementem uwarunkowań hydrologicznych Gminy Mszczonów jest także położenie w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 215 Subniecka warszawska oraz nr 2151 Subniecka warszawska część centralna. Oznacza to, że gmina dysponuje zasobami wodnymi o znaczeniu strategicznym, wymagającymi szczególnej ochrony przed zanieczyszczeniem i nadmierną presją użytkową. Z punktu widzenia rozwoju przestrzennego i gospodarczego ma to duże znaczenie, ponieważ sposób zagospodarowania terenów, rozwój infrastruktury technicznej, lokalizacja działalności mogących oddziaływać na środowisko oraz skala przekształceń powierzchni biologicznie czynnej wpływają pośrednio na warunki zasilania i jakość wód podziemnych. Ochrona tych zasobów wzmacnia długoterminowe bezpieczeństwo wodne gminy i pozostaje jednym z podstawowych warunków trwałego rozwoju.

Uwzględnienie zagadnień związanych z ochroną jakości wód, zwiększaniem retencji, ograniczaniem presji rolniczej i komunalnej oraz racjonalnym zagospodarowaniem terenów zagrożonych powodzią wzmacnia spójność Strategii z zasadami zrównoważonego rozwoju i adaptacji do zmian klimatu. Gospodarka wodna na terenie Gminy Mszczonów powinna być postrzegana jako obszar łączący ochronę środowiska, bezpieczeństwo mieszkańców, rozwój infrastruktury oraz jakość przestrzeni. Takie ujęcie pozwala traktować zasoby wodne nie tylko jako element środowiska wymagający ochrony, ale również jako jeden z kluczowych czynników warunkujących konkurencyjność, odporność i długofalowy potencjał rozwojowy gminy.

10. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy wraz z zakresem planowanych działań

Rozwój Gminy Mszczonów w nadchodzących latach wymaga skoncentrowanych, spójnych i efektywnych działań w kluczowych obszarach, które determinują przyszłość lokalnej społeczności oraz jej konkurencyjność w skali regionalnej. W oparciu o wyniki diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzennej oraz analizy eksperckie wyodrębniono trzy, fakultatywne obszary strategicznej interwencji (OSI), których wzmocnienie stanowi wsparcie dalszego, zrównoważonego rozwoju gminy. Każdy z tych obszarów odnosi się do istotnych wyzwań związanych zarówno z transformacją gospodarczą, jak i potrzebami społecznymi oraz ochroną środowiska. Ich skuteczna realizacja będzie wymagała zintegrowanych i zróżnicowanych działań podejmowanych przez władze samorządowe we współpracy z instytucjami lokalnymi, partnerami społeczno-gospodarczymi oraz mieszkańcami. Poniżej przedstawiono planowany zakres działań dla poszczególnych OSI.

Tabela 4. OSI Gminy Mszczonów w ujęciu problemowym

OSI Gminy Mszczonów w ujęciu problemowym		
OSI 1. Wyzwania demograficzne i społeczne – starzenie się populacji, ujemny przyrost naturalny i odpływ migracyjny	OSI 2. Infrastruktura techniczna i przestrzeń – niewystarczająca kanalizacja, rozwój transportu i presja urbanizacyjna	OSI 3. Środowisko i adaptacja do zmian klimatu – ochrona zasobów wodnych, zanieczyszczenia i rosnące zużycie energii
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój programów wsparcia dla rodzin, w tym mieszkań i usług opiekuńczo-wychowawczych. • Tworzenie oferty mieszkaniowej i usługowej atrakcyjnej dla młodych rodzin. • Rozwój systemu stypendiów i programów motywacyjnych dla młodzieży. • Rozwój infrastruktury opieki nad seniorami i osób niesamodzielnymi. • Promocja gminy jako miejsca do życia i pracy dla osób z Warszawy i okolic. • Rozbudowa oferty kulturalnej i rekreacyjnej integrującej różne grupy wiekowe. • Rozwój transportu publicznego i połączeń regionalnych ułatwiających dojazdy.	<ul style="list-style-type: none"> • Przyspieszenie rozwoju sieci kanalizacyjnej w sołectwach. • Dalsza rozbudowa sieci gazowej i systemów energetycznych. • Modernizacja i utrzymanie sieci drogowej, poprawa bezpieczeństwa ruchu. • Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego i integracja z systemami regionalnymi. • Rozbudowa dróg dla pieszych i rowerów. • Opracowanie polityki przeciwdziałającej niekontrolowanemu rozpraszaniu zabudowy. • Rewitalizacja obszarów zdegradowanych i nadanie im nowych funkcji.	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój lokalnych systemów retencji i gospodarowania wodami opadowymi. • Wspieranie inwestycji w odnawialne źródła energii (fotowoltaika, pompy ciepła, biogazownie). • Programy termomodernizacji budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. • Ograniczanie niskiej emisji poprzez likwidację źródeł wysokoemisyjnych. • Tworzenie i utrzymywanie terenów zielonych i rekreacyjnych. • Edukacja ekologiczna mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja programów zdrowotnych i profilaktycznych, w tym zdrowia psychicznego. • Wsparcie aktywizacji zawodowej kobiet, osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. • Wdrażanie działań wzmacniających integrację społeczną i kapitał lokalny.	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzanie standardów zielono-błękitnej infrastruktury w planowaniu przestrzennym. • Tworzenie osiedli mieszkaniowych z pełnym dostępem do usług publicznych. • Wspieranie inwestycji w nowoczesną infrastrukturę cyfrową (szerokopasmowy Internet, smart city).	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie dla gospodarki obiegu zamkniętego i selektywnej zbiórki odpadów. • Monitorowanie i poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych. • Ochrona gleb i terenów rolniczych przed nadmierną urbanizacją. • Opracowanie i wdrażanie lokalnego planu adaptacji do zmian klimatu.
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miejski w Mszczonowie

Podsumowując, w sferze społeczno-demograficznej wskazano konieczność przeciwdziałania starzeniu się populacji i odpływowi migracyjnemu poprzez wsparcie rodzin, rozwój oferty mieszkaniowej i usługowej, poszerzanie dostępu do kultury, rekreacji i opieki zdrowotnej oraz wzmacnianie integracji społecznej i aktywizacji zawodowej różnych grup mieszkańców. Celem jest zatrzymanie negatywnych trendów demograficznych i budowa spójnej, aktywnej wspólnoty lokalnej.

W wymiarze infrastrukturalnym i przestrzennym akcent położono na rozwój kanalizacji, sieci gazowej i energetycznej, modernizację dróg, transport zbiorowy oraz drogi dla pieszych i rowerów, a także przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy. Z kolei w sferze środowiskowej i klimatycznej szczególną rolę przypisano retencji wód, rozwojowi odnawialnych źródeł energii, termomodernizacji, likwidacji emisji wysokoemisyjnych, ochronie gleb oraz edukacji ekologicznej. Zaproponowane działania tworzą spójną koncepcję rozwoju, łączącą aspekty społeczne, infrastrukturalne i środowiskowe, a ich realizacja pozwoli zwiększyć odporność gminy na wyzwania przyszłości oraz podnieść jakość życia mieszkańców.

11. System realizacji strategii

Monitorowanie i ocena realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku” stanowią kluczowe narzędzia wspierające zarządzanie rozwojem lokalnym w warunkach dynamicznych przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Mechanizmy te pozwalają na bieżąco **oceniać skuteczność podejmowanych działań**, analizować stopień realizacji założonych celów oraz identyfikować obszary wymagające korekty bądź dodatkowych działań. Dzięki temu władze gminy mogą podejmować decyzje w sposób elastyczny, oparty na rzetelnych danych i adekwatny do wyzwań demograficznych, klimatycznych oraz rozwojowych, z jakimi mierzy się Mszczonów.

Strategia opiera się na jasno zdefiniowanych celach i kierunkach działań, którym przypisano mierzalne wskaźniki oraz odpowiedzialność instytucjonalną. Monitorowanie postępów będzie realizowane w cyklu dwuletnim, z wykorzystaniem zestawu wskaźników dostosowanych do specyfiki gminy. Proces ewaluacji zostanie powiązany z ustawowym obowiązkiem sporządzania przez Burmistrza Mszczonowa corocznego „Raportu o stanie gminy”, co zapewni spójność analiz strategicznych z bieżącym zarządzaniem i przejrzystą komunikacją z mieszkańcami.

Odpowiedzialność za wdrażanie i koordynację strategii spoczywa na Burmistrzu, przy wsparciu odpowiednich referatów Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych gminy. Plan wdrażania określa nie tylko podmioty wiodące, ale także instytucje współpracujące oraz metody weryfikacji realizacji zadań. Monitoring stanie się również narzędziem dialogu z partnerami społecznymi i gospodarczymi, wzmacniając partycypacyjny charakter strategii i umożliwiając lepsze dopasowanie działań do oczekiwań mieszkańców.

Efektywny system monitoringu i oceny nie tylko usprawnia zarządzanie rozwojem gminy, ale także wzmacnia transparentność i zaufanie społeczne. Umożliwia identyfikację nowych wyzwań, sprawne reagowanie na zmiany w otoczeniu zewnętrznym oraz optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów. W warunkach gminy dynamicznie rozwijającej się gospodarczo, pełniącej rolę ważnego ośrodka usługowego i inwestycyjnego, jaką jest Mszczonów, elastyczne i odpowiedzialne zarządzanie strategiczne staje się szczególnie istotne. Monitoring nie powinien być więc postrzegany wyłącznie jako obowiązek formalny, lecz jako praktyczne narzędzie zapewniające długofalowy i zrównoważony rozwój gminy.

Tabela 5. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych

Przykładowe wskaźniki	Oczekiwany kierunek zmian do 2030 r., źródło danych	Wartość bazowa wskaźnika (2024 r.)	Cel 1. Gmina przyjazna mieszkańcom, silna wspólnota, dostępne usługi, wysoka jakość życia	Cel 2. Nowoczesna i zróżnicowana gospodarka lokalna wspierająca przedsiębiorczość i zatrudnienie	Cel 3. Zielona i odporna Gmina dbająca o zasoby naturalne i jakość życia	Cel 4. Inteligentna i dostępna infrastruktura wspierająca rozwój i integrację terytorialną	Cel 5. Skuteczne, przejrzyste i partycypacyjne zarządzanie wspólnotą lokalną
Liczba osób objętych wsparciem pomocy społecznej (os.), 2023 r.	Spadek, GUS	370					
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej (szt.), 2014 r.	Spadek, GUS	455					
Liczba projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szt.)	Wzrost, JST	-					
Ćwiczący w klubach sportowych (os.)	Wzrost, GUS	656					
Liczba projektów zrealizowanych przy udziale NGO (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba organizacji pozarządowych (NGO) na mieszkańca	Wzrost, JST	-					
Biblioteki (liczba czytelników) (os.)	Wzrost, GUS	1499					
Liczba osób uczestniczących w lokalnych imprezach (os.)	Wzrost, GUS	7412					
Liczba przestępstw ogółem	Spadek, JST	-					
Wskaźnik salda migracji	Wzrost, GUS	-49					
Przyrost naturalny	Wzrost, GUS	-19					
Poziom tożsamości lokalnej (badania własne, %)	Wzrost, JST	-					
Liczba mieszkańców gminy (os.)	Wzrost, GUS	11247					
Liczba obiektów objętych termomodernizacją (ob.)	Wzrost, JST	-					
Liczba instalacji OZE (szt.)	Wzrost, JST	-					
Lesistość (%)	Wzrost, GUS	16,4					
Stopień emisji dwutlenku węgla (t/r)	Spadek, GUS	-					
Powierzchnia terenów zielonych (ha)	Wzrost, JST	-					

Liczba projektów z zakresu edukacji ekologicznej (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba bezrobotnych (os.)	Spadek, GUS	293					
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Spadek, GUS	4,5					
Wskaźnik przedsiębiorczości (Podmioty wpisane do REGON na 1000 ludności)	Wzrost, GUS	111					
Liczba nowych miejsc pracy	Wzrost, JST	-					
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	Wzrost, GUS	8,96					
Liczba zgłoszonych ofert pracy (szt.)	Wzrost, JST	-					
Powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha)	Wzrost, JST	-					
Liczba turystów zagranicznych (os.)	Wzrost, GUS	4214					
Liczba miejsc noclegowych	Wzrost, GUS	726					
Liczba projektów promujących gminę (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba gospodarstw agroturystycznych (ob.)	Wzrost, JST	-					
Liczba wejść na stronę internetową gminy	Wzrost, JST	-					
Jakość gminnej administracji (badania własne, %)	Wzrost, JST	-					
Wartość umów o dofinansowanie projektów ze środków UE (mln PLN)	Wzrost, GUS	56,1					
Liczba projektów z zakresu e-administracji publicznej (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba porad lekarskich ogółem (szt.)	Spadek, GUS	64057					
Korzystający z instalacji wodociągowej (%), 2023 r.	Wzrost, GUS	89,7					
Korzystający z instalacji kanalizacyjnej (%), 2023 r.	Wzrost, GUS	53,4					
Korzystający z instalacji gazowej (%), 2023 r.	Wzrost, GUS	48,7					
Liczba wydanych pozwoleń na budowę (szt.)	Wzrost, JST	-					
Zasoby mieszkaniowe, mieszkania (ob.)	Wzrost, GUS	4407					
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów (ha)	Wzrost, JST	-					
Powierzchnia gruntów leśnych (ha)	Wzrost, GUS	2496					

Liczba zrewitalizowanych obiektów (ob.)	Wzrost, JST	-					
Długość nowych dróg (km)	Wzrost, JST	-					
Długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg (km)	Wzrost, JST	-					
Liczba projektów dla uczniów niepełnosprawnych (szt.)	Wzrost, JST	-					
Liczba szkoleń kompetencyjnych dla kadry nauczycielskiej (szt.)	Wzrost, JST	-					

Źródło: opracowanie własne, GUS – Główny Urząd Statystyczny, JST – Gmina Mszczonów. W przypadku braku wartości bazowej dla wskaźnika (np. za 2024 r.) należy zbadać kierunek zmian w roku opracowywania raportu ewaluacyjnego (np. badanie kierunku zmian w latach 2024-2028)

Tabela 6. Ramowy plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku

CEL STRATEGICZNY HORYZONTALNY			
Budowanie nowoczesnej, odpornej i spójnej wspólnoty lokalnej poprzez harmonijne łączenie rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego			
Nr zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny 1. Gmina przyjazna mieszkańcom, silna wspólnota, dostępne usługi, wysoka jakość życia			
1.1.-1.12	Urząd Miejski w Mszczonowie	Urząd Miejski w Mszczonowie, NGO, MSP	Urząd Miejski w Mszczonowie
Cel strategiczny 2. Nowoczesna i zróżnicowana gospodarka lokalna wspierająca przedsiębiorczość i zatrudnienie			
2.1-2.12	Urząd Miejski w Mszczonowie	Urząd Miejski w Mszczonowie, MSP, INiB	Urząd Miejski w Mszczonowie
Cel strategiczny 3. Zielona i odporna Gmina dbająca o zasoby naturalne i jakość życia			
3.1-3.12	Urząd Miejski w Mszczonowie	Urząd Miejski w Mszczonowie, NGO, MSP, INiB	Urząd Miejski w Mszczonowie
Cel strategiczny 4. Inteligentna i dostępna infrastruktura wspierająca rozwój i integrację terytorialną			
4.1-4.12	Urząd Miejski w Mszczonowie	Urząd Miejski w Mszczonowie, INiB	Urząd Miejski w Mszczonowie
Cel strategiczny 5. Skuteczne, przejrzyste i partycypacyjne zarządzanie wspólnotą lokalną			
5.1-5.12	Urząd Miejski w Mszczonowie	Urząd Miejski w Mszczonowie, NGO, INiB	Urząd Miejski w Mszczonowie

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miejski w Mszczonowie, NGO-organizacje pozarządowe, MSP-przedsiębiorcy, INiB- instytucje naukowe i badawcze

W Gminie Mszczonów **dokumenty wykonawcze** pełnią kluczową rolę w procesie wdrażania strategii rozwoju, stanowiąc praktyczne narzędzie przekładania zapisów strategicznych na działania operacyjne. Obejmują one zarówno obowiązujące plany, programy i strategie, jak i potencjalne opracowania, które mogą zostać przygotowane w odpowiedzi na pojawiające się wyzwania społeczno-gospodarcze oraz potrzeby mieszkańców. Na potrzeby niniejszej strategii opracowano zestawienie dokumentów w formie tabelarycznej, uwzględniające akty obowiązujące oraz te, które mogą zostać wdrożone w kolejnych latach.

Stosowanie dokumentów wykonawczych umożliwia skuteczniejszą realizację celów strategicznych gminy, wspiera organizację i koordynację działań w różnych sektorach oraz pozwala na systematyczne monitorowanie postępów. Pełnią one funkcję narzędzi operacyjnych, ale równocześnie wyznaczają długoterminowy kierunek rozwoju Gminy Mszczonów, wzmacniając procesy decyzyjne i zwiększając efektywność zarządzania lokalnego. Dzięki nim możliwe jest zachowanie spójności między działaniami podejmowanymi w poszczególnych obszarach polityki publicznej, a całościową wizją rozwoju gminy, w tym utrzymaniem pozycji Mszczonowa jako dynamicznego ośrodka gospodarczego, atrakcyjnego miejsca do życia oraz przestrzeni odpornej na wyzwania środowiskowe i klimatyczne.

Tabela 7. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (obowiązujących oraz opcjonalnych, planowanych)

Przykładowy obszar tematyczny	Dokument gminny (wykonawczy)	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
Planowanie przestrzenne	<ul style="list-style-type: none"> Plan ogólny Gminy Mszczonów, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mszczonów, Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego, Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Mszczonów,	<ul style="list-style-type: none"> zgodność zapisów planu ogólnego z modelem funkcjonalno-przestrzennym gminy przyjętym w strategii, aktualizacja planu w miarę potrzeb oraz w wyniku zmian w prowadzonej polityce przestrzennej, aktualizacja programu rewitalizacji, opracowanie gminnego programu rewitalizacji
Energetyka	<ul style="list-style-type: none"> założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,	<ul style="list-style-type: none"> kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Gospodarka komunalna	<ul style="list-style-type: none"> wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Mszczonów, wieloletni plan inwestycyjny,	<ul style="list-style-type: none"> kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, realizacja założeń wieloletniego planu inwestycyjnego,
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	<ul style="list-style-type: none"> Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Mszczonów,	<ul style="list-style-type: none"> aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w gminnym programie opieki nad zabytkami,
Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	<ul style="list-style-type: none"> Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Mszczonów, Program Ochrony Środowiska dla Gminy Mszczonów,	<ul style="list-style-type: none"> aktualizacja dokumentu i kontynuacja realizacji projektów, zadań uwzględnionych w planie gospodarki niskoemisyjnej, kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach,

	<ul style="list-style-type: none"> • Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy Mszczonów, • program małej retencji,	dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy,
Transport	<ul style="list-style-type: none"> • plany rozwoju sieci drogowej wraz z planami finansowania w zakresie dróg gminnych, • plan zrównoważonej mobilności, • plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego, • strategia rozwoju elektromobilności, • Standardy infrastruktury rowerowej i koncepcja tras rowerowych wskazanych do realizacji w perspektywie do 2030 roku w województwie mazowieckim,	<ul style="list-style-type: none"> • kompleksowa realizacja założeń zawartych w planach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające ze zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, • postępowanie zgodnie ze standardami infrastruktury rowerowej i koncepcją tras rowerowych,
Polityka społeczna	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Mszczonów, • gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, • Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Mszczonów, • Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomani w Gminie Mszczonów,	<ul style="list-style-type: none"> • implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja, • kompleksowa realizacja zadań uwzględnionych w programach, dopuszczalne są aktualizacje wynikające z zmieniającej się sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, • realizacja przewidzianych w programie rewitalizacji projektów społecznych,
Rozwój lokalny	<ul style="list-style-type: none"> • Program współpracy Gminy Mszczonów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, • plany odnowy miejscowości, • plan urządzeniowo-rolny, • strategia rozwoju kultury, • strategia rozwoju turystyki,	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja przewidzianych w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi projektów, szersze wykorzystywanie endogenicznych potencjałów rozwojowych, szersze angażowanie organizacji pozarządowych w realizację zadań publicznych, • implementacja oraz bieżąca ewaluacja planów urządzeniowo-rolnego oraz odnowy miejscowości, • implementacja założeń strategii, monitoring i ewaluacja,
Zarządzanie kryzysowe	<ul style="list-style-type: none"> • gminny plan zarządzania kryzysowego,	<ul style="list-style-type: none"> • implementacja oraz bieżąca kontrola gminnych planów zarządzania kryzysowego,
Finanse publiczne	<ul style="list-style-type: none"> • Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Mszczonów, • uchwały budżetowe.	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy zgodne z przyjętymi w strategii priorytetowymi celami oraz zadaniami do realizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów dostarczonych przez Urząd Miejski w Mszczonowie

W ramach **Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027** określono **cele rozwojowe Polski**, które będą wspierane z funduszy unijnych. Obejmują one zwiększenie konkurencyjności gospodarki, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, osiągnięcie dobrego stanu środowiska

naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, wzmocnienie cyfrowego rozwoju kraju, przejście na gospodarkę niskoemisyjną, zrównoważenie systemu energetycznego oraz poprawę stabilności dostaw paliw i energii. Ponadto, istotne są działania na rzecz poprawy jakości kapitału ludzkiego i zwiększenia udziału kapitału społecznego w rozwoju kraju, ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie efektywności funkcjonowania instytucji publicznych, poprawa dostępności usług odpowiadających na wyzwania demograficzne oraz rozwój połączeń komunikacyjnych, w tym transeuropejskich, i podniesienie jakości usług transportowych dla przewozu towarów i pasażerów.

Przykładowe źródła finansowania projektów, kierunków działań zapisanych w strategii wskazywane dla samorządów przez **Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej**:

- środki budżetu jednostek samorządu terytorialnego, w tym regionalne, powiatowe oraz środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa (pozostające w dyspozycji poszczególnych ministerstw, dedykowane fundusze i programy),
- środki funduszy celowych, np. pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz Wspólnej Polityki Rolnej (obecne i przyszłe programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne fundusze ze źródeł europejskich jak np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środki sektora prywatnego, w tym formuła partnerstwa publiczno-prywatnego oraz fundusze sektora pozarządowego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe,
- dodatkowe formy wsparcia dostępne w ramach specjalnych linii budżetowych, np. tarczy antykryzysowych.

Przy konstruowaniu konkretnych **ram finansowych** dla projektów pod uwagę brane będą następujące uwarunkowania: analiza dochodów i wydatków gminy w ostatnich latach; analiza możliwości inwestycyjnych i płynności finansowej gminy; analiza zadłużenia gminy; analiza skuteczności w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań

w ostatnich latach; zapisy wieloletniej prognozy finansowej gminy; informacje na temat potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania, bieżący harmonogram konkursów, warunków udziału i realizacji projektów, w tym wkładu własnego i udziału dofinansowania; baza wiedzy i doświadczeń powstałych w wyniku realizacji różnego typu inwestycji w ostatnich latach w gminie; baza wiedzy i doświadczeń powstałe w wyniku tworzenia ram finansowych dla dokumentów strategicznych funkcjonujących na poziomie gminy; informacje zapisane w opracowanych dotychczas projektach, wnioskach aplikacyjnych, studiach wykonalności.

Potencjalne **źródła finansowania zadań** zaplanowanych w „Strategii Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku” są zróżnicowane i obejmują zarówno środki własne gminy, jak i zewnętrzne źródła publiczne i prywatne. Ich odpowiednie wykorzystanie ma kluczowe znaczenie dla skutecznej realizacji działań strategicznych w różnych obszarach, takich jak infrastruktura, edukacja, gospodarka, ochrona środowiska, kultura czy usługi społeczne. Poniżej przedstawiono szczegółową charakterystykę potencjalnych źródeł finansowania.

Środki własne budżetu gminy.

Najbardziej podstawowym źródłem finansowania zadań są dochody własne Gminy Mszczonów, obejmujące m.in. wpływy z podatków i opłat lokalnych (np. podatek od nieruchomości, podatek rolny, leśny), udział w podatkach dochodowych (PIT i CIT), dochody z majątku gminy (dzierżawy, najmu, sprzedaży nieruchomości), a także wpływy z opłat administracyjnych. Choć ich poziom jest ograniczony przez potencjał fiskalny gminy, stanowią one bazę do współfinansowania inwestycji oraz realizacji zadań bieżących.

Fundusze Unii Europejskiej.

W perspektywie finansowej **2021-2027** oraz **2028-2034** Gmina Mszczonów może korzystać z wielu programów UE wspierających rozwój lokalny, w tym:

- Fundusze strukturalne i inwestycyjne (EFRR, EFS+, Fundusz Spójności) w ramach programów krajowych (np. FEnIKS) i regionalnych (Fundusze Europejskie dla Mazowsza),
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) – w zakresie projektów społecznych, edukacyjnych, usług publicznych i cyfryzacji,
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS) – dla inwestycji infrastrukturalnych, ochrony środowiska, energetyki i mobilności,

- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach Wspólnej Polityki Rolnej – dla modernizacji wsi, infrastruktury komunalnej, rewitalizacji, wsparcia dla NGO czy przedsiębiorców,
- Fundusze Norweskie i EOG – na projekty społeczne, edukacyjne, środowiskowe i związane z równouprawnieniem.

Środki krajowe.

Rządowe programy wsparcia inwestycyjnego i rozwojowego oferują możliwość pozyskiwania dotacji na zadania lokalne. Przykładowo można wskazać:

- Program Inwestycji Strategicznych – finansowanie dużych projektów infrastrukturalnych, wodno-kanalizacyjnych, energetycznych czy edukacyjnych,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg – dofinansowanie budowy i modernizacji dróg lokalnych,
- Programy Ministerstwa Edukacji, Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Sportu, Zdrowia – na rozbudowę placówek publicznych i rozwój usług,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) oraz Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska (WFOŚiGW) – na działania z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, OZE, gospodarki odpadami, retencji.

Programy regionalne i wojewódzkie.

Środki dostępne poprzez instytucje samorządu województwa, takie jak:

- Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza (FEM 2021-2027) – finansowanie projektów w ramach ZIT, rozwoju infrastruktury edukacyjnej, społecznej, drogowej, wsparcie dla przedsiębiorców i NGO,
- Budżet Samorządu Województwa Mazowieckiego – wsparcie inicjatyw lokalnych, współpracy międzygminnej i programów celowych (np. infrastruktura sportowa, dziedzictwo kulturowe, polityka senioralna),
- Środki z Regionalnych Programów Operacyjnych z lat 2014–2020 (w ramach możliwości kontynuacji i przesunięć środków).

Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP) i inwestycje prywatne.

Niektóre zadania inwestycyjne mogą być realizowane w formule PPP, zwłaszcza w obszarze infrastruktury technicznej, energetycznej, rekreacyjnej czy mieszkaniowej. Udział

sektora prywatnego może przyczynić się do zwiększenia efektywności realizacji projektów oraz odciążenia budżetu gminy.

Fundusze i darowizny organizacji pozarządowych oraz instytucji międzynarodowych.

Organizacje pozarządowe działające lokalnie i regionalnie, a także fundacje, mogą pozyskiwać granty krajowe i zagraniczne, które służą realizacji wspólnych projektów z gminą, zwłaszcza w zakresie aktywizacji społecznej, edukacji, kultury i ekologii.

Środki pożyczkowe i kredyty.

W przypadku konieczności zapewnienia wkładu własnego lub prefinansowania projektów, gmina może korzystać z preferencyjnych pożyczek oferowanych m.in. przez **Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK)**, Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich lub wojewódzkie fundusze celowe. Pożyczki te często są nisko oprocentowane i udzielane na korzystnych warunkach, np. z możliwością częściowego umorzenia.

Oprócz wymienionych wcześniej źródeł, Gmina Mszczonów może również rozważyć pozyskiwanie środków z programów Unii Europejskiej dedykowanych partnerstwom lokalnym i regionalnym (np. ESPON, LIFE). Tego typu inicjatywy umożliwiają finansowanie działań związanych z rozwojem lokalnym, wymianą doświadczeń, ochroną środowiska, zrównoważoną mobilnością, a także wspólnymi projektami z gminami z innych krajów. Dzięki temu możliwe jest nie tylko uzyskanie dodatkowych funduszy, ale również zwiększenie rozpoznawalności Gminy Mszczonów oraz transfer wiedzy i innowacyjnych rozwiązań.

Innym potencjalnym źródłem finansowania są programy grantowe realizowane przez instytucje finansowe, duże firmy i fundacje korporacyjne, które oferują wsparcie dla projektów społecznych, edukacyjnych, ekologicznych i infrastrukturalnych. Organizacje funkcjonujące na terenie gminy mogą aplikować m.in. do **Fundacji Orlen**, **Fundacji PKO Banku Polskiego** czy **Fundacji Santander**. Często są to konkursy grantowe wspierające inicjatywy lokalne, projekty integracyjne, aktywizację seniorów i młodzieży, rozwój infrastruktury edukacyjnej czy inicjatywy ekologiczne. Aktywne uczestnictwo w takich programach może stanowić uzupełnienie działań finansowanych z budżetu gminy oraz zwiększyć zakres realizowanych projektów lokalnych.

12. Literatura pomocnicza

- Fiedor B. (red.): Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych; C.H. Beck., Warszawa, Poland; 2002, ISBN 83-7110-868-0.
- Gelder S.: City Brand Partnership. In: City Branding. Theory and Cases, ed. K. Dinnie, Palgrave Macmillan, New York, p. 37-38. 2011.
- Govers R., Go F.: Place Branding. Global, Virtual and Psychological Identities, Constructed, Imagined and Experienced. Palgrave Macmillan, New York, p. 16-17. 2009.
- Kotler P., Haider D., Rein I.: Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. The Free Press, New York, p. 18. 1993.
- Pawłowski A.: How many dimensions does sustainable development have? Sustainable Development, 2008, 16(2), pp. 81-90.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: On the Road to Sustainability: Implementation of the 2030 Agenda Sustainable Development Goals (SDG) in Poland. Sustainability 2019, 11 (2), 366.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Sustainable Development in the Central and Eastern European Countries (CEECs): Challenges and Opportunities. Sustainability 2019, 11, 1180.
- Raszkowski A., Bartniczak B.: Towards Sustainable Regional Development: Economy, Society, Environment, Good Governance Based on the Example of Polish Regions. Transformations in Business & Economics 2018, Vol. 17, No 2 (44), pp. 225-245.
- Raszkowski A., Elementy procesu tworzenia strategii rozwoju organizacji pozarządowych, Nauki o Zarządzaniu, Management Sciences, Nr 3(24), 2015, s. 123-136, ISSN: 2449-9803.
- Stimson R., Stough R., Roberts B.: Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy. Springer, Heidelberg, p. 88. 2006.

13. Spis wykresów

Wykres 1. Stan ludności	7
Wykres 2. Struktura ludności według wieku	8
Wykres 3. Saldo migracji	10
Wykres 4. Przyrost naturalny	11
Wykres 5. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	11
Wykres 6. Porady lekarskie ogółem	12
Wykres 7. Kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych (PLN).....	13
Wykres 8. Biblioteki publiczne – księgozbiór i wypożyczenia (wol.)	14
Wykres 9. Biblioteki publiczne – czytelnicy w ciągu roku	14
Wykres 10. Uczestnicy lokalnych imprez ogółem	15
Wykres 11. Współczynniki skolaryzacji (%)	16
Wykres 12. Dochody i wydatki ogółem (PLN)	17
Wykres 13. Dochody i wydatki na mieszkańca (PLN)	18
Wykres 14. Bezrobocie rejestrowane (os.).....	18
Wykres 15. Fundusze unijne – wartość umów, decyzji o dofinansowanie ogółem (PLN)	19
Wykres 16. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	20
Wykres 17. Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	21
Wykres 18. Liczba miejsc noclegowych w gminie	21
Wykres 19. Turyści zagraniczni w 2024 r. (wybrane kraje).....	22
Wykres 20. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej (%)	23
Wykres 21. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności	24
Wykres 22. Zużycie wody na mieszkańca (m ³)	25
Wykres 23. Zużycie energii elektrycznej na mieszkańca (kWh)	26
Wykres 24. Zużycie gazu z sieci w kWh na mieszkańca	26
Wykres 25. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania	27
Wykres 26. Zasoby mieszkaniowe – przeciętna powierzchnia użytkowa (m ²)	28
Wykres 27. Powierzchnia gruntów leśnych (ha).....	29

14. Spis tabel

Tabela 1. Analiza SWOT Gminy Mszczonów	34
Tabela 2. Zestawienie celów strategii rozwoju Gminy Mszczonów	38
Tabela 3. Zbieżność założeń strategii z kluczowymi opracowaniami strategicznymi	44
Tabela 4. OSI Gminy Mszczonów w ujęciu problemowym.....	67
Tabela 5. Zestawienie wskaźników monitorujących i ewaluacyjnych w przyporządkowaniu do poszczególnych celów strategicznych	70
Tabela 6. Ramowy plan operacyjny realizacji Strategii Rozwoju Gminy Mszczonów do 2030 roku	72
Tabela 7. Wytoczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (obowiązujących oraz opcjonalnych, planowanych).....	73

15. Spis map

Mapa 1. Gmina Mszczonów – mapa poglądowa	7
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mszczonów	51
Mapa 3. Obszary strategicznej interwencji (OSI) województwa mazowieckiego	59
Mapa 4. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze ..	60

16. Załącznik (opcjonalnie)

Dyplomy, certyfikaty.